

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/381964579>

6.-ULUSAL-TURIST-REHBEERLIGI-KONGRESI-KONGRE-OZET-BILDIRI-KITABI

Chapter · July 2024

CITATIONS

0

READS

76

3 authors, including:

Selin Balta

Afyon Kocatepe University

3 PUBLICATIONS 0 CITATIONS

SEE PROFILE

Ozcan Zorlu

Afyon Kocatepe University

66 PUBLICATIONS 205 CITATIONS

SEE PROFILE

Editörler

Doç. Dr. Uğur CEYLAN

Doç. Dr. Elif Tuba TAMER

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim AKÇA

**6. ULUSAL
TURİST REHBERLİĞİ KONGRESİ
KONGRE ÖZET BİLDİRİ KİTABI**

24-25 MAYIS 2024 TAVŞANLI / KÜTAHYA

Ankara, 2024

DETAY YAYINLARI : 1846

1. Baskı : Haziran 2024

ISBN : 978-605-254-929-2

Yayıncı Sertifika No : 46573

Matbaa Sertifika No : 42488

"Bu çalışma Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından #2024-14 numaralı proje kapsamında desteklenmiştir."

© Detay Anatolia Akademik Yayıncılık Ltd. Şti.

Her hakkı saklıdır. Yazarından ve yayınevinden yazılı izin alınmaksızın bu kitabın fotokopi veya diğer yollarla kısmen veya tamamen çoğaltılması, basılması ve yayınlanması yasaktır. Aksine davranış, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince, 5 yıla kadar hapis ve adli para cezaları ile fotokopi ve basım aletlerine el konulmasını gerektirir.

Dizgi : Detay Yayıncılık

Kapak Tasarım : Detay Yayıncılık

Baskı ve Cilt : Bizim Buro Basımevi

1. Sanayi Caddesi Sedef Sokak No: 6/1 İskitler-Ankara

Kütüphane Bilgi Kartı

Editörler: Uğur Ceylan, Elif Tuba Tamer, İbrahim Akça

6. Ulusal Turist Rehberliği Kongresi Kongre Özet Bildiri Kitabı, 1. Baskı

ISBN: 978-605-254-929-2, xx + 90 sayfa, kaynakça var, dizin yok

GENEL DAĞITIM ve İSTEME ADRESİ

DETAY ANATOLIA AKADEMİK YAYINCILIK LTD. ŞTİ.

Adakale Sokak No: 14/4 Kızılay/Ankara

Tel : (0.312) 434 09 49 • Faks: (0.312) 434 31 42

Web: www.detayyayin.com.tr • e-posta: detayyay@gmail.com

ONUR KURULU

Musa IŞIN (Kütahya Valisi)

Eyüp KAHVECİ (Kütahya Belediye Başkanı)

Prof. Dr. Süleyman KIZILTOPRAK (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Ahmet BOZ (Tavşanlı Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dekanı)

Ali Kemal DERİN (Tavşanlı Belediye Başkanı)

Davut EFE (Tavşanlı Ticaret Odası Başkanı)

Hakan EĞİNLİOĞLU (Turist Rehberliği Birliği-TUREB Başkanı)

Prof. Dr. Muharrem TUNA (Turizm Akademisyenleri Derneği-TUADER Başkanı)

Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT (Balıkesir Üniversitesi Rektör Yardımcısı)

KONGRE BAŞKANI

Doç. Dr. Uğur CEYLAN

KONGRE YÖNETİM KURULU

Doç. Dr. Uğur CEYLAN (Başkan)

Doç. Dr. Elif Tuba TAMER (Başkan Yardımcısı)

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim AKÇA (Başkan Yardımcısı)

İbrahim ÖZDEMİR (Sekreteryası)

KONGRE DÜZENLEME KURULU

Doç. Dr. Ömer Zafer GÜVEN

Doç. Dr. Kansu GENÇER

Dr. Öğr. Üyesi Harika ÖZKAN

Dr. Öğr. Üyesi Uğur SAYLAN

Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÇAVUŞOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Güllü ARI

Dr. Öğr. Üyesi Yasin KIRELLİ

Dr. Öğr. Üyesi Özkan DEMİR

Öğr. Gör. Dr. Sedat BÜTÜN

Öğr. Gör. Dr. Serkan AK

Öğr. Gör. Dr. Necip ÖZDEMİR

Öğr. Gör. Okan METE

Öğr. Gör. Gülşen SARI

Öğr. Gör. Yeşim ARABOĞA

Araş. Gör. Kübra KIRBAÇ

Araş. Gör. Duygu KARAKÖSE

KONGRE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Özlem KÖROĞLU
Prof. Dr. F. Özlem GÜZEL
Prof. Dr. Zafer ÖTER
Prof. Dr. Lütfi ATAY
Prof. Dr. Uysal YENİPİNAR
Doç. Dr. Canan TANRISEVER
Doç. Dr. Hande AKYURT KURNAZ
Doç. Dr. Nalan ALBUZ
Doç. Dr. Tolga Fahri ÇAKMAK
Doç. Dr. Uğur AKDU
Öğr. Gör. Gökhan KÖKSAL

KONGRE BİLİM KURULU

Prof. Dr. Abdul Celil ÇAKICI, Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Abdullah TANRISEVDİ, Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet ATASOY, Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet KÖROĞLU, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Azize HASSAN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Burhanettin ZENGİN, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Cihan ÇOBANOĞLU, University of South Florida
Prof. Dr. Derman KÜÇÜKALTAN, İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu
Prof. Dr. Doğan GÜRİSOY, Washington State University
Prof. Dr. Elbeyi PELİT, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Prof. Dr. Fevzi OKUMUŐ, University of Central Florida
Prof. Dr. Füsun İSTANBULLU DİNÇER, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Gökçe YÜKSEK, Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim YILMAZ, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail GEZGİN, Ege Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail KIZILIRMAK, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal BİRDİR, Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Kurtuluş KARAMUSTAFA, Kayseri Üniversitesi
Prof. Dr. Lütfi ATAY, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. M. Alparslan KÜÇÜK, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Muzaffer UYSAL, University of Massachusetts Amherst
Prof. Dr. Naci POLAT, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Necdet HACIOĞLU, İstanbul Gelişim Üniversitesi
Prof. Dr. Nuray Tetik DİNÇ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Oktay EMİR, Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan BATMAN, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

- Prof. Dr. Orhan İÇÖZ, Yaşar Üniversitesi
 Prof. Dr. Osman Eralp ÇOLAKOĞLU, Adnan Menderes Üniversitesi
 Prof. Dr. Osman Nuri ÖZDOĞAN, Adnan Menderes Üniversitesi
 Prof. Dr. Öcal USTA, İstanbul Kent Üniversitesi
 Prof. Dr. Özcan ZORLU, Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Prof. Dr. Özlem GÜZEL, Akdeniz Üniversitesi
 Prof. Dr. Özlem KÖROĞLU, Balıkesir Üniversitesi
 Prof. Dr. Rahman TEMİZKAN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
 Prof. Dr. Ramazan Pars ŞAHBAZ, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
 Prof. Dr. Rüya EHTİYAR, Akdeniz Üniversitesi
 Prof. Dr. Saadet Pınar TEMİZKAN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
 Prof. Dr. Salih KUŞLUVAN, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
 Prof. Dr. Sebahattin KARAMAN, Balıkesir Üniversitesi
 Prof. Dr. Serap ÖZDÖL KUTLU, Ege Üniversitesi
 Prof. Dr. Serhat HARMAN, Mardin Artuklu Üniversitesi
 Prof. Dr. Şule AYDIN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
 Prof. Dr. Uysal YENİPİNAR, Mersin Üniversitesi
 Prof.. Dr. Yalçın ARSLANTÜRK, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
 Prof. Dr. Yusuf AYMANKUY, Balıkesir Üniversitesi
 Prof. Dr. Zafer ÖTER, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
 Doç. Dr. Ali TÜRKER, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
 Doç. Dr. Aylin AKTAŞ ALAN, Akdeniz Üniversitesi
 Doç. Dr. Aytuğ ARSLAN, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
 Doç. Dr. Bekir Bora DEDEOĞLU, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
 Doç. Dr. Canan TANRISEVER, Kastamonu Üniversitesi
 Doç. Dr. Duygu YETGİN AKGÜN, Anadolu Üniversitesi
 Doç. Dr. Eda Rukiye DÖNBAK, Adıyaman Üniversitesi
 Doç. Dr. Elçin DOĞAN GÜRBÜZER, Ege Üniversitesi
 Doç. Dr. Ezgi KIRICI TEKELİ, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
 Doç. Dr. Funda ÖN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
 Doç. Dr. Gül ERBAY ASLITÜRK, Adnan Menderes Üniversitesi
 Doç. Dr. Gül ERKOL BAYRAM, Sinop Üniversitesi
 Doç. Dr. Gülsel ÇİFTÇİ, Trakya Üniversitesi
 Doç. Dr. Hande AKYURT KURNAZ, Bolu İzzet Baysal Üniversitesi
 Doç. Dr. Nalan ALBUZ, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
 Doç. Dr. Nazım ÇOKIŞLER, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
 Doç. Dr. Nihat ÇEŞMECİ, Erciyes Üniversitesi
 Doç. Dr. Özge GÜDÜ DEMİRBULAT, Balıkesir Üniversitesi
 Doç. Dr. Ozan ATSIZ, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
 Doç. Dr. Özlem ALTUNÖZ, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
 Doç. Dr. Seçkin ESER, Kırklareli Üniversitesi

- Doç. Dr. Seda ŞAHİN, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Sevgül ÇİLİNGİR CESUR, Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Sinan GÖKDEMİR, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Tolga Fahri ÇAKMAK, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Doç. Dr. Uğur AKDU, Gümüşhane Üniversitesi
Doç. Dr. Vedat ACAR, Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Zeynep ÇOKAL, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Alaattin BAŞODA, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşen ACUN KÖKSALANLAR, Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Burak DÜZ, Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Burçin KIRLAR CAN, Pamukkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Caner ÜNAL, Antalya Bilim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Cansu SOLMAZ, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Dilara EYLÜL KOÇ, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Duygu BORA, Kapadokya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gizem ÇAPAR, İskenderun Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gözde Oğuz BALABAN, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gül Nihan GÜVEN YEŞİLDAĞ, İstanbul Beykent Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasret ULUSOY, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Necibe ŞEN, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nermin AYZAZ, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün DEMİREL İLİ, Iğdır Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nuray EKER, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özcan ÖZDEMİR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Remziye EKİCİ ÇİLKİN, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serkan AYLAN, Selçuk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan İNAN, İstanbul Gelişim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sonay KAYGALAK ÇELEBİ, Batman Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Mehmet KESKİN, Sinop Üniversitesi

KONGRE PROGRAMI

24.05.2024

12:00 Protokol Açılış Konuşmaları

12:30 Turist Rehberliği Mesleğinde Güncel Gelişmeler

Hakan EĞİNLİOĞLU, TUREB Başkanı

13:00 Öğle Yemeği

14:00 -14:20 SPA ve Wellness Turizminde Dünyada Yeni Trendler

Prof. Dr. Vural KAVUNCU

**14:20-15:20 Cumhuriyetin 100. Yılında Turist Rehberliğinin Dünü,
Bugünü ve Geleceği Oturumu**

Moderatör: Prof. Dr. Muharrem TUNA

Konuşmacılar: Prof. Dr. Alp TİMUR

Prof. Dr. Necdet HACIOĞLU

Prof. Dr. Füsun İSTANBULLU DİNÇER

Prof. Dr. Suavi AHİPAŞAOĞLU

Prof. Dr. Ahmet AKTAŞ

15:30-16:10 Yeni Nesil Turist Rehberliği Oturumu

Moderatör: Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT

Konuşmacılar: Prof. Dr. Özlem KÖROĞLU

Prof. Dr. F. Özlem GÜZEL

Prof. Dr. Lütfi ATAY

Prof. Dr. Rahman TEMİZKAN

Prof. Dr. Nuray TETİK DİNÇ

Prof. Dr. Zafer ÖTER

16:30 Yeni Veriler Işığında Aizanoi Antik Kenti

Prof. Dr. Gökhan COŞKUN, Aizanoi Antik Kenti Kazı Başkanı

17:00 Güncel Gelişmelerle Tavşanlı Höyük

Prof. Dr. Erkan FİDAN, Tavşanlı Höyük Kazı Başkanı

17:20 Günümüz Türk Çini Sanatı ve Felsefesi

Mehmet GÜRSOY, UNESCO Yaşayan İnsan Hazinesi Çini Sanatçısı

17:30 Kongre Oturumları

19:30 Kongre Gala Yemeği

25.05.2024

- 10:00 Aizanoi Antik Kenti Ziyareti**
- 11:30 Kütahya Kalesi ve Hisar Ziyareti**
- 12:00 Öğle Yemeği (Kütahya Hisar Döner Gazino)**
- 13:00 Kütahya Şehir Merkezi Ziyareti**
- 14:00 Tavşanlı İlçe ve Tavşanlı Höyük Ziyaret,**
- 17:00 Serbest Zaman ve Kapanış**

KONGRE OTURUMLARI

17:30 Kongre Oturumları (1. Paralel Oturumlar)

OTURUM 1 (Aizanoi Oturumu)		Oturum Başkanı: Prof. Dr. Saadet Pınar TEMİZKAN
1	Prof. Dr. Uysal YENİPİNAR Öğr. Gör. Süleyman Can ASLAN	Turizm Rehberliği Bölümlerinin Lisansüstü Ders Müfredatlarının İncelenmesi
2	Dr. Öğr. Üyesi Derya TOKSÖZ Arş. Gör. Dr. Burhan ÇINAR	Turizm/Turist Rehberliği Program Müfredatlarının Erişilebilir Turizm Açısından İncelenmesi
3	Nursel ÖZKIR Dr. Öğr. Üyesi Dilara Eylül KOÇ	Batı Karadeniz Bölgesinde Turist Rehberliği Eğitimi Veren Fakültelerin Öğretim Planlarının İncelenmesi
4	Deran GÜMÜŞ Doç. Dr. Nazım ÇOKIŞLER	Turist Rehberliği Lisans Bölümlerinde Okutulan Müfredatlar: Karşılaştırmalı Bir Analiz
5	Sinem MUTLU Doç. Dr. Nazım ÇOKIŞLER	Türkiye’de Turist Rehberliği Eğitiminin Nicel Değişimi Üzerine Bir Araştırma (2014-2023)
6	Sibel ÇAMDİBİ Prof. Dr. Özcan ZORLU	Turist Rehberlerinin Yerel Kültür Üzerindeki Etkilerinin Belirlenmesi: Afyon Ayazini Örneği
OTURUM 2 (Tavşanlı Höyük Oturumu)		Oturum Başkanı: Prof. Dr. Füsun İSTANBULLU DİNÇER
1	Dr. Öğr. Üyesi Remziye EKİCİ ÇİLKİN Arş. Gör. Hazal Ezgi ÇELEBİ	Turizm Rehberliği Öğrencilerinin Bireysel Kariyer Planlama Süreçlerinin Değerlendirilmesi
2	Dr. Öğr. Üyesi Nuray EKER	Turizm Rehberliği Öğrencileri Perspektifinden Staj ve İşbaşı Eğitime Yönelik Bir Değerlendirme
3	Dr. Öğr. Üyesi Ramazan İNAN Arş. Gör. Kartal Doğukan ÇIKI Dr. Öğr. Üyesi Filiz GÜMÜŞ DÖNMEZ	Turist Rehberliği Öğrencilerinin Bakış Açısıyla Güncellenen Turist Rehberliği Meslek Kanunu
4	Prof. Dr. Füsun İSTANBULLU DİNÇER Dr. Öğr. Üyesi Şimal ŞAHİNOĞLU YAYLA	Kültürel Mirasın Hediyelik Eşyaya Dönüşümüne Turist Rehberi Adaylarının Bakış Açısı: İstanbul Örneği
5	Ayşe ELMAS Lütfi ATAY	Ayasofya’nın Yeniden Camiye Dönüştürülmesinin Turist Rehberleri Tarafından Değerlendirilmesi
6	Doç. Dr. Duygu YETGİN AKGÜN Fadime DEMİR	Turist Rehberlerine Yönelik Müşteri Yorumlarının Değerlendirilmesi: Paylaşım Ekonomisi Platformu Toursbylocals Örneği

17:30 Kongre Oturumları

OTURUM 3 (Vakıf amlığı Oturumu)		Oturum Başkanı: Prof. Dr. Necdet HACIOĞLU
1	Doç. Dr. Tolga Fahri ÇAKMAK Şeyma ÖZKAN	Turist Rehberliği Meslek Odaları Olağan Genel Kurulları zerine Bir Araştırma
2	Dr. ÖĞr. Üyesi Nuray EKER mm Gülsüm SATICI Selcan SALTIK	Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nda Yapılan Değişikliklerin Profesyonel Turist Rehberleri ve Meslek Adaylarınca Değerlendirilmesi
3	Dr. ÖĞr. Üyesi Nuray EKER Selcan SALTIK mm Gülsüm SATICI	Profesyonel Turist Rehberleri İçin Eko Etiket nerisi
4	Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT Dr. ÖĞr. Üyesi Arzu BALIKOĞLU Arş. Gör. Beste DEMİR	Turist Rehberliği Ğrencilerine Yönelik Gerçekleştirilen Fakülte Uygulama ve EĞitim Gezilerinin Mesleğe Bakış Açısına Etkisi
5	Prof. Dr. Uysal YENİPINAR Gizem KAYAKIRAN	Turist Rehberliği Mesleği: Krizler ve Güncel Sorunlar
6	Doç. Dr. Ümit ŞENGEL Hazan DEMİROĞLU	Turizm Rehberliği alıŐma Kartlarının Farklı EĞitim Düzeyleriyle Verilmesinin Sonuçları zerine Bir Değerlendirme

OTURUM 4 (Dumlupınar Oturumu)		Oturum Başkanı: Prof. Dr. Alp TİMUR
1	Yağmur ÇELİK Doç. Dr. Melike GÜL	Turist Rehberliği Mesleğinin Sorunlarının Çözümüne Yönelik Bir Model Önerisi: Bilinçli Farkındalık
2	Dr. Öğr. Üyesi Çağrı ERDOĞAN	Prefigüratif Kültür Kapsamında Turist Rehberlerinin Kimlik Keşfindeki Önemi
3	Efnan EZENEL Cemile ECE	Sürdürülebilir Bilinç: Eko -Tur Rehberlerinin Rolü ve Etkisi
4	Efnan EZENEL Doç. Dr. Funda ÖN	Turist Rehberliğinde Engelleri Aşmak: İşaret Dilinin Önemi
5	Doç. Dr. Serap AKDU Doç. Dr. Uğur AKDU	Güney Avrupa Ülkelerinde Turist Rehberliği Mesleği Eğitimi ve Mesleğe Kabul Sürecinin Değerlendirilmesi
6	Bekir Vedat İLHAN Saba TAYYAR Samet GÖKSULAR Taner POLAT Prof. Dr. Gökçe YÜKSEK	Eskişehir Halk Kültürünün Sürdürülebilirliğinde Turist Rehberlerinin Farkındalıkları
7	Dr. Öğr. Üyesi Özge ÇALHAN Doç. Dr. Elçin DOĞAN GÜRBÜZER	Turist Rehberliği'nde Rekreasyon Alanlarına Yönelik Uzmanlaşma

18:30 Kongre Oturumları (2. Paralel Oturumlar)

OTURUM 5 (Frig Vadisi Oturumu)		Oturum Başkanı: Prof. Dr. Suavi AHİPAŞAOĞLU
1	Dr. Öğr. Üyesi Özcan ÖZDEMİR Dr. Öğr. Üyesi Suat AKYÜREK	Türkiye'deki Gastronomi Rotaları ve Turları Üzerine Genel Bir Değerlendirme
2	Doç. Dr. Özlem TEKİN ÖZBEK	Balıkesir Gönen Artemea Yolu Ekoturizm ve Kültür Turizmi Potansiyelinin Araştırılması
3	Nalan ALBUZ Merve SAĞCAN	Ekranın Ötesi: Dizi ve Filmlerin Turizm Destinasyonlarına Etkisi Üzerine Bir Nitel İnceleme
4	Dr. Öğr. Üyesi Merve DOĞAN	Üniversitelerin Şehir Turizmine Katkıları: Eskişehir'deki Üniversiteler Bağlamında Bir Değerlendirme
5	Damlanur KÖK	Türkiye'de Müzecilik Alanı Üzerine Bir Bibliyometrik Analiz Çalışması (2000-2023)
6	Duygu ÖZYEŞİL Çağla ÇAVUŞOĞLU MCKENZIE Caner ÜNAL	Acısıyla Tatlısıyla Antalya Gastronomi Turları

OTURUM 6 (Domaniç Topuk Yaylası Oturumu)		Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ahmet AKTAŞ
1	Harun ÖZBEY, Prof. Dr. Özcan ZORLU	Turist Rehberlerinin Yapay Zeka Uygulamaları ve Deneyim Müzelerine Bakış Açısının İncelenmesi
2	Dr. Öğr. Üyesi Bahadır İnanç Özkan Doç. Dr. Tuğçe ÖZOĞUL BALYALI Arş. Gör. Ezgi BAYRAM ÖZ	Yapay Zekâ Görselleriyle Profesyonel Turist Rehberliği: Göstergibilimsel Analiz
3	Ece Özge PAMUK Prof. Dr. Özlem KÖROĞLU	Turist Rehberlerinin Çini Sanatı Üzerine Uzmanlaşmalarına Yönelik Eğitim Programı Önerisi
4	Dr. Azade Özlem ÇALIK	Turist Rehberliği Öğrencilerinin 2023-2024 TUREB Uygulama Gezileri ile İlgili Görüşleri
5	Barbaros KARA Nazım ÇOKIŞLER	Türkiye'de Turizm Rehberliği Alanyazımının Bibliyometrik Analizi (2020-2023)
6	Prof. Dr. Yasin BİLİM Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Hakki KAYNAK Arş. Gör. Sinan USLU	Turist Rehberi Deneyim Aracısı Mı Deneyimin Kendisi Midir?

18:30 Kongre Oturumları

OTURUM 7		Oturum Başkanı:
(Simav Gölcük Yaylası Oturumu)		Prof. Dr. Rahman TEMİZKAN
1	Arş. Gör. Rıdvan ŞAHİN Prof. Dr. Mehpare TOKAY ARGAN	Kültürel Zeka İle Mutluluk ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki
2	Selin BALTA Prof. Dr. Özcan ZORLU Doç. Dr. Hande AKYURT KURNAZ	Turist Rehberliğinde Ödömanik İyilik Düzeyinin İş Stresine Etkisi
3	Dr. Öğretim Üyesi Ayşen ACUN	Turist Rehberleri ve Seyahat Acenteleri Gözünden Bursa Turizminin SWOT Analizi
4	Tolga Fahri ÇAKMAK Merve SAĞCAN	Turizmde İletişim Kırılmaları: Turist Rehberleri Aracılığıyla Yaşanan Değer Yıkımının Analizi
5	Dr. Onur AKGÜL	Anlıyorum Ama Konuşamıyorum! Turizm Rehberliği Öğrencilerinin Sınıfta İngilizce Konuşma Kaygılarının Belirlenmesi
6	Mehmet AŞKAY Sebahattin KARAMAN	Turist Rehberlerinin Performansının ve Hizmet Verme Yatkınlığının Davranışsal Niyet Üzerindeki Etkisi: Yerli Turistler Üzerinde Bir Araştırma
7	Dr. Öğr. Üyesi Dilek Elvan ÇOKIŞLER	Turist Rehberleri İçin Türk Dış Politikası

OTURUM 8 (Tavşanlı Göbel Kaplıcaları Oturumu)		Oturum Başkanı: Prof. Dr. Sebahattin KARAMAN
1	Dr. Öğr. Üyesi Ezgi ERŞAHİN İSTANBUL Dr. Öğr. Üyesi Şimal ŞAHİNOĞLU YAYLA	Müze ve Cami İkileminde Ayasofya'nın Ziyaretçi Şikâyet Analizi
2	Doç. Dr. Zeynep ÇOKAL Doç. Dr. Ozan ATSIZ Dr. Öğr. Üyesi Ömer UZUNEL Eda YILDIZ Gaye Nur TOPKIL	Kültürel Miras Kapsamında İnanç Rotalarının Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi
3	Arş. Gör. Dr. Cem YEŞİLYURT Doç. Dr. Eda Rukiye DÖNBAK	Rehberli Turlarda Kültürel Farklılığın Şikayet Davranışına Etkisi: Yerli ve Yabancı Turistlerin Şikayet Farklılığı Üzerine Bir Araştırma
4	Arş. Gör. Beste DEMİR Prof. Dr. Özlem KÖROĞLU	Türkiye'de Hizmet Veren Deneyim Müzelerine Yapılan Google Yorumlarının İncelenmesi
5	Dr. Öğr. Üyesi Zeynep YAMAÇ ERDOĞAN Doç. Dr. Sıla KARACAOĞLU	Sufi Yolu Rotası Kapsamında Bilecik Şehri: Seyahat Acentaları ile Turist Rehberlerine Yönelik Öneriler
6	Prof. Dr. Elbeyi PELİT Selcan KEREMOĞLU	Turist Rehberlerinin Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Turistlerle Aralarındaki Çatışmaları Yönetme Davranışları Arasındaki İlişki
7	Prof. Dr. Elbeyi PELİT, Sude SARAÇ	Krizlerin Turist Rehberliği Öğrencilerinin Kariyer Streslerine Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde Bir Uygulama

İÇİNDEKİLER

ONUR KURULU.....	iii
KONGRE BAŞKANI.....	iii
KONGRE YÖNETİM KURULU	iii
KONGRE DÜZENLEME KURULU	iii
KONGRE DANIŞMA KURULU	iv
KONGRE BİLİM KURULU	iv
KONGRE PROGRAMI.....	vii
KONGRE OTURUMLARI	ix
TURİST REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN 2023-2024 TUREB UYGULAMA GEZİLERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ.....	1
<i>Azade Özlem Çalık</i>	
TURİST REHBERLERİNİN ÇİNİ SANATI ÜZERİNE UZMANLAŞMALARINA YÖNELİK EĞİTİM PROGRAMI ÖNERİSİ.....	3
<i>Ece Özge Pamuk, Özlem Köroğlu</i>	
ACISIYLA TATLISIYLA ANTALYA GASTRONOMİ TURLARI	5
<i>Duygu Özyeşil, Çağla Çavuşoğlu Mckenzie, Caner Ünal</i>	
PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ İÇİN EKO ETİKET ÖNERİSİ	7
<i>Nuray Eker, Selcan Saltık, Ümmü Gülsüm Satıcı</i>	
TURİST REHBERİ DENEYİM ARACISI MI DENEYİMİN KENDİSİ MİDİR?.....	9
<i>Yasin Bilim, İbrahim Hakkı Kaynak, Sinan Uslu</i>	
TURİST REHBERLERİNİN PERFORMANSININ VE HİZMET VERME YATKINLIĞININ DAVRANIŞSAL NİYET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: YERLİ TURİSTLER ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA.....	11
<i>Mehmet Aşkay, Sebahattin Karaman</i>	
AYASOFYA'NIN YENİDEN CAMİYE DÖNÜŞTÜRÜLMESİNİN TURİST REHBERLERİ TARAFINDAN DEĞERLERLENDİRİLMESİ	13
<i>Ayşe Elmas, Lütfi Atay</i>	
REHBERLİ TURLARDA KÜLTÜREL FARLILIĞIN ŞİKAYET DAVRANIŞINA ETKİSİ: YERLİ VE YABANCI TURİSTLERİN ŞİKAYET FARKLILIĞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	14
<i>Cem Yeşilyurt, Eda Rukiye Dönbak</i>	

TÜRKİYE'DE MÜZECİLİK ALANI ÜZERİNE BİR BİBLİYOMETRİK ANALİZ ÇALIŞMASI (2000-2023).....	17
<i>Damlanur Kök</i>	
TURİST REHBERLİĞİ LİSANS BÖLÜMLERİNDE OKUTULAN MÜFREDATLAR: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ.....	18
<i>Deran Gümüş, Nazım Çokişler</i>	
TURİST REHBERLİĞİNDE ENGELLERİ AŞMAK: İŞARET DİLİNİN ÖNEMİ	19
<i>Efnan Ezenel, Funda Ön</i>	
TURİST REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN BAKIŞ AÇISIYLA GÜNCELLENEN TURİST REHBERLİĞİ MESLEK KANUNU	21
<i>Ramazan İnan, Kartal Doğukan Çıki, Filiz Gümüş Dönmez</i>	
KÜLTÜREL MİRAS KAPSAMINDA İNANÇ ROTALARININ TURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	23
<i>Zeynep Çokal, Ozan Atsız, Ömer Uzunel, Eda Yıldız, Gaye Nur Topkıl</i>	
KÜLTÜREL MİRASIN HEDİYELİK EŞYAYA DÖNÜŞÜMÜNE TURİST REHBERİ ADAYLARININ BAKIŞ AÇISI: İSTANBUL ÖRNEĞİ	25
<i>Fatma Füsün İstanbullu Dinçer, Şimal Şahinoğlu Yayla</i>	
KÜLTÜREL ZEKÂ İLE MUTLULUK VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	26
<i>Rıdvan Şahin, Mehpere Tokay Argan</i>	
ESKİŞEHİR HALK KÜLTÜRÜNÜN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNDE TURİST REHBERLERİNİN FARKINDALIKLARI.....	29
<i>Bekir Vedat İlhan, Saba Tayyar, Samet Göksular, Taner Polat, Gökçe Yüksek</i>	
TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN BİREYSEL KARİYER PLANLAMA SÜREÇLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	31
<i>Remziye Ekici Çilkin, Hazal Ezgi Çelebi</i>	
TÜRKİYE'DE HİZMET VEREN DENEYİM MÜZELERİNE YAPILAN GOOGLE YORUMLARININ İNCELENMESİ	32
<i>Beste Demir, Özlem Köroğlu</i>	
MÜZE VE CAMİ İKİLEMİNDE AYASOFYA'NIN ZİYARETÇİ ŞİKÂYET ANALİZİ.....	33
<i>Ezgi Erşahin, Şimal Şahinoğlu Yayla</i>	

EKRANIN ÖTESİ: DİZİ VE FİLMLEİN TURİZM DESTİNASYONLARINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR NİTEL İNCELEME	34
<i>Nalan Albuz, Merve Sağcan</i>	
TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİ PERSPEKTİFİNDEN STAJ VE İŞBAŞI EĞİTİME YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME	35
<i>Nuray Eker</i>	
ANLIYORUM AMA KONUŞAMIYORUM! TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN SINIFTA İNGİLİZCE KONUŞMA KAYGILARININ BELİRLENMESİ	37
<i>Onur Akgül</i>	
TURİST REHBERLERİ VE SEYAHAT ACENTALARI GÖZÜNDEN BURSA TURİZMİNİN SWOT ANALİZİ.....	40
<i>Ayşen Acun Köksalanlar</i>	
BATI KARADENİZ BÖLGESİNDE TURİST REHBERLİĞİ EĞİTİMİ VEREN FAKÜLTELERİN ÖĞRETİM PLANLARININ İNCELENMESİ.....	42
<i>Nursel Özkır, Dilara Eylül Koç</i>	
TURİST REHBER ADAYLARININ KRİZLERE YÖNELİK TUTUMLARININ KARİYER STRESLERİNE ETKİSİ: AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ'NDE BİR UYGULAMA	44
<i>Elbeyi Pelit, Sude Saraç</i>	
SÜRDÜRÜLEBİLİR BİLİNÇ: EKO-TUR REHBERLERİNİN ROLÜ VE ETKİSİ	46
<i>Efnan Ezenel, Cemile Ece</i>	
TURİZM/TURİST REHBERLİĞİ PROGRAM MÜFREDATLARININ ERİŞİLEBİLİR TURİZM AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	47
<i>Derya Toksöz, Burhan Çınar</i>	
TURİZMDE İLETİŞİM KIRILMALARI: TURİST REHBERLERİ ARACILIĞIYLA YAŞANAN DEĞER YIKIMININ ANALİZİ	48
<i>Tolga Fahri Çakmak, Merve Sağcan</i>	
TURİST REHBERLERİ İÇİN TÜRK DIŞ POLİTİKASI.....	49
<i>Dilek Elvan Çokişler</i>	
TURİST REHBERLERİNE YÖNELİK MÜŞTERİ YORUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: PAYLAŞIM EKONOMİSİ PLATFORMU TOURSBYLOCALS ÖRNEĞİ.....	50
<i>Duygu Yetgin Akgün, Fadime Demir</i>	

TURİST REHBERLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ İLE TURİSTLERLE ARALARINDAKİ ÇATIŞMALARINI YÖNETME DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	52
<i>Elbeyi Pelit, Selcan Keremoğlu</i>	
TURİST REHBERLİĞİNDE REKREASYON ALANLARINA YÖNELİK UZMANLAŞMA.....	54
<i>Özge Çalhan, Elçin Doğan Gürbüz</i>	
TÜRKİYE'DE TURİZM REHBERLİĞİ ALANYAZINININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (2020-2023).....	56
<i>Barbaros Kara, Nazım Çoşkun</i>	
BALIKESİR GÖNEN ARTEMEA YOLU EKOTURİZM VE KÜLTÜR TURİZMİNİN POTANSİYELİNİN ARAŞTIRILMASI.....	57
<i>Özlem Tekin Özbek</i>	
GÜNEY AVRUPA ÜLKELERİNDE TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİ EĞİTİMİ VE MESLEĞE KABUL SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	58
<i>Serap Akdu, Uğur Akdu</i>	
TURİST REHBERLİĞİ MESLEK ODALARI OLAĞAN GENEL KURULLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	60
<i>Tolga Fahri Çakmak, Şeyma Özkan</i>	
TURİST REHBERLİĞİNDE ÖDOMANİK İYİLİK DÜZEYİNİN İŞ STRESİNE ETKİSİ.....	61
<i>Selin Balta, Özcan Zorlu, Hande Akyurt Kurnaz</i>	
TURİZM REHBERLİĞİ ÇALIŞMA KARTLARININ FARKLI EĞİTİM DÜZEYLERİYLE VERİLMESİNİN SONUÇLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	65
<i>Ümit Şengel, Hazan Demiroğlu</i>	
TÜRKİYE'DE TURİST REHBERLİĞİ EĞİTİMİNİN NİCEL DEĞİŞİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (2014-2023)	66
<i>Sinem Mutlu, Nazım Çoşkun</i>	
TÜRKİYE'DEKİ GASTRONOMİ ROTALARI VE TURLARI ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME	68
<i>Özcan Özdemir, Suat Akyürek</i>	

SUFİ YOLU ROTASI KAPSAMINDA BİLECİK ŞEHRİ: SEYAHAT ACENTALARI İLE TURİST REHBERLERİNE YÖNELİK ÖNERİLER.....	70
<i>Zeynep Yamaç Erdoğan, Sıla Karacaoğlu</i>	
TURİST REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK GERÇEKLEŞTİRİLEN FAKÜLTE UYGULAMA VE EĞİTİM GEZİLERİNİN MESLEĞE BAKIŞ AÇISINA ETKİSİ.....	72
<i>Cevdet Avcıkurt, Arzu Balıkoğlu, Beste Demir</i>	
TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİ: KRİZLER VE GÜNCEL SORUNLAR.....	73
<i>Uysal Yenipınar, Gizem Kayakıran</i>	
TURİZM REHBERLİĞİ BÖLÜMLERİNİN LİSANSÜSTÜ DERS MÜFREDATLARININ İNCELENMESİ	74
<i>Uysal Yenipınar, Süleyman Can Aslan</i>	
ÜNİVERSİTELERİN ŞEHİR TURİZMİNE KATKILARI: ESKİŞEHİR'DEKİ ÜNİVERSİTELER BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME.....	75
<i>Merve Doğan</i>	
YAPAY ZEKÂ GÖRSELLERİYLE PROFESYONEL TURİST REHBERLİĞİ: GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZ.....	77
<i>Bahadır İnanç Özkan, Tuğçe Özoğul Balyalı, Ezgi Bayram Öz</i>	
PREFİGÜRATİF KÜLTÜR KAPSAMINDA TURİST REHBERLERİNİN KİMLİK KEŞFİNDEKİ ÖNEMİ.....	79
<i>Çağrı Erdoğan</i>	
TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİNİN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ: BİLİNÇLİ FARKINDALIK.....	81
<i>Yağmur Çelik, Melike Gül</i>	
TURİST REHBERLİĞİ MESLEK KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ VE MESLEK ADAYLARINCA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	83
<i>Nuray Eker, Ümmü Gülsüm Satıcı, Selcan Saltık</i>	
TURİST REHBERLERİNİN YEREL KÜLTÜR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN BELİRLENMESİ: AFYON AYAZINI ÖRNEĞİ.....	85
<i>Sibel Çamdibi, Özcan Zorlu</i>	
TURİST REHBERLERİNİN YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI VE DENEYİM MÜZELERİNE BAKIŞ AÇISININ İNCELENMESİ.....	88
<i>Harun Özbek, Özcan Zorlu</i>	

TURİST REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN 2023-2024 TUREB UYGULAMA GEZİLERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Azade Özlem ÇALIK¹

ÖZET

2014 yılında çıkan Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği'ne göre (Madde 14) turist rehberi olabilmek için üniversitelerin turist/turizm rehberliği bölümlerinden mezun olan ya da eğitiminin yarısını başarıyla tamamlamış olmak şartıyla mezun olacak rehber adayları ile ruhsatnamelerine yeni bölge eklemek isteyen rehberler Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın gözetimi ve denetimi altında yapılan yurtiçi uygulama gezilerine katılmak zorundadırlar. Bu uygulama gezileri, turist rehberi olmak isteyen ve bu eğitimden geçmiş kişilerin tüm Türkiye'yi tarihi, kültürel ve yol bilgisi başta olmak üzere tanınmaları için önem arz etmektedir. Eğitimlerin sonunda gezdirilen yerlerle ilgili gözetmenler eşliğinde yazılı testler yapılmakta, bu testlerden 75 puan ve üzeri alamayanlar başka bir tarihte tekrar bütünleme sınavına girmektedirler. Bu eğitimleri yapan seyahat acentaları yıl içinde belirli dönemlerde TUREB'in duyurusu ile ihaleye girmekte ve dosya hazırlamaktadırlar. Acentalar eğitime katılacak olan kişilere ulaşım, konaklama, eğitmen rehber, duruma göre yemek vb. hizmetleri vermekle yükümlüdür. Uygun görülen acenta ve veya acentalar yılın belirli dönemlerinde beş ile sekiz gün arasında değişen Türkiye bölge turlarını yapmaktadırlar. Bu çalışmada Ankara Üniversitesi Belpazarı MYO turist rehberliği ön lisans mezunu olup da uygulama gezilerine katılan 12 kişiye aldıkları eğitim ile ilgili çeşitli sorular sorulmuştur. Uygulama gezileri hakkında verilen cevaplar gruplanarak, en çok hangi konuda sorun yaşandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin bu eğitimler için zorlu ekonomik şartlarda kendi ceplerinden harcama yaptıkları göz önünde bulundurulursa verimli eğitim almaları ve sahaya çıktıklarında bilgilenmiş olmaları önem arz etmektedir. Bu konuya yönelik eğitimler almalarına yönelik hedef koyulmuş, olumlu yorumlardan daha çok eğitim turunda gerçekleşen düzeltilmesi elzem olan konulara ağırlık verilmiştir. Uygulama gezilerinde daha önceden eleştiri almış veya eğitim konusunda fazla tecrübeye sahip olmayan rehberler eğitmen olarak kullanılmamalıdır. Ayrıca tur planlama ve yönetmede ba-

¹ Dr., Ankara Üniversitesi, Turizm ve Seyahat Hizmetleri Bölümü, doglu@ankara.edu.tr

şarılı olamayan seyahat acentalarına da bir sonraki seçimde TUREB tarafından dikkat edilmelidir. 2024 yılındaki yasa değişikliği ile artık arkeoloji ve sanat tarihi mezunlarının eskisinden daha kolay şartlarda rehber olacağı ve Türkçe rehberlik geldiği için meslekte kalmayı tercih edenlerin sayısı artacağı için eğitim turlarına katılacakların sayısının artacağı öngörülmektedir. TUREB'in bu tarz çalışmaları baz alarak acenta seçimi yapması, hatta eğitim verecek rehberlere dair görüşte bulunması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: TUREB, Uygulama Gezileri, Turist Rehberleri, Rehber Adayları.

TURİST REHBERLERİNİN ÇİNİ SANATI ÜZERİNE UZMANLAŞMALARINA YÖNELİK EĞİTİM PROGRAMI ÖNERİSİ

Ece Özge PAMUK¹

Özlem KÖROĞLU²

ÖZET

Çini sanatı, seramik veya porselen üzerine çeşitli desenlerin işlenmesini içeren bir sanat formudur. Çini sanatı Türk süsleme sanatının en önemli unsurlarından biridir ve yüzyıllardır orijinal formunu koruyarak yeni nesillere aktarılmaktadır. Bu sanat, geleneksel özelliklerini titizlikle sürdürmekte ve Türk mimarisinde, gündelik kullanılan eşyaların süslemesinde önemli bir rol oynamaktadır. Geleneksel çini sanatına karakterini veren ve onu koruyan en temel etmen; hammaddenin teminine, boyaların hazırlanmasına, üretim araçlarının yapım ve kullanımına, fırınlama süreçlerine, süsleme tekniklerine ve estetik anlayışlara ilişkin kuşaktan kuşağa aktarılarak yaşatılan bilgiler ve uygulamalarda kendini gösteren geleneksel zanaatkârlıktır. Çini sanatına ilişkin yüzyıllardır geliştirilen bilgiler, teknikler, reçeteler ve ustalık geleneğindeki ritüeller ve etik tutumlar usta-çırak/ebeveyn-çocuk ilişkisi içinde kuşaktan kuşağa günümüze kadar aktarılabilmıştır. Çini Sanatı var olduğundan beri özellikle Osmanlı İmparatorluğu Döneminde önemli bir sanattı ve pek çok şehirde çini atölyesi bulunmaktaydı en ünlü olan iki şehir ise İznik ve Kütahya şehirleridir. Bursa'ya bağlı bir ilçe olan İznik, çini sanatının ilk olarak yoğun yapıldığı yerdir. Çiniciliğin en gelişmiş olduğu 16. yüzyılda Bursa'nın Osmanlı başkenti olması da etkili olmuştur. Kütahya için ise önce o bölgenin yerel bir değeri olmuş ardından da 16. Yüzyılda Saray'a hizmet veren bir konuma gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun gerileme döneminde İznik çinisinin de geri plana düşmesi Kütahya'da kurulan çini atölyelerini 18. Yüzyıldan sonra ön plana çıkarmıştır. Kütahya çiniciliğinin başkenti konuma gelmiş ve bugün seramik konusunda öncü şehirlerden biri olmuştur. 2016 yılında Yüzyıllardır sadece bir bezeme olarak değil aynı zamanda bir tedavi aracı olarak da kullanılan ve bu nedenle kamusal ve dinî yapıları süsleyen çini sanatı

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm Rehberliği Anabilim Dalı eeozgepamuk43@gmail.com

² Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, ozlemkoroglu_98@yahoo.com

UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne alınmıştır. Bu kapsamda bu çalışmada Çini Sanatı üzerine turist rehberlerinin uzmanlaşmalarını sağlayacak bir eğitim programının önerilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Çini Sanatı ile ilgili bilgiler aktarılmış, turist rehberlerinin bu alanda uzmanlaşmalarının önemi açıklanmış ve bir eğitim programı önerisi sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberi, Çini Sanatı, Uzmanlaşma.

ACISIYLA TATLISIYLA ANTALYA GASTRONOMİ TURLARI

Duygu ÖZYEŞİL¹
Çağla ÇAVUŞOĞLU MCKENZIE²
Caner ÜNAL³

ÖZET

Bu çalışma gastronomi turlarının akademik olarak ele alındığı çalışmalarda bahsedilen sorunların taranması ve çalışma kapsamında yapılacak olan gastronomi turu verilerinin karşılaştırılması ile gastronomi turlarındaki sorunların giderilmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada genel olarak gastronomi turları, yöresel yiyecekler, tur rehberlerinin gastronomi bilgi düzeyleri, turistlerin gastronomi turları ile ilgili motivasyonları, tur hizmetinin niteliği başlıkları incelenmiş ve karşılaşılan sorunlar üzerinde durulmuştur.

Gastronomi turlarında, misafirlerin seyahat etme motivasyonlarının temelinde farklı mutfak kültürünü deneyimlemeyi sağlayan ve yeni lezzetler keşfetme imkânı sunan yöresel yemekler bulunmaktadır. Yöresel yemeklerin hazırlanması değişen mevsimlerden etkilenmediği sürece, bu turlar yılın herhangi bir zamanında planlanabilir ve yöresel mutfak deneyimleri arayan turistler için eşsiz bir fırsat sunar. Bu da, tanıtım kampanyalarına gastronomi unsurların dahil edilmesiyle, destinasyonların turizm faaliyetlerini bütün bir yıla yayabileceği ve istikrarlı bir turizm geliri yaratabileceği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, yöresel yemekleri öne çıkaran gastronomi turları sadece turizm geliri sağlamakla kalmaz, aynı zamanda bölgenin otantikliği ve bölgenin mutfak mirası gibi turizmin temel unsurlarının tanıtımını da geliştirir. Ayrıca, gastronomi turları, turistlerin tur rehberleri ve yerel halkla etkileşime geçmesine olanak tanıyarak turistlerin hatırlayabileceği ve aktarabileceği kalıcı anılar ve hatta tekrar ziyaret etme isteği yaratan bir turizm deneyimine dönüşmektedir. Bu durum, yerel kültür ile turistlerin deneyimleri arasındaki bağlantıdan kaynaklanmakta ve yemeğin sadece bir ihtiyaç değil,

¹Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları A.B.D., duyguozyesil@hotmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Antalya Bilim Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, cagla.mckenzie@antalya.edu.tr

³ Dr. Öğr. Üyesi, Antalya Bilim Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği, caner.unal@antalya.edu.tr

aynı zamanda bölgenin kültürel mirasının ve geleneklerinin temel bir unsuru olduğunu da göstermektedir.

Literatüre bakıldığında turistlerin destinasyondaki gastronomi turu deneyimine etki eden faktörler turist rehberinin gastronomi bilgisi, yerel yiyecek imajı, neofobi-neofili başlıkları altında toplanmıştır. Araştırma kapsamında toplanacak veri ile gastronomi turu deneyimi, gastronomi turuna katılan katılımcılar gözünden değerlendirilerek Antalya ilindeki mevcut durum saptanmış, literatürle karşılaştırılmıştır.

Nitel araştırma yöntemin benimsendiği bu çalışmada, olasılık temelli olmayan örnekleme yöntemlerinden “amaçlı örnekleme” yöntemi seçilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla Antalya ilinde gününbirlik gastronomi turuna katılan on beş katılımcı ile görüşme yapılmıştır. İçerik analizinden faydalanılarak, elde edilen veriler kodlanmış, gastronomi turlarındaki sorunlarının belirlenmesi ile ilgili başlıca temalar belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarının, tur şirketleri, yerel yöneticiler ve yerel yiyecek girişimcileri için sürekli iyileştirme ve sürdürülebilirliğe yönelik bir yol haritası olması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, Gastronomi Turları, Yerel Yiyecek, Turist Rehberi.

PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ İÇİN EKO ETİKET ÖNERİSİ

Nuray EKER¹

Selcan SALTIK²

Ümmü Gülsüm SATICI³

ÖZET

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte artan üretim ve tüketim faaliyetleri çevre bilincini ortaya çıkarmıştır. Doğal kaynakların azalmasıyla birlikte insanoğlunun savurganlık bilincinden çıkıp sürdürülebilir bir çevre oluşturma bilincine girmesiyle birlikte yeni adımlar atılmaya başlanmıştır. Sürdürülebilir çevre ile dünyamızın kaynaklarını bilinçli şekilde koruma ve gelecek nesillere daha iyi bir çevre bırakma amacı güdülmektedir. Bundan hareketle tüketiciler için eko etiket sistemi oluşturulmuştur. Başta bu sistem gıda ve ilaç üretimlerinde uygulansa da daha sonralarında birçok alanda uygulanmaya başlanmıştır. Örneğin hayvansal ve kişisel bakım ürünleri, kozmetik ve hijyen ürünleri, turistik ve konaklama tesisleri vb. alanlarda bu eko etiket uygulamasını görmekteyiz.

Profesyonel turist rehberleri birer kültür elçisi ve ülkenin görünen yüzü olarak bilinmektedirler. Bu nedenle herhangi bir konuda farkındalık oluşturmaya daha elverişlidirler. Bu farkındalığı oluşturmak için öncelikle rehberlerin çevre konusunda duyarlı olmaları gerekmektedir. Daha sonra misafirleri bilinçlendirerek özellikle öğren yerleri ve tarihi alanların temiz tutularak gelecek nesillere korunmuş bir şekilde bırakılabilmesini, çevre bilinci oluşturarak yeşil alanların temiz tutulmasını, araç içerisine veya dışarıda bulunan çöp kutularına çöpleri ayrıştırarak atmalarını sağlamak bir rehberin sürdürülebilirlik faaliyetleri için yapabileceği davranışlardan bazılarıdır. Bu çalışmanın amacı, turist rehberlerinin çevre bilincini en iyi şekilde bireylere aktarması ve yaşatması adına bir öneri sunmaktır. Çünkü rehberlerin davranışları ve tutumlarıyla misafirlere örnek olması beklenmektedir. Aynı zamanda rehberlerin kullandığı ve sahip olduğu ürünlerinde de eko etikete uyacak şekilde

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği, neker@subu.edu.tr

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turizm Rehberliği ABD, 23502005004@subu.edu.tr

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turizm Rehberliği ABD, 23502005002@subu.edu.tr

olması misafirlere daha iyi örnek olacağı kanısına varılmıştır. Bu sebepten ötürü rehberler üzerinden çevre bilincini oluşturmak hedeflenmiştir. Günümüzde rehberler üzerinden yapılan herhangi bir eko etiket çalışması olmadığından literatürdeki bu boşluk doldurulmak istenilmiştir.

Eko etiket için gerekli eğitim ve sertifikasyonu sağlayan bir iş birliği oluşturulması düşünülmüştür. Eko etiket sahibi rehberler için çalışma kartlarının bir köşesinde gösterilmek üzere “yeşil ayak izi” sembol olarak düşünülmüştür. Böylelikle hem rehberler arasında çevresel duyarlılık arttırılabilir hem de toplumsal farkındalık oluşturulabilir. Son olarak eko etiketin, sadece bir sertifikaya sahip olmanın ötesinde, sürdürülebilirliği olan bir düzenleme olarak düşünülmelidir. Bu nedenle eko etiket sahibi rehberler için düzenlemeler hazırlanmalı ve denetimlerde sadece gerekli tur belgelerinin değil, sürdürülebilir çevre anlayışına uygun çalışma koşullarının sağlanıp sağlanmadığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar kelimeler: Turist rehberi, eko etiket, çevre, turizm.

TURİST REHBERİ DENEYİM ARACISI MI DENEYİMİN KENDİSİ MİDİR?

Yasin BİLİM¹

İbrahim Hakkı KAYNAK²

Sinan USLU³

ÖZET

Turist rehberleri, hizmet sektörü olan ve emek-yoğun çalışılan turizm sektörünün anahtar oyuncularındır. Çünkü bulunduğu yöre veya ülkeden başka bir yere çıkan insanlarla ilk iletişim kuran kişi turist rehberleridir. Buna bağlı olarak turistlerin yaşayacakları deneyimlerde turist rehberinin sunduğu hizmet, hem ülke imajı için, hem acentelerin imajı için hem de kendi meslek devamı ve başarısı için çok önem arz etmektedir. Turist rehberleri için bu yüzden o yörenin veya ülkenin yüzü ve aynası denilmektedir. Turistler gidecekleri destinasyonla ilgili bilgileri farklı yollardan öğrenebilmekte ve farklı motivasyonlarla seyahat etme ve tatil yapma isteği duymaktadırlar. Özellikle rehberli turlarda programların belli olması sebebiyle tura katılan turistlerin turdan önce hem gezecekleri yerlerle hem de turist rehberlerinin performansı ile ilgili beklentileri olmaktadır. Ne ile karşılaşacaklarını neyi deneyimleyeceklerini hayal ederek ve motive olarak tura çıkan turistlerin bu beklentilerinin karşılanmasında en önemli görev turist rehberlerine düşmektedir. Çünkü turistler yapacakları bu seyahatte beklentileri istedikleri gibi karşılamazsa olumsuz deneyimler yaşarlarsa, tekrar tatil yapma arzuları kırılabilir veya memnuniyetsizliklerini farklı kişilerle paylaşıp diğer tatil yapma isteği olan insanların da isteklerini ortadan kaldırabilirler. Bu durum ise birçok ülkede önemli bir gelir kaynağı haline dönüşmüş turizm endüstrisi için olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Turist rehberleri, turistlerin destinasyona ilk ulaşımından tur bitimine kadar her türlü problemiyle ilgilenen, onların memnuniyetini sağlamak adına gerek iletişim becerileriyle, gerek yorumları ile turun başarılı bir şekilde tamamlanmasını ve turistlerin eşsiz bir deneyim yaşamasını sağlayan kişiler olarak deneyim araçları olarak görülebilmektedir. Farklı bir açıdan bakılacak olursa turun başarılı olarak tamamlanmasında yaptığı

¹ Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi, ybilim@erbakan.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi, ihkaynak@erbakan.edu.tr

³ Arş. Gör., Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi, suslu@erbakan.edu.tr

hizmetler bakımından turist rehberi, “deneyim aracı” olarak tanımlanabileceği gibi kendi performansına bağı olarak da turistler açısından “deneyimlenmiş” kişiler olarak da görülebilir. Sonuç olarak turistik destinasyonlar turistlerin deneyimi için ne kadar önemli ise turist rehberleri de hem deneyim aracı hem de kendilerinin turistler tarafından deneyimlenmesi bakımından oldukça önemli denilebilir.

Anahtar Kelimeler: Turist, Turist Rehberi, Deneyim.

TURİST REHBERLERİNİN PERFORMANSININ VE HİZMET VERME YATKINLIĞININ DAVRANIŞSAL NİYET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: YERLİ TURİSTLER ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Mehmet AŞKAY¹
Sebahattin KARAMAN²

ÖZET

Turistik faaliyetlere yönelik ulusal ve uluslararası çapta artan talebe yönelik hizmetlerin karşılanmasında turizm sektörünü ilgilendiren tüm dinamikler sürekli bir gelişim ve birbirine adaptasyon içinde bulunmaktadır. Bu dinamikler arasında turist rehberleri ise rehberlik hizmetleri bakımından turistik seyahatin başlangıcından bitişine kadar sunacağı performans ve hizmeti sunma yetkinlikleriyle etkili olmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacını turist rehberlerinin performans ve hizmet verme yetkinliklerinin yerli turistlerin tekrar satın alma, önerme gibi davranışsal niyetleri üzerindeki etkisini ölçmek oluşturmaktadır. Çalışmanın turist rehberlerinin gösterdiği performans ve hizmet verme yetkinliklerinin turistlerin davranışsal niyetleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir. Çalışmada nicel bir araştırma yöntemi benimsenmiş olup, veri toplama amacıyla anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışması kapsamında kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak İzmir ilini 2022 yılı Mayıs-Ağustos ayları arasında rehberli turlarla ziyaret eden 460 yerli turiste anket formu vasıtasıyla ulaşılmış olup eksik veriler sebebiyle elde edilen verilerden 400 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmada demografik özelliklerinin değerlendirilmesine ilişkin frekans dağılımı analizi, T testi ve Anova ve Tukey çoklu karşılaştırma testleri incelenmiş olup, ayrıca açıklayıcı faktör analizi, regresyon, korelasyon ve farklılık analizleri de uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analiz edilmesi sonucunda, turist rehberlerinin hizmet verme yetkinliklerinin ve performanslarının yerli turistlerin davranışsal niyetleri üzerinde, hizmet verme yetkinliklerinin ise gösterdikleri performansları üzerinde pozitif ve olumlu etkisinin bulunduğu sonucuna varılmıştır. Çoklu karşılaştırma

¹ Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı Bilim Uzmanı, mhmtasky@gmail.com

² Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği,
skaraman@balikesir.edu.tr

testleri sonucunda demografik özelliklerden ziyaretçilerin mesleki durumlarına göre turist rehberlerine yönelik algıladıkları hizmet verme yatkınlığı, performans ve davranışsal niyet değişkenleri üzerinde anlamlı farklılıklar bulunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberi, Performans, Hizmet Verme Yatkınlığı, Davranışsal Niyet.

AYASOFYA'NIN YENİDEN CAMİYE DÖNÜŞTÜRÜLMESİNİN TURİST REHBERLERİ TARAFINDAN DEĞERLERLENDİRİLMESİ

Ayşe ELMAS¹

Lütfi ATAY²

ÖZET

Ayasofya dünya üzerinde ortak miras değerlerinden bir tanesidir. UNESCO tarafından koruma altına alınmış olan yapı kültürel ve tarihi anlamda üstün evrensel değere sahiptir. Turizm sektöründe kültür elçisi olarak nitelendirilen turis rehberleri kültürel miras değerlerini tanıtmak ve gelecek nesillere aktarmaktadır. 10 Temmuz 2020'de alınan karar ile Ayasofya yeniden cami statüsü almıştır. Literatür incelendiğinde Ayasofya'nın kültürel değerlerinin turizm açısından değerlendirilmesi ve ziyaret etme niyeti ve motivasyonu üzerine çalışmalar olmasına rağmen camiye dönüştürüldükten sonraki süreçle ilgili yerli ve yabancı literatürde turist rehberlerinin değişime ilişkin görüşlerini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Söz konusu bu literatür açığını kapatmaya katkı sağlamak ve turizmin önemli paydaşlarından biri olan turist rehberlerinin kültürel miras olan Ayasofya'nın uzun yıllar müze olarak hizmet vermesi sonrasında camiye dönüştürülmesine ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada verilerin toplanması aşamasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımı ile toplanan veriler neticesinde Ayasofya'nın yapı itibarı ile bir bütün olduğu ve yerli ya da yabancı ziyaretçiler için halen önemli bir kültürel miras değeri olarak ziyaret edildiği ortaya çıkmaktadır. Turist rehberlerine göre yapıdaki statü değişikliğinden ziyade kültürel miras değerlerinin korunması ve ulaşılabilirlik daha önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberliği, Kültürel Miras, Ayasofya.

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, ayse.elmas456@gmail.com

² Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü, lutfiatay@comu.edu.tr

REHBERLİ TURLARDA KÜLTÜREL FARLILIĞIN ŞİKAYET DAVRANIŞINA ETKİSİ: YERLİ VE YABANCI TURİSTLERİN ŞİKAYET FARKLILIĞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

*Cem YEŞİLYURT¹
Eda Rukiye DÖNBAK²*

ÖZET

Ülkemizde turların düzenlenebilmesi için her turda bir turist rehberi bulundurma zorunluluğu bulunmaktadır. Turistlerin rehberli turlara katılmalarında birçok sebep bulunmaktadır özellikle gidilen yerle ilgili ayrıntılı bilgi alınması, yabancı bir destinasyonda kendini bölgeyi ve kültürü bilen bir rehber yanında güvende hissetmek vb (Büyükişler ve Güzel, 2014). Turistler her ne kadar rehberli turlara katılarak daha çok bilgi edineceklerini ve daha güvende olacaklarını bilseler de yine de katıldıkları bu turlarda yaşanan bazı olaylar nedeniyle şikayet davranışına gitmektedirler. Uluslararası ve ulusal alan yazın incelendiğinde şikayet davranışını etkileyen faktörlerden birinin kültürel farklılıklar olduğu ve farklı kültürlerdeki insanların da şikayetlerini farklı şekillerde gösterdikleri görülmektedir (Ceylan ve diğerleri, 2017). Kültürler arası davranış farklılıklarını çalışan çalışmaların çoğu Hofstede'nin beş boyutlu modelini kullanmıştır (Mooji ve Hofstede, 2011).

Çalışmanın amacı rehberli turlarda kültürel farklılıkların şikayet davranışı üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu kapsamda yerli ve yabancı turistlerin tur esnasındaki şikayet davranışları karşılaştırılarak yerli turistlerin mi yoksa yabancı turistlerin mi daha çok şikayet davranışına yöneldiğini saptamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veri toplanmıştır. Yapılan çalışmada veri toplama tekniği olarak nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğinin seçilmesinde esnek bir gözlem tekniği ile daha derinlemesine bilgilerin alınması göz önünde tutulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Görüşmeler sırasında katılımcılara yöneltilen soruların bulunduğu yarı-yapılandırılmış mülakat formu, benzer bir konuda daha önce araştırma yapmış

¹ Arş Gör. Dr., Adıyaman Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, cyesilyurt@adiyaman.edu.tr

² Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü, edonbak@adiyaman.edu.tr

olan De Mooij & Hofstede (2011) çalışmalarından yararlanılarak hazırlanılmıştır.

Araştırma evreni hem yerli hem yabancı müşterilerle tura çıkmış kokartlı rehberlerdir. Veri toplama sürecinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veri analizi, Strauss ve Corbin'in önerdiği 4 aşamalı betimsel nitel analiz süreci ile gerçekleştirilmiştir (Şimşek ve Yıldırım, 2011). Katılımcıların tamamı "Toplum olarak bireyselliğe önem veren gelişmiş toplumlarda mı şikâyet davranışı çok oluyor yoksa ülkemiz gibi toplumsallığa önem veren toplumlarda mı çok oluyor?" Sorusuna toplumsallığa önem veren yerli misafirlerde şikâyet davranışının daha çok olduğunu belirtmişlerdir. "Tur esnasında herhangi bir aksaklık nedeniyle oluşan ve çözümü o an için belirsiz bir durum karşısında yabancı turistler mi şikâyet davranışına yönelmektedir yoksa yerli turistler mi?" sorusuna beş rehber yerli turistler derken 1 rehber yabancı turistler cevabını vermiştir. Rehberlerde biri herhangi bir sorun karşısında yabancıların tüm kontrolü rehberlere bırakarak bekleme davranışına girdiklerini yerli turistlerin ise olaya müdahil olmaya çalıştıklarını söylemiştir. "Yabancı turistler mi yoksa yerli turistler mi tur esnasında kendini güçlü hissetmektedir" sorusunda ise tüm katılımcılar yabancı turistlerde kendini güçlü hisseden bireylerin rehberlere saygısından şikâyet davranışında bulunmadığını yerli müşterilerde ise bu durumun tam tersinin yaşandığını söylemişlerdir. "Yerli ve yabancı turistleri düşündüğünüzde erkek veya kadın turistler arasında şikâyet davranışı arasında fark var mıdır?" sorusuna tüm rehberler kadın müşterilerin daha fazla şikâyet davranışında bulunduğunu söylerken kadın rehberler özellikle kadın müşterilerin kadın rehberlere karşı daha fazla şikâyet davranışında bulunduğunu söylemiştir. İki rehber ise normalde erkek müşterilerin daha ılımlı olduğunu fakat ailesiyle birlikte tura katıldıklarında eşlerinin kıskırtmaları ile şikâyet davranışına ve turda huzursuzluk çıkartma davranışına gittiklerini söylemişlerdir. "Yerli ve yabancı turistleri düşündüğümüzde kısa turlarda mı uzun turlarda mı turistler şikâyette bulunmaktadır yerli ve yabancı turistler açısından kıyaslar mısınız?" sorusuna tüm rehberler yerli turistlerin uzun turlarda daha fazla şikâyet davranışında bulunduğunu söylerken. Rehberlerden ikisi tur süresi uzadıkça özellikle 5-7 günü aştıkça yabancı turistlerin turun işleyişini daha iyi algıladıklarını bu yüzden ilerleyen günlerde şikâyet davranışlarını azalttıklarını söylemişlerdir. Yapılan çalışma sonucunda yerli turistlerin daha fazla şikâyet davranışında buldukları sonucu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Profesyonel Turist Rehberi, Kültürel Farklılık, Şikâyet.

Kaynakça

- Büyükışler, D. Güzel, F.Ö. (2014). Tur Yönetiminde Profesyonel Turist Rehberlerinin Deneyimsel Rolü: Alman Turistlerin Kültür Turu Satın Alma Davranışına Yönelik Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. C: 19 S:1, ss.128-138.
- Ceylan, H. H., Genç, E., & Akbulut, İ. (2017). Bireysel Kültürel Değerlerin Şikâyet Davranışına Yönelik Tutuma Etkisi: Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(1), 167-180.
- De Mooij, M., & Hofstede, G. (2011). Cross-cultural consumer behavior: A review of research findings. *Journal of International Consumer Marketing*, 23(3-4), 181-192.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, G. F. (2014). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

TÜRKİYE’DE MÜZECİLİK ALANI ÜZERİNE BİR BİBLİYOMETRİK ANALİZ ÇALIŞMASI (2000-2023)

Damlanur KÖK¹

ÖZET

Bu çalışma Türkiye’de müzecilik alanyazının yıllar içinde nasıl bir gelişim gösterdiğini bibliyometrik bir analiz ile ortaya koymak amacıyla. Çalışma 2000-2023 yılları arasında Türkçe hazırlanan “müze” ve “müzecilik” anahtar kelimeleri ile ulaşılabilen makalelerle sınırlı tutulmuştur. İlk olarak Google Akademik ve Dergipark arama motorları kullanılarak kapsamlı bir alanyazın taraması yapılmış, ulaşılan makalelere ait çeşitli veriler bir tabloya aktarılmıştır. Mükerrer yayınlar çıkarıldıktan ve tam künyesine ulaşılamayan yayınlar elendikten sonra toplam 1274 makaleye ulaşılmıştır. Bibliyometrik analizde, yazarlarla ilgili olarak; unvanları, isimleri, kurumları ve makalelerle ilgili olarak; dergi adı ve anahtar kelimelere ait veriler derlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre makalelerin yıllara göre dağılımı dalgalı bir seyir izlemiş, 2000 yılında 4 adet makale yayınlanmışken 2023 yılında bu sayı 171’e ulaşmıştır. En çok makale Milli Eğitim Dergisi’nde (33) ve Uluslararası Müze Eğitimi Dergisi’nde (30) yayınlanmıştır. En çok yayın Ankara Üniversitesi’ne bağlı araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. En fazla yayın yapan bölümün ise Sanat Tarihi bölümleri olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müze, Müzecilik, Türkiye, Bibliyometrik Analiz.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği ABD, Damlanurkok@gmail.com

TURİST REHBERLİĞİ LİSANS BÖLÜMLERİNDE OKUTULAN MÜFREDATLAR: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

*Deran GÜMÜŞ¹
Nazım ÇOKIŞLER²*

ÖZET

İlgili alan yazınında önemli ancak az çalışılmış bir konu turist rehberliği bölümlerinde okutulan müfredatlardır. Turist rehberliği eğitiminin nasıl olması gerektiği 1990'lı yıllardan beri tartışılmaktadır ve konu hakkında geniş bir külliyat oluşmuştur. Mevcut çalışmalarda; kurs ve okul müfredatlarının kıyaslanması, farklı ülkelerde verilen eğitim sistemlerinin incelenmesi ve yeni müfredat önerisi geliştirilmesi olmak üzere üç ana yaklaşım belirgindir. 2023-2024 öğretim yılı itibarıyla toplam 39 bölümde lisans seviyesinde rehberlik eğitimi verilmesine rağmen, mevcut birimlerin müfredatlarının hangi ders gruplarına göre ve nasıl şekillendirildiği alan yazında cevabı bilinmeyen sorulardandır. Konu hakkında ilk çalışma 1997'de hazırlanmış, ancak bu çalışmanın devamı gelmemiş, böylece, ideal bir rehberlik müfredatının nasıl olması gerektiği yönündeki tartışmalar kısır kalmıştır. Bu araştırma söz konusu boşluğun doldurulmasına yardımcı olmak için, mevcut turist rehberliği lisans müfredatlarında yer alan derslerin gruplarını ve yüzdelerini tespit etmek amaçındadır. Bu amaçla ilk olarak doküman analizi yapılarak 39 lisans bölümüne ait müfredatlar tespit edilmiştir. Dersleri sınıflamada 1997'de hazırlanan bir çalışmada yer verilen beş ders grubu kullanılmış ve mevcut müfredatlarda bu ders gruplarına yüzde kaç oranında yer verildiği hesaplanmıştır. Araştırma bulgularına göre, 2023-2024 yılında kullanılan güncel müfredatlarda en çok "Turizm İşletmeciliği" ve en az "İkinci Yabancı Dil" ders gruplarına yer verildiği tespit edilmiştir. Bu bulgu, mevcut müfredatların rehberlik bölümlerinde ihtiyaç duyulan asıl dersler göz önünde bulundurularak değil, eldeki eğitici/akademisyen kadrosuna göre şekillendirildiği yorumlarına destek sağlar niteliktedir.

Anahtar kelimeler: Turist rehberliği, Turist rehberliği eğitimi, Müfredat, Doküman analizi.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Rehberliği ABD, derangumus@hotmail.com

² Doç. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Rehberliği ABD, cokisler@hotmail.com

TURİST REHBERLİĞİNDE ENGELLERİ AŞMAK: İŞARET DİLİNİN ÖNEMİ

Efnan EZENEL¹

Funda ÖN²

ÖZET

Turizm alanında, farklı kitlelere zenginleştirici deneyimler sunmanın temelinde etkili iletişim yatmaktadır. Turist rehberleri için yabancı dil becerisi sıklıkla vurgulanırken, iletişimin çok önemli ama sıklıkla gözden kaçırılan bir başka yönü daha vardır: işaret dilinde yeterlilik. Bu çalışma, yabancı dillerdeki akıcılığın ötesinde işaret dili becerilerini turist rehberlerinin iletişim becerilerine dahil etmenin gerekliliğini araştırmaktadır.

Turist rehberleri arasındaki işaret dili yeterliliği, kapsayıcılık için güçlü bir araç olarak hizmet etmekte ve işitme engelli veya sağır olan gezginler için engelleri ortadan kaldırmaktadır. Turist rehberleri, işaret dili aracılığıyla etkili bir şekilde iletişim kurarak, işitme yetenekleri ne olursa olsun tüm katılımcıların rehberli turlar sırasında bilgi ve deneyimlere eşit erişime sahip olmalarını sağlayabilir. Ayrıca işaret dilinin benimsenmesi, erişilebilirlik ve çeşitlilik ilkeleriyle uyumlu kapsayıcı turizm uygulamalarının desteklenmesine katkıda bulunmaktadır. Turist rehberlerinin daha geniş bir gezgin yelpazesinin ihtiyaçlarını karşılmasına olanak tanımakta ve engelli bireyler için sıcak ve uzlaşmacı bir ortam yaratmaktadır. Ayrıca, işaret dilinin turist rehberliğine entegre edilmesi genel iletişim kalitesini artırarak rehberlerin bilgileri tüm katılımcılara daha açık ve etkili bir şekilde iletmesine olanak tanıyabilmektedir. Dil veya işitme farklılıkları ne olursa olsun, turistler arasında daha derin etkileşimi ve anlayışı teşvik ederek kesintisiz etkileşimi kolaylaştırmaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak; görüşmecinin birden fazla olduğu durumda özneliğe yer vermemek adına tercih edilen bir görüşme türü olan yapılandırıl-

¹ Doktora öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ezenelefnan@gmail.com

² Doç. Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü, fundaoon@mu.edu.tr

mış görüşmeden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın amacına uygun olarak yapılandırılmış soru formu hazırlanmıştır. Sorulara ek olarak konuya ilişkin varsa diğer görüşleri talep edilmiştir. Hazırlanan form, işaret dili kullanan işitme engeli olan veya sağır bireylere verilerek doldurmaları istenmiştir. Katılımcıların yazılı cevapları veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Toplanan veriler betimsel analize tabi tutulmuş olup, sonuçlar kongrede paylaşılacaktır.

Yapılan bu çalışma eğitim programları, kaynaklar ve uygulamaya yönelik olmak üzere işaret dili becerileri kazanmayı amaçlayan turist rehberleri için pratik hususlara da değinmektedir. Turizm endüstrisinde işaret dili yeterliliğinin öneminin daha fazla anlaşılmasını ve tanınmasını savunarak paydaşları uygulamalarında ve politikalarında kapsayıcılık ve erişilebilirliğe öncelik vermeye teşvik etmektedir. Sonuç olarak çalışma, rehberli turların kapsayıcılığını, erişilebilirliğini ve kalitesini artırmada işaret dili yeterliliğinin önemli rolünü vurgulamaktadır. Turist rehberlerinin beceri setlerini yabancı dil akıcılığının ötesinde, farklı iletişim biçimlerini kapsayacak şekilde genişletmenin ve sonuçta tüm katılımcıların seyahat deneyimlerini zenginleştirmenin önemini altını çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşaret Dili, Turist Rehberliği, Sağır Bireyi İşitme Engelli Birey.

TURİST REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN BAKIŞ AÇISIYLA GÜNCELLENEN TURİST REHBERLİĞİ MESLEK KANUNU

*Ramazan İNAN¹
Kartal Doğukan ÇIKI²
Filiz GÜMÜŞ DÖNMEZ³*

ÖZET

Turist Rehberliği Meslek Kanunu 17 Nisan 2024 tarihi itibariyle güncellenmiş olup, meslekle ilgili önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Turist rehberliği mesleğinin en önemli kabul şartlarından biri olan yabancı dil bilme zorunluluğu kaldırılmış ve Türkçe rehberliğin önü açılmıştır. Ayrıca değişiklikler arasında okul gezilerinde rehber bulundurma zorunluluğunun kaldırılması, rehberlerin beş yılda bir dil sınavına tabi tutulması, sanat tarihi ve arkeoloji mezunlarına turist rehberi olma fırsatının sunulması ve Çince başta olmak üzere Uzak Doğu dillerinde rehber olmanın kolaylaştırılması gibi çeşitli başlıklar bulunmaktadır. Bu bağlamda bu araştırma, gelecekte turizm ve sektöre yön verecek olan turist rehberliği öğrencilerinin söz konusu kanun değişikliğine ilişkin bakış açılarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın amacına ulaşmak için İstanbul Gelişim Üniversitesi, Turizm Rehberliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerden nitel araştırma yöntemlerinden yüz yüze görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu ile 6 adet soru yöneltilmiş ve 16 turizm rehberliği öğrencisinin görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yardımıyla analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda katılımcıların önemli bir kısmı, kanundaki güncellemenin mesleğe giriş şartlarını kolaylaştıracağını ve bu değişikliğin meslekteki profesyonellik ve hizmet kalitesi üzerine olumsuz etkiler yaratabileceğini belirtmiştir. Yabancı dil yeterlilik sınavlarında başarısız olan rehberlerin

¹Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, rinan@gelisim.edu.tr

²Arş. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, kdciki@gelisim.edu.tr

³Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, filizgumus@mu.edu.tr

Türkçe dilinde hizmet vermeye devam etmesine fırsat sunan değişiklik, katılımcıların çoğu tarafından olumsuz karşılanmıştır. Katılımcıların önemli bir kısmı, bu durumun rehberlik hizmetlerinin ücretlerinin düşmesine ve hizmet kalitesinin azalmasına yol açabileceğine dikkat çekmiştir. Katılımcılar genel olarak rehberlerin ve seyahat acentelerinin turistleri, turistlerin bilgisi veya rızası olmadan kişisel kazanç sağlamak amacıyla belirli işletmelere yönlendirmesini engelleyen düzenlemeleri desteklemektedir. Rehberlerin her beş yılda bir dil yeterlilik testinden geçmesine ilişkin yapılan değişiklikle ilgili bir görüş birliği bulunmamaktadır. Katılımcılardan bazıları, rehberlerin dil becerilerini canlı tutmak için bunu gerekli görürken, bazıları ise bunun gereksiz bir yük olacağını ve gerekli olmadığını ifade etmiştir. Turist rehberliği öğrencileri, öğretmenler tarafından yönetilen eğitim gezilerinde profesyonel rehber zorunluluğunun kaldırılmasına yönelik farklı görüşler ortaya koymuştur. Katılımcıların bir kısmı, bu değişikliğin uygun olabileceğini ifade etmiştir. Öte yandan, diğer kısmı ise profesyonel rehberlerin turlara öğretmenlerin tek başına sağlayamayacağı önemli bir eğitsel değer kattığını aksi takdirde bu değerin karşılığını bulamayacağını savunmaktadır. Katılımcıların çoğu yasal değişiklikler nedeniyle turizm sektöründeki gelecekleri konusunda endişe duymaktadır. Araştırmaya katılan turist rehberliği adayları, güncellenen yasa değişikliğinin turizm sektöründe niteliksiz rehber sayısını artıracığını düşünmektedir. Ayrıca, adaylar bu durumun da mesleğin prestijine ve kendi kariyer beklentilerine zarar vereceğini öngörmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberliği, Turist Rehberliği Meslek Kanunu, Turist/Turizm Rehberliği Öğrencileri.

KÜLTÜREL MİRAS KAPSAMINDA İNANÇ ROTALARININ TURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Zeynep ÇOKAL¹

Ozan ATSIZ²

Ömer UZUNEL³

Eda YILDIZ⁴

Gaye Nur TOPKIL⁵

ÖZET

İnanç turizmi, bireylerin dini veya manevi inançları doğrultusunda kutsal ve tarihi mekânları ziyaret ederek dini ritüellere katılma, hac görevlerini yerine getirme veya dini bilgi edinme amacıyla gerçekleştirdikleri bir turizm türüdür. Bu turizm türü, hem manevi tatmin hem de kültürel zenginlik arayışındaki bireyler için popüler hale gelmiştir. İnanç turizminin artan popülaritesi, dünya genelinde milyonlarca turistini dini ve kültürel önemi olan yerlere ilgisini çekmektedir. İnanç turizmi, toplumların kültürel mirasının önemli bir parçasıdır ve çeşitli dini inançlarla bağlantılı mekânlara odaklanmaktadır. Örneğin, İslam inancında Müslümanlar, Suudi Arabistan'daki Mekke şehrinde yer alan Kâbe'yi hac görevlerini yerine getirmek için ziyaret etmektedirler. Hristiyanlıkta, İspanya'nın Santiago de Compostela şehrindeki Aziz James Yolu, Hristiyan hacıları için önemli bir destinasyon olup, hacıların yürüyerek 30 günlük bir yolculuk sonunda Santiago Katedrali'ne ulaşmalarını sağlamaktadır. Hinduizm'de ise Hindistan'daki Char Dham Yatra, dört kutsal tapınağı (Badrinath, Kedarnath, Gangotri ve Yamunotri) ziyaret etmeyi içerir ve önemli bir dini yolculuk olarak kabul edilmektedir.

¹ Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, zeynepkabaoglu@nevsehir.edu.tr

² Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, ozanatsiz@nevsehir.edu.tr

³ Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm araştırmaları Enstitüsü, İnanç Turizmi ABD, omeruzunel@nevsehir.edu.tr

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm araştırmaları Enstitüsü, İnanç Turizmi ABD, e_yldz@outlook.com

⁵ Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm araştırmaları Enstitüsü, Turizm Rehberliği ABD, nurgaye092@gmail.com

*Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü destekli "Kültürel Miras Kapsamında İnanç Turizmi Rota Tasarımı" isimli projeden üretilmiştir.

Dünya genelinde birçok inanç destinasyonu ve rotası bulunmakla birlikte benzer şekilde Türkiye'nin de önemli bir inanç turizmi potansiyeli bulunmaktadır. Türkiye, üç büyük dinin (İslam, Hristiyanlık ve Musevilik) tarihsel izlerini taşıyan çok sayıda önemli esere ev sahipliği yapmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'deki inanç turizmi odaklı çalışmalarda Efes, İznik, Antakya gibi Hristiyanlık için önemli yerler, Şanlıurfa ve Hatay gibi Musevilik için değerli mekânlar ve İstanbul'daki Topkapı Sarayı, Konya'daki Mevlana Türbesi gibi İslam'la ilgili yerler bulunmaktadır. Örneğin; Yedi Kiliseler Rota'sı, Anadolu'daki yedi antik Hristiyan kilisesini kapsar ve kültürel ve dini açıdan ziyaretçilere zengin bir deneyim sunmaktadır. İnanç turizmi, ekonomik ve toplumsal faydalar da sağlamaktadır. Turistik faaliyetler, yerel ekonomileri canlandırarak restoranlar, konaklama tesisleri ve rehberlik hizmetleri gibi turizmle bağlantılı iş fırsatları yaratmaktadır. Aynı zamanda, inanç turizmi ziyaretçilerin manevi ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayarak toplumsal uyumu ve kültürel anlayışı desteklemektedir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye'de ve Dünya'da yer alan inanç rotalarının turizm açısından değerlendirilmesidir. Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü destekli "Kültürel Miras Kapsamında İnanç Turizmi Rota Tasarımı" isimli projenin ön çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Projenin amacı, Kapadokya Bölgesi'nde inanç turizmine yönelik tematik rotaların belirlenmesidir. Bu bağlamda, inanç turizminin gelişimini sağlayacak göstergeler incelenecek ve bu göstergelere dayanarak spesifik rotalar tasarlanacaktır. Bu tür tematik rotalar, kültürel zenginlik, ekonomik kalkınma ve dini turizm açısından faydalar sunarak, Türkiye'deki turizm çeşitliliğini artırmayı hedeflemektedir. Rota planlaması, tarihi ve kültürel öneme sahip yerlerin korunmasını destekleyerek sürdürülebilir turizme katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnanç turizmi, Kültürel miras, Rota, Kapadokya.

KÜLTÜREL MİRASIN HEDİYELİK EŞYAYA DÖNÜŞÜMÜNE TURİST REHBERİ ADAYLARININ BAKIŞ AÇISI: İSTANBUL ÖRNEĞİ

*Fatma Füsün İSTANBULLU DİNÇER¹
Şimal ŞAHİNOĞLU YAYLA²*

ÖZET

2023 yılında dünyanın en çok turist çeken 10 destinasyonundan biri olan İstanbul, somut kültürel mirasının yanında somut olmayan kültürel miras bakımından da oldukça zengindir. Bu mirasın bölgeye gelen turistlere aktarılmasında ise turist rehberleri önemli bir rol üstlenmektedir. Turist rehberlerinin yanı sıra turist rehberliği öğrencilerinin de somut ve somut olmayan kültürel miras konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu çalışmada, turist rehberliği öğrencilerinin ulusal envanter kapsamında İstanbul'un somut olmayan kültürel miras unsurları ve bu unsurların hediyelik eşyaya dönüştürülmesine yönelik görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden olan görüşme tekniği kullanılmış, 14 turist rehberliği öğrencisi ile görüşme gerçekleştirilmiş ve veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda turist rehberliği öğrencilerinin İstanbul'un somut olmayan kültürel miras ulusal envanterinde yer alan 29 unsurdan en az 9 en fazla 21 tanesini bildikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca turist rehberliği öğrencilerinin görüşlerinden somut olmayan kültürel miras unsurlarının hediyelik eşya haline getirilmesinin kültürel mirasın korunmasında olumlu bir etki yaratacağı, ancak ticari kaygı ile üretilen bir ürünün olumsuzlukları beraberinde getireceği sonucuna varılmıştır. Son olarak, turist rehberliği öğrencileri İstanbul'un ulusal envanterinde yer alan somut olmayan kültürel miras unsurlarından hediyelik eşya haline getirilebilecek unsurlar hakkında önerilerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Somut Olmayan Kültürel Miras, Hediyelik Eşya, İstanbul.

¹ Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, istanbul@istanbul.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Topkapı Üniversitesi- simalsahinogluayla@topkapi.edu.tr

KÜLTÜREL ZEKÂ İLE MUTLULUK VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

*Rıdvan ŞAHİN¹
Mehpare TOKAY ARGAN²*

ÖZET

Kültür; bir toplumun bilgi, inanç, sanat, ahlak, yasa, gelenek, edinilmiş yetenek ve diğer kültürel faktörleri kapsayan çok yönlü bir kavramdır (Ogburn, 1937). Kültürel zekâ, bireyin farklı kültürlerden olan bir kişinin alışık olmadığı ve açık olmayan davranış, jest, el kol hareketlerini o kişinin arkadaşları ya da aynı kültüründen olan insanlar gibi anlaması ve yorumlaması olarak ifade edilmiştir (Sarı, 2009). Turist rehberleri ülkemize farklı kültürlerden gelen turistlerle etkileşime geçmektedirler. Bu nedenle farklı kültürel değerlere sahip turistlerle nasıl iletişim kuracağını bilmek turist rehberleri için oldukça önem arz etmektedir.

Kültürel zekâ, bireylerin sosyal çevrelerine uyum sağlama yeteneğini geliştirerek mutluluk seviyelerini olumlu yönde etkilemektedir (Wei vd., 2021). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada kültürel zeka ve mutluluk arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur (Zhu vd., 2021). Turistlerle yapılan bir diğer çalışmada ise kültürel zekânın seyahat deneyimini ve özgünlüğü geliştirerek turistler arasındaki mutluluğu arttırmada önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Wei vd., 2021).

Akademik başarı yalnızca entelektüel yeteneklere bağlı değildir ve birçok iç ve dış faktörden etkilenmektedir (Vandana & Sarif, 2022). Üniversite öğrencilerinde kültürel zekanın akademik başarı üzerindeki etkilerini inceleyen bir çalışmada bu değişkenler arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur (Khan vd., 2020). Çalışmada aynı zamanda kültürel uyumun kültürel zekâ ve akademik başarı arasındaki ilişkiye önemli ölçüde aracılık ettiği tespit edilmiştir. Yeni bir kültürel ortama uyum sağlama yeteneği ve kültürel zekâsı yüksek olan öğrencilerin akademik olarak daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

¹ Arş. Gör., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü, ridvan.sahin@bilecik.edu.tr

² Prof. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü, mehpare.argan@bilecik.edu.tr

Bu çalışmanın amacı, potansiyel olarak turist rehberliği mesleğini gerçekleştirecek olan turizm rehberliği bölümünde okuyan öğrencilerin kültürel zekâ düzeyleri, mutluluk ve akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Ayrıca öğrencilerin demografik özellikleri ile kültürel zekâ ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkilerde ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan soru formunda kültürel zekâ ölçeği, mutluluk ölçeği ve demografik sorular yer almaktadır. Turizm rehberliği bölüm öğrencilerine uygulanan soru formu aracılığıyla 157 öğrenciden veri toplanmıştır. Verilerin analizinde duygusal zekâ ve mutluluk ölçeğine faktör analizi yapılmıştır. Her bir faktörün güvenilirlik düzeyine bakılmış ve yeterli bulunmuştur. Kültürel zekâ faktörleri ile mutluluk arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Kültürel zekâ boyutları öğrencilerin mutlulukları üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir ($AR^2=15\%$). Kültürel zekâ boyutları ve mutluluk öğrencilerin akademik başarıları ve demografik özelliklerine farklılık göstermektedir. Bu bulgular ışığında öğrencilerin farklı kültürel ortamlara uyumlarını teşvik etmek için üniversiteler tarafından kültürel festivaller, sergiler ve etkinlikler düzenlenebilir. Akademik müfredata kültürel zekâyla bağlantılı derslerin eklenmesi öğrencilerin etkili iletişim kurmalarını sağlayarak mutluluk ve akademik başarılarını arttırabilir. Ayrıca ulusal ve uluslararası değişim programlarına öğrencilerin katılımı teşvik edilerek yeni kültürlerle tanışmaları ve kültürel zekâlarını arttırmaları sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Zekâ, Akademik Başarı, Mutluluk.

Kaynakça

- Khan, K. Z., Wang, X., Malik, S., & Ganiyu, S. A. (2020). Measuring the effects of emotional intelligence, cultural intelligence and cultural adjustment on the academic performance of international students. *Open Journal of Social Sciences*, 8(09), 16.
- Ogburn, W. F. (1937). Culture and Sociology. *Social Forces*, 16(2), 161-169. <https://doi.org/10.2307/2570519>
- Vandana, V., & Sarif, M. (2022). Correlates and Antecedents of Academic Achievement: A Systematic Review. *International Journal of Educational Sciences*, 36, 19-29. <https://doi.org/10.31901/24566322.2022/36.1-3.1210>
- Wei, B., Yang, T., & Liu, C.-H. (2021). "Can intelligence make you happy?" The influence of tourists' cultural sustainability and intelligence on their flow experience. *Sustainability*, 13(22), 12457.

- Yeşil, S. (2009). Kültürel farklılıkların yönetimi ve alternatif bir strateji: Kültürel zeka. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2009(1), 100-131.
- Zhu, X., Guo, X., Teng, Y., & Gershenson, J. (2021). Influence of Cultural Alienation on Happiness of Overseas Students: Mediating Role of Stress Relief and Regulating Role of Cultural Intelligence. *International Journal of Mental Health Promotion*, 23, 289-302. <https://doi.org/10.32604/IJMHP.2021.013691>

ESKİŞEHİR HALK KÜLTÜRÜNÜN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNDE TURİST REHBERLERİNİN FARKINDALIKLARI

Bekir Vedat İLHAN¹

Saba TAYYAR²

Samet GÖKSULAR³

Taner POLAT⁴

Gökçe YÜKSEK⁵

ÖZET

Turist rehberinin en temel görevlerinden biri, ziyaret edilen destinasyon hakkında turistlere doğru ve eksiksiz biçimde bilgi vermesi ve bölgeyi tanımasıdır. Turist rehberi, turiste yabancı bir destinasyonda ihtiyacı olan bütün bilgiyi sağlayan kaynaktır. Turist rehberinin kültür elçisi rolüyle turistlere destinasyonun halk kültürünü doğru aktarması çok önemlidir. Turistler geldikleri bölge hakkında merak ettiği neredeyse pek çok bilgiyi turist rehberinden öğrenirler. Halk kültürü, bir toplumun veya belirli bir grup insanın geleneksel olarak benimsediği, nesilden nesile aktarılan ve genellikle yazılı olmayan kültürel ifadelerin bir bütünüdür. Bu ifadeler, inançlar, ritüeller, hikayeler, şarkılar, danslar, el sanatları, yiyecekler, giysiler ve daha pek çok şeyi içerebilir. Halk kültürü, topluluk üyeleri arasında ortak bir kimlik ve bağlılık duygusu oluşturur ve toplumun değerlerini, yaşam tarzını ve tarihini yansıtır. Bu araştırmanın amacı destinasyonların sahip olduğu il halk kültürünün sürdürülebilirliği için, gelen turistlere aktarılmasında turist rehberlerinin farkındalıklarını belirlemektir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşme tekniği kullanılarak turist rehberlerinden veri toplanmıştır. Eskişehir’de çalışan turist rehberlerinden, görüşme yapmayı kabul edenler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilere tema analizi ve betimsel analiz yapılmıştır. Elde edilen bulgular turist rehberlerinin en çok lületaşını

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turist Rehberliği ABD

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turist Rehberliği ABD

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turist Rehberliği ABD

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turist Rehberliği ABD

⁵ Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü

bildikleri, diğer halk kùltùrleri unsurlarına dair çok fazla bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir. Halk kùltürünün sürdürülebilirliği için yapılması gerekenler konusunda farkındalıkları yüksek olan rehberlerin; Eskişehir'e düzenlenen turların niteliği ile turistlerin beklentileri içinde il halk kùltürünü öğrenmek olmaması gibi nedenlerden dolayı halk kùltürünü öğrenme konusunda heveslerini de baskılamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kùltür, Halk Kùltürü, Sürdürülebilir Turizm, Turist Rehberi, Eskişehir Halk Kùltürü.

TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN BİREYSEL KARIYER PLANLAMA SÜREÇLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Remziye EKİCİ ÇİLKİN¹

Hazal Ezgi ÇELEBİ²

ÖZET

İlgili araştırmanın amacı Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin bireysel kariyer planlama süreçlerini, beş aşamalı olan bireysel kariyer planlama modeline göre değerlendirmektir. Turizm rehberliği bölümü 4.sınıf öğrencilerinden 10 öğrenci ve 1.sınıf öğrencilerinden 5 öğrenci ile derinlemesine görüşmeler yapılarak onların bireysel kariyer planlama süreçleri değerlendirilmek istenilmiştir. Bu sürece ilişkin öğrencilere yöneltilen sorular “Özdeğerleme, kariyer hedef ve amaçlarının saptanması, örgüt içi/dışı olanakların araştırılarak kariyer yollarının tespiti, kariyer planlarının hazırlanması ve çalışma programlarının yapılması ve geribildirime” yöneliktir. Nitel yöntem ile elde edilen verilerin analizi sonucunda farklı iki düzeydeki öğrencilerin bireysel kariyer planlama süreci ile ilgili önemli sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm Rehberliği, Kariyer Planlama, Bireysel Kariyer Planlama Modeli.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü

² Arş. Gör., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü

TÜRKİYE'DE HİZMET VEREN DENEYİM MÜZELERİNE YAPILAN GOOGLE YORUMLARININ İNCELENMESİ

*Beste DEMİR¹
Özlem KÖROĞLU²*

ÖZET

Müze kavramı, en basit şekilde bir araya getirmek ve toplamak olarak tanımlanmaktadır. Ancak günümüzde müzecilik kavramı bu sınırların ötesinde oldukça geniş bir alanı ifade etmektedir. Özellikle teknolojik gelişmelerin müzecilik faaliyetlerine entegre edilmesi ile müzecilik faaliyetlerinde köklü değişimler meydana gelmiştir. Yakın bir zamanda hizmet vermeye başlayan deneyim müzeleri, teknoloji ve tarihi bir araya getirerek ziyaretçilere farklı deneyimler sunmaktadır. Türkiye'de hizmet vermeye başlayan ilk deneyim müzeleri, DEM müzecilik tarafından hizmete açılan Ayasofya Tarih ve Deneyim Müzesi ile Efes Deneyim Müzesidir. Aynı zamanda DEM müzecilik internet sitesindeki bilgilere göre Hierapolis ve Kapadokya deneyim müzelerinin alt yapı çalışmalarının da devam ettiği görülmektedir. Türkiye'de hizmet veren diğer bir deneyim müzesi ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hizmete açılan İBB Kültür AŞ Dijital Deneyim Müzesidir. Müzecilik faaliyetlerine yeni bir bakış getiren deneyim müzeleri ziyaretçilere etkileşimli ve katılımcı bir deneyim sunmaktadır. Bu nedenle bu deneyim sonrasında ziyaretçilerinin düşüncelerinin tespit edilmesi gelecekte atılacak adımları belirlemek açısından oldukça önemlidir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de hizmet veren deneyim müzelerine yapılan Google yorumlarının incelenmesidir. Bu amaçla gerçekleştirilen çalışmada nitel araştırma tekniğinden yararlanılmıştır. 1 Nisan -27 Nisan arasında Google üzerinden Ayasofya Tarih ve Deneyim müzesine yapılan 406 yorum, Efes Deneyim Müzesi'ne yapılan 217 yorum ve İBB Kültür AŞ Dijital Müzesi'ne yapılan 219 yorum incelemeye dahil edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deneyim müzeleri, Google Yorumları, Dijital müzecilik

¹ Arş. Gör., Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi, beste.demir@balikesir.edu.tr

² Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi, okoroglu@balikesir.edu.tr

MÜZE VE CAMİ İKİLEMİNDE AYASOFYA'NIN ZİYARETÇİ ŞİKÂYET ANALİZİ

Ezgi ERŞAHİN¹
Şimal ŞAHİNOĞLU YAYLA²

ÖZET

Ayasofya-Kebir Cami; tarih boyunca farklı amaçlarla kullanılan, İstanbul'un önemli dini ve mimari sembollerinden biridir. Ahşap çatılı bazilika olarak inşa edilen yapı birçok isyanda yakılmış, doğal afet ve savaşlar nedeniyle zarar görmüştür. Üçüncü kez aynı alan üzerine daha görkemli ve büyük olarak inşa edilen yapı, aldığı tahribatlara ve tartışmalara rağmen günümüze ulaşmıştır. 1453'de İstanbul'un fethiyle birlikte Camiye dönüştürülerek İslam ibadeti için kullanılmıştır. 1935 yılında müzeye dönüştürülerek farklı inançlara açık, tarihi ve kültürel miras deneyimi sunmuştur. 2020 yılında alınan kararla tekrar camii statüsüne kavuşmuş, 15 Ocak 2024 tarihinden itibaren ise; camii ilk katı ücretsiz olarak yerel ziyaretçilere, ikinci katı ise ücretli olarak ziyaretçilere açılmıştır. Ayasofya'nın kilise, cami ve müze olarak kullanılması kültürel ve inanç kapsamında tartışılan, karmaşık ve benzersiz bir yapıya sahiptir. Bu nedenle çalışmada, müze ve cami ikileminde Ayasofya'nın ziyaretçi şikâyetlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Tripadvisor'da 2024 yılının Ocak ayından itibaren yapılan; "Berbat", "Kötü" ve "Orta" puanlamaya sahip yorumlar çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Elde edilen veriler Maxqda yazılımı yardımıyla, içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda kategorileştirilen şikâyetlerin daha çok; "yüksek ücret", "yapı tamamının gezilememesi", "uzun kuyruklar" ile "personel ve yönetimsel sorunlar" temalarında yapıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ayasofya Cami, Ayasofya Müzesi, E-şikâyet.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Topkapı Üniversitesi, Turist Rehberliği Programı, ezgiersahin@topkapi.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Topkapı Üniversitesi, Turist Rehberliği Programı, simalsahinogluayla@topkapi.edu.tr

EKRANIN ÖTESİ: DİZİ VE FİLMLEİN TURİZM DESTİNASYONLARINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR NİTEL İNCELEME

*Nalan ALBUZ¹
Merve SAĞCAN²*

ÖZET

Günümüzde dizi ve filmler, global kültürün ve imajların yayılmasında kritik bir role sahiptir. Bu çalışma, medyanın turizm destinasyonları üzerindeki etkilerini, özellikle turist rehberlerinin perspektifinden ele alarak, destinasyon farkındalığı ve ziyaret motivasyonunu nasıl etkilediğini incelemektedir. Medya içeriklerinin turizm üzerindeki etkilerine yönelik literatür geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Bu çalışma, film ve dizi kaynaklı turizm, destinasyon imajı ve algısı üzerine odaklanmaktadır. Özellikle Beeton (2005) ve Hudson ve Ritchie (2006) tarafından yapılan çalışmalar, araştırmanın teorik temelini oluşturmaktadır. Araştırma, Türkiye'deki 10 turist rehberi ile yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Veri analizi, Braun ve Clarke'ın (2006) tematik analiz yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Araştırma, rehberlerin dizi ve filmler aracılığıyla tanıtılan yerlere yönelik ziyaretçi ilgisinin arttığını ve bu durumun destinasyonların pazarlanması açısından önemli fırsatlar sunduğunu ortaya koymaktadır. Rehberler, medya içeriklerinin destinasyonların "must-see" listelerinde yer almasına yardımcı olduğunu belirtmektedirler. Araştırma sonucunda, filmler ve dizilerin turist rehberlerinin destinasyon farkındalığı ve ziyaret motivasyonu üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Rehberler, filmlerde ve dizilerde gördükleri yerlere özel bir ilgi geliştirmişler ve bu yerleri ziyaret etme konusunda kendilerini motive hissetmişlerdir. Filmler, rehberlerin profesyonel uygulamalarına da entegre edilmiş, özellikle popüler kültür ve tarihi bağlam sunumları bu entegrasyonun ana unsurları olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Film kaynaklı turizm, Destinasyon imajı, Medya etkisi, Turist rehberleri, Ziyaret motivasyonu.

¹ Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Kdz. Ereğli Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, ORCID:0000-0003-2111-0842, e-posta: albu@beun.edu.tr

² Arş. Gör., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Kdz. Ereğli Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, ORCID:0000-0002-4071-2446, e-posta: merve.gurge@beun.edu.tr

TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİ PERSPEKTİFİNDEN STAJ VE İŞBAŞI EĞİTİME YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

Nuray EKER¹

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı lisans düzeyinde rehberlik eğitimi alan öğrencilerin staj uygulamalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesidir. Bu kapsamda çalışmada Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin yapmış oldukları staj ve işletmede mesleki eğitim (dönem stajı) ile ilgili olumlu ve olumsuz değerlendirmeler üzerinde durulmuş ve çeşitli öneriler sunulmuştur. Araştırmada nitel veri toplama yöntemi tercih edilmiş olup çalışmanın birincil verileri görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Araştırma kapsamında staj veya işletmede mesleki eğitim uygulamalarını tamamlamış 14 öğrenci ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde betimsel analiz kullanılmış ve öğrenci görüşleri staj öncesi, staj esnası, staj sonrası ve genel değerlendirmeler olmak üzere dört kategoride incelenmiştir.

Öğrencilerin staj öncesinde karşılaştıkları en büyük sorunun staj yeri bulmak olduğu söylenebilir. Üniversitenin staj yönergesine uygun olarak ve kendi mesleki gelişimlerini ön planda tutarak öğrencilerin staj yapmak istedikleri öncelikli alan uluslararası seyahat işletmeleridir. Bu işletmelerde özellikle operasyon departmanında ve özellikle turlarda apranti olarak stajlarını gerçekleştirmek isteyen öğrenciler, kendileri için böyle bir fırsatın olmaması ya da çok az olmasından yakınmaktadır. Gelecekte rehberlik mesleğini icra etmek isteyen ve rehber aday olarak nitelendirilen bölüm öğrencilerinin mesleğin inceliklerini öğrenebilecekleri turlara katılım imkânı her zaman her stajyer için mümkün olmamaktadır.

Her üniversitede staj işlemleri için bir süreç işletilmekte olup; bu süreçte öğrenci ve işletmelerden bir dizi evrak hazırlamaları ve bu süreci takip etmeleri beklenmektedir. Her ne kadar birçok üniversitede söz konusu işlemlerin kolay yürütülebilmesini sağlayan iş takip çizelgeleri olsa da bu süreç kimi öğrenciler için karmaşık olarak nitelendirilmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakültesi/Turizm Rehberliği Bölümü, neker@subu.edu.tr

Öğrenciler en çok staj esnasında sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunların başında çalışma saatleri gelmektedir. Her ne kadar üniversite yönergelerinde staj süreleri haftanın 6 günü ve günde 8 saat olarak belirtiliyor olsa da bu zaman dilimlerine uyulmaması ve yoğun çalışma saatlerinin olması en çok şikâyet edilen konu olmuştur. İşletmelerin ödemeleri gereken ücretler ise en çok sorun teşkil eden bir diğer konudur. Kimi işletmelerin ödemekle yükümlü oldukları asgari oranın ödemesini de gerçekleştirmemesi stajyerler için durumu daha da zorlaştırmaktadır. Öğrenciler kimi zaman yöneticilerin kendilerini staj dosyalarını imzalamamakla tehdit ettiklerini de ifade etmişlerdir.

Staj sonrası, öğrencilerin en az sorun ile karşılaştıkları süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin bu süreçte karşılaştıkları iki temel sorun bulunmaktadır. Bunlardan biri işletme yöneticilerin staj sürelerini uzatmalarını zorunlu tutmalarıdır. Diğer ise staj öncesinde olduğu gibi gerekli evrakların düzenlenmesi ve teslim edilmesinden kaynaklı sorunlardır.

Öğrencilerin stajlara ilişkin pek çok olumlu değerlendirmeleri bulunmaktadır. Mesleği yakından tanıma fırsatı bulmak, işi yaparak öğrenmek, teorideki bilgilerini uygulamada pekiştirmek, yeni arkadaşlar edinmek, iş hayatına adım atmış olmak, sektörü anlayabilmek, gelecekte neler ile karşılaşacağını deneyimleyerek öğrenmek ve bu vesile ile kariyer beklentilerini yeniden şekillendirmek bu hususta öğrencilerin en çok değindikleri konular olmuştur.

Genel olarak stajlarını verimli olarak gerçekleştirdiklerini ifade eden öğrencilerin en çok vurguladıkları husus, turlara çıkma deneyimi yaşamak istemeleridir. Öğrencilerin tura çıkma fırsatlarını arttırabilmek adına sektör-üniversite iş birliği ve protokolleri önem arz etmektedir. Öte yandan birlik ve kuruluşlar ile yapılacak iş birliği kısa zamanlı çalışma olanakları da sağlayabilmektedir. Son olarak uygulama gezilerinde tamamlanan bölgeler ve üniversitelerin staj süresi göz önünde bulundurularak sunulacak olan muafiyet olanakları, gelecekte bu mesleği yapacak adaylar için teşvik edici niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm Rehberliği, Turizm Eğitimi, Staj, İşbaşı Eğitim.

ANLIYORUM AMA KONUŞAMIYORUM! TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN SINIFTA İNGİLİZCE KONUŞMA KAYGILARININ BELİRLENMESİ

Onur AKGÜL¹

ÖZET

Bu çalışmada, Turizm Rehberliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sınıfta İngilizce dilinde konuşma kaygılarının ne düzeyde olduğunun belirlenmesi ve bu kaygıların kaynağının tespit edilerek çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Uluslararası alanyazında üniversite öğrencilerinin İngilizce konuşma kaygıları üzerine çalışmalar yapılmış (Kurakan 2021; Karataş vd., 2016; Rittirat ve Chiramanee, 2014) olsa da ulusal alanyazında Turizm Rehberliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin yabancı dil konuşma kaygısı üzerine bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Araştırmanın evrenini, Mardin Artuklu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümünde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Evrenin tamamı olan 106 öğrenciden veri toplanarak tam sayıma gidildiği için örneklem yöntemi tercih edilmemiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda nicel ve nitel araştırma yaklaşımları tercih edilmiştir. Öğrencilerden veri toplamak için ilk aşamada anket formu kullanılmıştır. Anket formunda 15 ifade yer almaktadır. İfadeler, Muftah'ın (2022) çalışmasında uyarlanan, Horwitz ve diğerleri (1986) ile Matsuoka ve diğerleri (2014) tarafından oluşturulan Yabancı Dil Kaygısı ölçeğinden Türkçe'ye çevrilerek alınmıştır. Anket verileri doğrultusunda daha derinlemesine bulgular elde etmek amacıyla, araştırmanın ikinci aşamasında her sınıftan iki öğrenci olmak üzere toplam 8 öğrenciyle odak grup görüşmesi yapılmıştır. Klasik bir odak grup görüşmesi için 6 ila 8 arasında katılımcının olması ideal kabul edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Öğrencilerin seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Odak grup görüşmesi için hazırlanan dört soru, alanyazındaki çalışmalardan (Kurakan, 2021; Ka-kan-dee ve Al-Shaibani, 2018) destekle ve İngilizce dil bilimci uzman görüşü alınarak oluşturulmuştur.

¹ Arş. Gör. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, onurakgul@yahoo.com

Anket ifadelerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında, en yüksek ortalama sahip ifadenin “Topluluk önünde konuşurken İngilizcem yanlışsa biraz gergin hissediyorum” ($\bar{x}=3,34$) olduğu, en düşük ortalama sahip ifadenin ise “İngilizce dersinde konuşurken sinirleniyorum ve kafam karışıyor” ($\bar{x}=2,23$) olduğu görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin sınıfta İngilizce konuşma kaygılarının yüksek olduğu görülmektedir. Kaygılarının temelinde, ders sırasında yanlış kelime ve telaffuz kullanılmasından dolayı sınıf arkadaşları tarafından dalga geçilebileceği endişesi yer almaktadır. Gelen eleştiriler ve öneriler doğrultusunda, öğrencilerin İngilizce derslerinde daha fazla konuşma pratiklerinin yapılması, özellikle çekincesi olan öğrencilerin, dersin öğretim elemanı tarafından konuşmaya daha fazla teşvik edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin kendi aralarında konuşabileceği ders içi etkinlikler yapılarak, öğrencilerin daha rahat bir ortam içerisinde konuşma pratiği yapabilmesi mümkün olabilir. Geleceğin turist rehberi adayları olan öğrencilerin mesleklerinin gereği olarak bir topluluk önünde anlatım yapacakları düşünüldüğünde, kaygılarını azaltmak ve geleceğe hazırlanmak için sınıf önünde bir konu hakkında sunum yapabilecekleri aktiviteler düzenlenebilir. İlgili derslerin öğretim elemanları, öğrencilerin İngilizce konuşmadaki zayıf yönlerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir ve öğrencilerin kaygılarıyla başa çıkabileceği stratejiler uygulayabilir. Bununla birlikte, öğrencilerin kendi aralarında İngilizce iletişim kurabilmelerine yönelik aktiviteleri düzenli bir şekilde yürütmek için İngilizce konuşma kulüpleri kurulabilir. Ayrıca öğrencilerin Erasmus+ gibi hareketlilik programlarının faydaları ve avantajları hakkında bilgiler verilerek öğrenciler teşvik edilebilir. Bununla birlikte, her gün gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri birçok imkânı da beraberinde getirmektedir. Mobil ve internet web siteleri gibi kanallarda yer alan çeşitli yabancı dil öğrenme uygulamaları sayesinde öğrenciler pratik yapabileceği alanları genişletebilir.

Araştırmanın sadece Mardin Artuklu Üniversitesi Turizm Rehberliği Bölümü öğrencilerine yapılmış olması, araştırmanın temel sınırlılığıdır. Daha derinlemesine sonuçlar elde etmek için evren genişletilebilir. Ayrıca ilgili fakültelerin Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Turizm İşletmeciliği ve Rekreasyon Yönetimi bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin dahil edileceği araştırmalar yapılarak, bölümler arası kaygıların ne düzeyde olduğu araştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Turizm rehberliği, Turizm rehberliği eğitimi, Yabancı dil, İngilizce konuşma kaygısı.

Kaynakça

- Horwitz, E. K., Horwitz, M. B., & Cope, J. A. (1991). Foreign language classroom anxiety. In E. K., Horwitz & D. J., Young (Eds.), *Language anxiety: From theory and research to classroom implications* (pp. 27-36). Prentice Hall.
- Ka-kan-dee, M., & Al-Shaibani, G. K. S. (2018). Tourism students' oral presentation anxiety: a case study. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, 26, 231-256.
- Karataş H., Alçı B., Bademcioğlu M., & Ergin A. (2016). An investigation into university students foreign language speaking anxiety. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 232, 382-388. Science Direct.
- Kurakan, P. (2021). Anxiety in English oral presentations of Thai EFL engineering students. *ThaiTesol Journal*, 34(2), 67-92.
- Muftah, M. (2023). Communication apprehension and self-perceived communication competence: a study of undergraduate students in their final year. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 13(6), 1187-1203.
- Matsuoka, R., Matsumoto, K., Poole, G., & Matsuoka, M. (2014). Japanese University students' willingness to communicate in English: The serendipitous effect of oral presentations. *Journal of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics*, 18(1), 193-218.
- Rittirat, N., & Chiramanee, T. (2014, March 28). Problems and obstacles to developing English speaking skill of Thai University students [Paper presentation]. *The 15th Graduate Research Conference*, Khon Kaen, Thailand.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (10. Baskı)*. Seçkin Yayıncılık.

TURİST REHBERLERİ VE SEYAHAT ACENTALARI GÖZÜNDEN BURSA TURİZMİNİN SWOT ANALİZİ

Ayşen ACUN KÖKSALANLAR¹

ÖZET

Bu çalışmada turist rehberleri ve seyahat acentaları gözünden Bursa turizminin SWOT analizini belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda turist rehberlerine ve seyahat acenta yetkililerine Bursa turizminin güçlü, zayıf yanları ile fırsat ve tehditleri sorulmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini turist rehberleri ve seyahat acenta yetkilileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise Bursa Bölgesel Turist Rehberleri Odası'na bağlı ve Bursa'da tura çıkan turist rehberleri ve Bursa'da yer alan ve Bursa turları yapan seyahat acentaları oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için yapılan görüşmelerin 27 Ekim 2023 tarihinde Bursa Uludağ Üniversitesi Araştırma ve Yayın Etik Kurulunca 2023/09 oturumunda 2 karar sayısı ile etik olarak uygunluğuna karar verilmiştir. Rehberlerin ve acentacıların iletişim bilgileri kullanılarak daha önce Bursa turu yapmış 15 turist rehberi ve Bursa turları düzenleyen 5 seyahat acenta yetkilisi ile telefon görüşmeleri yapılmıştır. Çalışma kapsamında görüşmeler 1-30 Kasım 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Rehberler ve acentacılarla yapılan görüşmelerin sonuçları MAXQDA 2022 programına aktarılmıştır. Ulaşılan veriler içerik analizi ile incelenerek sıklık düzeylerine göre kodlar oluşturulmuştur. Yapılan analiz sonucunda Bursa turizminin güçlü yanlarında birinci sırada "Alternatif Turizm" kodu, zayıf yanlarında ise birinci sırada "Fiziki Çevre Sıkıntısı" kodu gelmektedir. Bursa turizminin fırsatlarında "Yakın Lokasyon" birinci sırada yer alırken tehditlerinde ise "Kaçak Turlar ve Kaçak Rehberler" ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca rehberler ve acentacılar Bursa'da "Doğa" ve "Kayak" turizminin geliştirilmesi gerektiğini de belirtmişlerdir. Bursa turizmini geliştirmek amacıyla turist rehberlerine eğitimler verilmesi gerektiği ve sosyal medyanın etkin kullanılarak tanıtımlar yapılması gerektiği de araştırmada elde edilen diğer bir sonuçtur. Ayrıca acentalarında rehberlerle daha fazla iş birliği içinde olmaları,

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi İznik Meslek Yüksekokulu Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü Turist Rehberliği Programı, aysenacun@uludag.edu.tr

farklı ve yeni rotalar oluşturmaları gerekliliği çalışma sonucunda belirlenmiştir. Reklam ve tanıtım faaliyetlerinin yetersiz olduğu hem turist rehberleri hem de acentacılar tarafından sıklıkla dile getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberliği, Bursa, Swot Analizi.

BATI KARADENİZ BÖLGESİNDE TURİST REHBERLİĞİ EĞİTİMİ VEREN FAKÜLTELERİN ÖĞRETİM PLANLARININ İNCELENMESİ

*Nursel ÖZKIR¹
Dilara Eylül KOÇ²*

ÖZET

Günümüzde farklılaşan turist isteklerine ve ihtiyaçlarına cevap verebilmek ve turizmden elde edilen geliri arttırabilmek için turizm alanında iyi eğitim almış, nitelikli kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkemize gelen ziyaretçilerle bire bir iletişim halinde olan ve onlarla etkileşimde bulunan turist rehberleri bir nevi o ülkenin reklam yüzüdür. Çünkü ziyaret edilen ülkenin değerlerinin doğru ve iyi bir şekilde tanıtılmasında ve ülkenin profesyonel bir şekilde temsil edilmesinde turist rehberlerinin çok önemli bir rolü vardır. Bu nedenle turist rehberleri için eğitim oldukça önemli bir husustur. Çok daha nitelikli, mesleğinde yetkin turist rehberleri yetiştirmek adına yükseköğretim kurumlarında verilen turist rehberliği eğitiminin iyi olması gerekmektedir. Bu da kurumlarda takip edilen öğretim planlarının (okutulan derslerin) güncel olmasına ve belirtilen amaca hizmet eden öğretim planlarının oluşturulmasına bağlıdır. Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından verilen turizm rehberliği eğitimi, ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyinde verilmektedir. Çalışmanın örneklemini Batı Karadeniz Bölgesi'nde turizm rehberliği eğitimi veren fakülteler oluşturmaktadır. Bu fakülte ve yüksekokulları tespit etmek için üniversite adaylarının, üniversite tercihi yaparken daha doğru tercihler yapabilmesi amacıyla YÖK tarafından oluşturulan "YÖK Lisans Atlası" web sayfasından yararlanılmıştır. Ayrıca çalışmada 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'ndan sertifika programı için verilmesi gereken dersler, öğretim planlarının başarıya ulaşıp ulaşmadığını belirlemek amacıyla belirlenmiştir. Elde edilen veriler, zorunlu ve seçmeli dersler olarak tablolştırılmıştır. Böylece 2023-2024 yıllarına ait lisans programları tespit edilmiş ve belirlenen programların öğretim planlarına, ilgili fakülte ve yüksekokulların web sitelerinden ulaşılmıştır. Sonuç olarak, meslek kanununa göre sertifika programı ile

¹ Kastamonu Üniversitesi, Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı, nurselozkir@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği, deylulkoc@gmail.com

turist rehberi olmak için alınması zorunlu derslerin bazı üniversitelerde seçmeli olarak okutulduğu ve programların öğretim planlarının birbirleri ile uyumlu olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberliği, Turizm Rehberliği Eğitimi, Öğretim Planı.

TURİST REHBER ADAYLARININ KRİZLERE YÖNELİK TUTUMLARININ KARIYER STRESLERİNE ETKİSİ: AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ'NDE BİR UYGULAMA

*Elbeyi PELİT¹
Sude SARAÇ²*

ÖZET

Çeşitli nedenlerle ülkemizde veya Dünya çapında da meydana gelmiş/gelebi-
lecek krizler olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Birçok sektörün kriz-
lerden etkilendiği gibi turizm sektörü de krizlerden olumsuz etkilenen sek-
törlerin başında gelmektedir. Buna bağlı olarak turizm sektörünün önde ge-
len mesleklerinden biri olan turist rehberleri de yaşanan veya yaşanabilecek
krizlerin profesyonel hayatlarında sorunlara sebebiyet verebilmektedir.
Buna benzer şekilde geleceğin turist rehberleri yapmak istedikleri mesleğin
kriz zamanlarında meydana gelen risk faktörlerini fark edebilmekte ve buna
bağlı olarak kariyer stresi yaşayabilmektedirler. Bu araştırmanın temel
amacı, Turist rehber adaylarının krizlere yönelik tutumlarının, kariyer stres
düzeylerine etkisi tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Krizlerin Turist rehber
adaylarının üzerindeki etkisi ile ilgili yapılmış olan çalışmalara bakıldığında
yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu ve daha önce krizlere yönelik tutum
ile kariyer stresi değişkenlerinin birbiri arasındaki etkisinin incelendiği her-
hangi bir çalışma görülememiştir. Bu boşluğu doldurması açısından litera-
türe katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın evrenini Afyon Ko-
catepe Üniversitesinde Nisan ve Mayıs aylarında öğrenime devam eden turist
rehber adayları oluşturmaktadır. Örneklemeye yöntemine gidilmemiştir. Araş-
tırmada, verilerin toplanması amacıyla 240 rehber adayına anket uygulanmış
olup, elde edilen verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır.
Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda turist rehber adaylarının
krizlere yönelik olumsuz tutumlarının kariyer streslerini arttırdığını, buna ek

¹ Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, elbeyipelit@aku.edu.tr,
Orcid 0000-0002-6418-801X

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
sudesarac26@gmail.com, Orcid 0009-0002-9890-4296

olarak rehber adaylarının kariyer belirsizliği ve Meslekleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmaması, dışsal çatışmaya ve iş bulma baskısına maruz kalması, Krizlere yönelik tutumlarını etkilediği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Krizler, Kariyer stresi, Turist Rehber Adayları.

SÜRDÜRÜLEBİLİR BİLİNÇ: EKO-TUR REHBERLERİNİN ROLÜ VE ETKİSİ

Efnan EZENEL¹

Cemile ECE²

ÖZET

Eko-turizm rehberleri, doğal ortamların korunmasını sağlarken gezginlerin deneyimlerini şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu makale eko-turizm rehberliği mesleğini ele almakta ve sürdürülebilir keşif üzerindeki önemini ve etkisini vurgulamaktadır. Eko-turizm rehberliği mesleği, tur rehberliğinin ötesine geçmektedir. Ziyaretçileri doğayı korumanın önemi konusunda eğitirken doğaya karşı derin bir anlayış geliştirmeyi de gerektirir. Bu rehberler, hassas ekosistemler hakkında bilgi aktararak ve turistler arasında etik uygulamaları teşvik ederek sorumlu seyahatin elçileri olarak hizmet etmektedir. Eko-turizm rehberleri, uzmanlıkları ve bağlılıkları sayesinde gezginler ve doğal dünya arasında anlamlı etkileşimleri kolaylaştırmaktadır. Ziyaretçileri doğal manzaralar arasında gezdirerek biyolojik çeşitlilik ve çevre koruma çabalarına dair bilgiler sağlamaktadır. Dahası, sürdürülebilir uygulamalara bağlı kalarak ve sorumlu davranışı savunarak turizm faaliyetlerinin ekolojik ayak izinin en aza indirilmesinde önemli bir rol oynarlar. Aynı zamanda eko-turizm rehberliğinde kariyer yapmak isteyen bireyler için gerekli eğitim ve nitelikleri tartışmakta ve çevre bilimi, kültürel çalışmalar ve turizm yönetimini bütünleştiren çok disiplinli bir yaklaşıma duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Bu çalışma, ziyaretçi keyfi ile çevre korumayı dengelemekten, farklı ortamlardaki kültürel hassasiyetleri yönlendirmeye kadar eko-turizm rehberlerinin karşılaştığı zorlukların ve sorumlulukların altını çizmektedir ve doküman analizi yöntemi ile kavramsal bir çerçeve sunmaktadır. Genel olarak bu çalışma, sürdürülebilir seyahati teşvik etmede ve insanlar ile doğa arasında daha derin bir bağ kurmada eko-turizm rehberlerinin tamamlayıcı rolünü vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Turist Rehberliği, Eko- Tur Rehberliği.

¹ Doktora Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ezeneefnan@gmail.com

² Doktora Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, cemilece5@gmail.com

TURİZM/TURİST REHBERLİĞİ PROGRAM MÜFREDATLARININ ERİŞİLEBİLİR TURİZM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Derya TOKSÖZ¹

Burhan ÇINAR²

ÖZET

Engelli bireyler, topluma tam olarak katılma ve engelli olmayan insanlarla aynı yaşam kalitesinden yararlanma hakkına sahiptirler. Buna turizm faaliyetlerine katılma hakkı da dahildir. Erişilebilir turizm olarak ifade edilen bu olgu, günümüzde oldukça önem kazanmıştır. Erişilebilir turizm, engelli turistlerin, yaşlıların ve özel ihtiyaçları olan diğer kişilerin seyahatleri süresince karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelme konusunda çözümler üretmektedir. Bu kapsamda, gidilen destinasyonda engelli bireylere eşlik edecek olan turist rehberinin sahip olduğu bilgi ve donanım da önem kazanmaktadır. Yürütülen araştırmanın amacı; Türkiye'deki turizm/turist rehberliği programlarının müfredatlarını erişilebilir turizm kapsamında incelemektir. Ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim veren rehberlik programlarının müfredatları çeşitli ölçütler (örn., ders bilgi paketi, dersin ismi, dönemi, kredisi) ekseninde incelenerek bu kapsamda değerlendirmelerin yapılması planlanmaktadır. Ön lisans ve lisans turizm eğitimi veren devlet ve vakıf üniversitelerinin turizm ders müfredatları, "engelli turizmi" kapsamında sunulan dersler üzerinden incelenerek elde edilen verilere içerik analizi yapılacaktır. İçerik analizi sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda konuya yönelik öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erişilebilir Turizm, Turizm/Turist Rehberliği, Engelli Rehberliği, Ders Müfredatı.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, derya.toksz@gmail.com

² Araş. Gör. Dr., Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, burhancinar@mersin.edu.tr

TURİZMDE İLETİŞİM KIRILMALARI: TURİST REHBERLERİ ARACILIĞIYLA YAŞANAN DEĞER YIKIMININ ANALİZİ

Tolga Fahri ÇAKMAK¹

Merve SAĞCAN²

ÖZET

Bu çalışma, şikâyetvar.com üzerinden toplanan turist rehberleri ile ilgili tüketici şikâyetlerini nitel bir yaklaşım kullanarak analiz etmeyi hedeflemektedir. Çalışmanın amacı, bu şikâyetlerin altında yatan temel nedenleri ve turizm sektörü üzerindeki potansiyel etkilerini ortaya çıkarmakla birlikte, müşteri ve hizmet sağlayıcı arasındaki etkileşimlerde meydana gelen birlikte değer yıkımı süreçlerini detaylı bir şekilde incelenmektir. Çalışma, şikâyetvar.com web sitesinden elde edilen veri seti üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu veriler MAXQDA yazılımı kullanılarak kodlanmış, analiz edilmiş ve kategorilere ayrılmıştır. Verilerin analizi, içerik analizi yöntemleri ve tematik analiz teknikleri kullanılarak yapılmıştır. Bu süreçte, özellikle müşteri ile hizmet sağlayıcı arasındaki negatif etkileşimlerin değer yıkımına nasıl katkıda bulunduğu üzerinde durulmuştur. Analiz sonuçları, turist rehberlerine yönelik en yaygın şikâyetlerin profesyonellik eksikliği, yetersiz bilgi düzeyi ve kötü müşteri ilişkileri yönetimi olduğunu göstermektedir. Bu olumsuzluklar, turistlerin genel memnuniyetinde düşüşe ve turizm deneyimlerinin kalitesiz algılanmasına sebep olmuştur. Ayrıca, şikâyetlerde sıkça rastlanan bir diğer tema, rehberlerin yetersiz dil becerileri ve kültürel bilgilerinin eksikliği olmuştur. Bu faktörler, turist ve rehber arasında etkileşimde önemli rol oynayarak, karşılıklı değer yaratma süreçlerinin başarısızlığa uğramasına yol açmıştır. Araştırma, turizm sektöründeki hizmet kalitesini artırmak ve müşteri memnuniyetini sağlamak için turist rehberlerinin eğitim ve yetenek gelişimine önem verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle, dil becerileri ve kültürel bilgi konularında yapılan yatırımların, müşteri ile hizmet sağlayıcı arasında olumlu bir değer yaratma sürecini teşvik edeceği ve birlikte değer yıkımı süreçlerinin önüne geçeceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberi, Tüketici Şikâyetleri, Birlikte Değer Yıkımı, Hizmet Kalitesi.

¹ Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Kdz. Ereğli Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, ORCID:0000-0002-7952-1102, tolgafcakmak@beun.edu.tr

² Arş. Gör., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Kdz. Ereğli Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, ORCID:0000-0002-4071-2446, merve.gurge@beun.edu.tr

TURİST REHBERLERİ İÇİN TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Dilek Elvan ÇOKIŞLER¹

ÖZET

Turist rehberliği farklı disiplinler hakkında bilgi sahibi olunmasını gerektiren önemli bir meslektir. Turizm, tarih ve arkeoloji gibi alanlardaki değişim ve dönüşümleri bilmek kadar, Uluslararası İlişkiler ve Uluslararası Hukuk disiplinleri hakkında da bilgi sahibi olmak turist rehberliğinin mesleki gereklerinden biridir. Nitekim yurt dışında bazı ülkelerin turist rehberliği eğitimi programlarında Siyaset ve Uluslararası İlişkiler benzeri dersler yer almaktadır. Türkiye'nin jeopolitik konumu ve önemi düşünüldüğünde; Uluslararası İlişkiler ve Uluslararası Hukuk disiplinlerinin temel terminolojisi ve kavramsal alt yapısı bağlamında Türk dış politikasında yaşanan sorun ve gelişmeler bir turist rehberinin bilgi haznesinde mutlaka olması gereken konulardır. Türkiye'de bazı Turist Rehberliği bölümlerinin öğretim programlarında "Türk Dış Politikası" veya "Uluslararası İlişkiler" benzeri dersler yer alsa da, bunların sayısının yeterli olduğunu söylemek güçtür. Bu çalışmanın amacı, turist rehberlerinin mesleklerini icra ederken ihtiyaç duyabilecekleri Türk dış politikasında yaşanan temel sorunları, Uluslararası İlişkiler ve Uluslararası Hukuk disiplinleri temelinde açıklamaktır. Bu kapsamda Türk dış politikasında turist rehberlerinin turları sırasında en çok ihtiyaç duyabilecekleri konu başlıkları, rehberler yapılan sözlü görüşmelerle tespit edilmiş ve sunumda şu başlıklar üzerinde durulmasının yararlı olacağına kanaat getirilmiştir. Yunanistan ile Ege ve Doğu Akdeniz'de yaşanan deniz yetki alanları paylaşımına ilişkin sorunlar ile karasuları ve kıta sahanlığı kavramları; Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ne göre Türk Boğazlarından geçiş rejimi ve Kanal İstanbul projesi; Suriye ve Irak ile yaşanan Asî, Fırat ve Dicle Nehirlerinden kaynaklanan sınır aşan sular sorunu; Ermeni soykırımı iddialarının hukuksal boyutu; Kıbrıs Barış Harekatı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması sorunu. Rehberlere yönelik mesleki kitap yayınlarında hızlı bir artış olduğu izlenmektedir. Mevcut çalışmanın, farklı disiplinlerde turist rehberlerine yönelik çalışmalar ortaya konmasına katkı sağlaması umut edilir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler, Uluslararası Hukuk, Türk Dış Politikası, Turist Rehberliği.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, elvanoz@adu.edu.tr

TURİST REHBERLERİNE YÖNELİK MÜŞTERİ YORUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: PAYLAŞIM EKONOMİSİ PLATFORMU TOURSBYLOCALS ÖRNEĞİ

*Duygu YETGİN AKGÜN¹
Fadime DEMİR²*

ÖZET

Günümüzde paylaşım ekonomisi, turizm sektöründe önemli bir dönüşümü tetikleyerek seyahat deneyimlerini yeniden tanımlamakta ve sektördeki geleneksel yapıları değiştirmektedir. Bu dönüşüm, seyahat edenlerin tercihlerini, seyahat paylaşımlarını ve konaklama biçimlerini etkileyerek turizm endüstrisinde yeni fırsatlar ortaya çıkarmaktadır. Turist rehberliği hizmeti verilen paylaşım ekonomisi platformlarından en tanınmış olanlarından bazıları ise ToursByLocals, ShowAround ve GetYourGuide gibi dijital platformlardır. ToursByLocals sitesi turistlerin yerel halkla doğrudan bağlantı kurmasını ve onların bakış açısından bir destinasyonu deneyimlemesini sağlayarak otantik, kişiselleştirilmiş ve kültürel olarak zengin bir seyahat deneyimi sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, paylaşım ekonomisi kapsamında yer alan ToursByLocals'taki İstanbul destinasyonunda görev alan eylemli turist rehberlerine yönelik gerçekleştirilen çevrim içi yorumları inceleyerek seyahat deneyimleri aracılığıyla beklenti ve memnuniyetlerini ortaya çıkartmaktır. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada, ToursByLocals'da İstanbul'da görev alan 39 yerel turist rehberine Eylül 2010 - Aralık 2023 yılları arasında yapılan çevrim içi yorumlar incelenmiştir. İngilizce, Almanca, İspanyolca ve Fransızca gibi farklı dillerdeki 2956 elektronik yorum öncelikle Türkçe'ye çevrilmiş ve her bir yoruma Y1- Y2956 şeklinde kod numaraları verilmiştir. Tümdengelsel tematik analiz yönteminin kullanıldığı çalışmanın temalarını yetkinliğin beş temel unsuru olan bilgi, beceri, tutum, davranış ve üstün performans oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda yorumların büyük ölçüde olumlu olduğu, turist rehberlerine yönelik yapılan en fazla yorumun bilgi teması altında toplandığı ve turist rehberlerinin Türk kahvesi, Türk çayı

¹ Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi, dyetgin@anadolu.edu.tr

² Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, fdm.demir.96@gmail.com

ve baklavayı tavsiye ettikleri belirlenmiştir. Bu çalışma turist rehberliği eğitimi ve turist rehberlerinin profesyonel gelişimi için önemli içgörüler sağlayabilmesi bakımından önemlidir.

Anahtar kelimeleri: Paylaşım ekonomisi, ToursByLocals, turist rehberi, yetkinlik, İstanbul.

TURİST REHBERLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ İLE TURİSTLERLE ARALARINDAKİ ÇATIŞMALARI YÖNETME DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Elbeyi PELİT¹

Selcan KEREMOĞLU²

ÖZET

Bir destinasyonu ziyaret eden turistlerin ilk karşılaştıkları, ilk izlenim edindikleri, en fazla vakit geçirdikleri, destinasyon hakkında bilgi aldıkları, yardımlaştıkları, konuştukları, kimi zaman sorunlarını paylaştıkları bireyler olarak turist rehberleri turistlere hizmet sunan kişilerin başında gelmektedir. Bir ülke için turist rehberleri ülkenin temsilcisi niteliğindedir. Bu nedenle turist rehberleri ülkenin imajının oluşmasında önemli rol oynarlar. Turist rehberlerinin hal ve hareketleri, liderlik becerileri, öznel iyi oluş düzeylerine bağlı olarak ortaya koydukları hizmet performansı, turistler için o ülke hakkında ilk izlenimlerin oluşmasında büyük bir etki sağlar. Turist rehberinin, ülkenin maddi ve manevi değerlerini farklı kültürden gelen gruplara, doğru ve kesintisiz bir şekilde aktarabilmesi için her açıdan donanımlı ve kendini geliştirmiş olması beklenmektedir ayrıca her görüşe açık olması ve ortaya çıkan görüş farklılıklarına hoşgörülü bir şekilde yaklaşması gerekmektedir. Bir tur grubunda çatışma her konu üzerine olabilir. Bu durum her ne kadar olumsuz gibi gözükse de aksine, çatışmanın gruplar için olumlu tarafları da bulunmaktadır. Bu nedenle, turist rehberleri yönetim alanlarındaki çatışmalara önyargıdan uzak, çatışmayı kesin bir şekilde yok etmeye yönelmekten daha çok çatışmayı yönetmeyi amaç edinmelidirler. Bu çalışmanın amacı, turist rehberlerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile turistlerle aralarındaki çatışmaları yönetme davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Belirtilen amaç çerçevesinde, bu çalışmada Turist Rehberler Birliği'ne bağlı olarak Ankara, Kültür ve Eskişehir illerinde faaliyet gösteren eylemli turist rehberleri evren olarak belirlenmiştir. Araştırmada, zaman ve maddi kısıtlamalardan dolayı örneklem alınma yoluna gidilmiş olup 81 turist rehberine anket uygulanmıştır. Verilerin toplanması amacıyla anket tekniği kullanılmış olup elde edilen

¹ Prof. Dr., Afyon Kocatepe üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, elbeyipelit@aku.edu.tr

² Afyon Kocatepe üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, keremogluselcan@gmail.com

verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Sonuç olarak turist rehberlerinin öznel iyi oluş düzeylerinin, çatışmayı yönetme yöntemlerinden olan; problem çözme, uyma ve uzlaşma yöntemleri ile arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Turist rehberlerinin iyi olma durumlarında en çok bu yöntemleri kullandığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turist rehberliği, Çatışma Yönetimi ve Öznel İyi Oluş Düzeyi.

TURİST REHBERLİĞİ'NDE REKREASYON ALANLARINA YÖNELİK UZMANLAŞMA

Özge ÇALHAN¹
Elçin DOĞAN GÜRBÜZER²

ÖZET

Rekreasyon alanları insanların keyifli zaman geçirdikleri ve giderek önem kazanan alanlar olmaktadır. Gittikçe artan stresli iş hayatı şehirlerde yaşayan insanların gününbirlik ulaşım sağlayıp rahatlayacakları alanlara ulaşmalarını önemli hale getirmiştir. Şehirlerde bulunan rekreasyon alanları bu ihtiyaca cevap olabilecek birer unsur haline gelmeye devam etmektedir. Bu açıdan bakıldığında rekreasyon alanlarında zaman geçiren bireyler aslında turizm aktivitesinde de yer almış olmaktadır. Bu sebeple de rekreasyon kavramıyla turizm kavramı birbiri ile yakından ilişkili iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Rekreasyon alanlarında gerçekleştirilen aktiviteler turizm faaliyetleri olarak da literatürde yer almaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde rekreasyon alanları da turizm için birer çekicilik unsurları olmaktadır. Rekreasyon faaliyetlerine katılan kişiler aktivitelerini gününbirlik gerçekleştirmektedir. Rekreasyon faaliyetlerine katılım göstermek için bireyler rekreasyon alanının özelliğine göre bazen maddi olarak bir bedel ödemektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde rekreasyon alanlarının ekonomik getirilerinin de olduğu görülmektedir. Turizm faaliyetlerinden sayılabilen bu aktiviteler sayesinde kişiler boş zamanlarında verimli zamanlar geçirebilmektedirler.

Turizmle direkt olarak ilişkilendirilebilen rekreasyon alanlarında turist rehberlerinin uzmanlaşp bu alanlarda hizmet vermesi hem rekreasyon alanlarının sürdürülebilirliğini hem de burada geçirilen zamanın ziyaretçiler açısından verimini artırmayı sağlayabilecektir. Turist rehberleri için yeni iş imkanları sunma potansiyeli taşıyan ve turizm ile direkt olarak ilişkisi bulunabilen rekreasyon alanlarına milli parklar, hayvanat bahçeleri, ulusal parklar, korunan alanlar, tema parklar, arkeo park alanları gibi yerler örnek olarak verilebilir. Bu alanlarda yapılacak faaliyetler bireylere çok çeşitli turizm aktivitesi imkanı sunmaktadır. Bu alanlarda turist rehberi hizmetinin verilmesi

¹ Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm Rehberliği Bölümü, ozgetolga17@gmail.com

² Doç. Dr., Ege Üniversitesi Çeşme Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü elcin.dogan.gurbuzer@ege.edu.tr

alanların etkili bir şekilde ziyaret edilmesini sağlayabilecektir. Yapılan faaliyetler (alandaki geziler, alanın özelliğine göre gerçekleştirilebilecek aktiviteler) için uzmanlaşmış turist rehberinin bulunması alanın sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir. Rekreasyon alanlarında uzmanlaşan turist rehberleri verilen hizmet kalitesini artırarak ziyaretçi memnuniyetini, ziyaretçilerin bu alanlara sadakatini ve bu rekreasyon alanlarını tavsiye etme niyetini de arttırabilecektir.

Mevsimsellik özelliği olmayan ve her iklimde gerçekleştirilebilen rekreasyon faaliyetleri sayesinde turizm aktiviteleri de tüm yıla yayılmış olabilecektir. Bu rekreasyon alanlarında turist rehberlerinin görev alma durumlarının gerçekleştirilebilmesi de turizm içerisinde önemli bir rolü olan meslek grubunun tüm yıl çalışma imkanı bulmasını sağlayabilecektir. Bu amaçla bu çalışmanın literatür kısmında öncelikle rekreasyon kavramı ele alınmış, rekreasyon alanlarında yapılan turizm faaliyetlerini içeren akademik çalışmalara yer verilmiş ve rekreasyon alanlarında turist rehberliği hizmeti incelenmiştir. Araştırmanın araştırma kısmında ise Türkiye’de bulunan turist rehberliği meslek odaları temsilcileri (mevcut başkanları) ile turist rehberlerinin rekreasyon alanlarında uzmanlaşması ile ilgili nitel görüşmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberliği, Uzmanlaşma, Rekreasyon, Turizm.

TÜRKİYE'DE TURİZM REHBERLİĞİ ALANYAZINININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (2020-2023)

*Barbaros KARA¹
Nazım ÇOKIŞLER²*

ÖZET

Her alanyazının belli aralıklarla analiz edilmesi güncel durumunu anlayabilmek için gereklidir. Turist rehberliği alanyazının da son yıllarda hızla gelişmektedir. Bu çalışmanın amacı 2020-2023 yılları arasındaki dört yıllık dönemde Türk araştırmacılar tarafından hazırlanan makale, tez, bildiri, kitap ve kitap bölümü türündeki yayınların tespiti ve bibliyometrik analizinin yapılmasıdır. İlgili yayınlara; Google Scholar, YÖK Tez Merkezi, Dergipark, ResearchGate, Academia.edu ve kongre kitapçıkları gibi kaynaklar taranarak ulaşılmıştır. Dâhil etme ölçütü olarak “turist rehberliği, tur rehberliği, turizm rehberliği, rehber” gibi alanyazını doğrudan ilgilendiren kelimeleri başlıklarında içerme koşulu aranmıştır. Analiz sonucuna göre öne çıkan bulgular şu şekilde özetlenebilir: 426 farklı yazar tarafından kaleme alınmış 248 makale, 99 tez, 88 bildiri, 53 kitap bölümü ve 12 kitap olmak üzere toplam 500 yayın yapılmıştır. En üretken ilk üç üniversite; Balıkesir, Nevşehir Hacı Bektaş ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversiteleridir. Yayınların %97,4’ü Türkçe, %2,6’sı İngilizce olarak hazırlanmıştır. Alanyazında kadın temsili (n=440) erkek temsilden (n=433) az farkla öndedir. Doktor öğretim üyesi unvanlı yazarların en çok yayın yapan gruptur. Toplam 500 yayın içinde en fazla pay sahibi yayın türü %49,6’lık oranla makaleler (n=248) iken, en az pay %2,4’lük oranla kitaplara (n=12) aittir. Yayın sayısının yıllara göre dağılımı araştırmanın en ilgi çekicidir. Analize göre; 2020’de 146, 2021’de 139, 2022’de 113 ve 2023’te 102 yayın yapılmış, yani yayın sayısı son dört yıl içinde bir azalma eğilimine girmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turist rehberliği, Bibliyometrik analiz.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, kara.barbaros@outlook.com

² Doç. Dr. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, İzmir, Türkiye, E-posta: cokisler@hotmail.com

BALIKESİR GÖNEN ARTEMEA YOLU EKOTURİZM VE KÜLTÜR TURİZMİ POTANSİYELİNİN ARAŞTIRILMASI

Özlem TEKİN ÖZBEK¹

ÖZET

Antik çağda Artemis'e adanan kutsal bir kent olarak anılan Gönen ilçesi sınırlarında, kent devletlerinin kalıntıları, Büyük İskender'in büyük doğu seferinde Granikos savaşı sürecinde izlediği rotanın hatıraları gibi gün yüzüne çıkmayı bekleyen kültür ve turizm değerleri bulunmaktadır. İlçe merkezinde Gönen'in başlıca turizm çekiciliğini oluşturan termal turistik tesislerin hemen yanında bulunan Roma dönemi mozaik tabanlı bazilikal planlı kilisenin, Büyük İskender'in emriyle inşa edilen Artemis Tapınağı'nın üzerine konuşulduğu iddia edilmektedir. Antik çağa ilişkin kaynaklarda, Gönen'de bulunan Zeleia kenti kralının Troia savaşında önemli bir rolü olduğu da geçmektedir. Antik çağ, Roma, Bizans dönemi kalıntılarının güzergahında bulunan Artemea Yolu, Gönen ilçe sınırlarında 275 km. uzunluğunda eşsiz manzaraları, bol su kaynakları, zengin flora ve faunası, farklı zorluk kategorilerindeki parkurlarıyla deneyimlenebilen bir rotadır. Bu çalışmada Artemea Yolu'nun ekoturizm ve kültür yolu potansiyeli doküman analizi yöntemiyle araştırılmış ve rotaya ilişkin SWOT analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda rota üzerinde uygulanabilecek ekoturizm aktivitelerine ilişkin, trekking, hiking, atlı doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, yamaç paraşütü, rafting, kano, kamp ve karavan turizmi uygulama noktaları belirlenmiştir. Parkurlarda, 33 adet höyük, tümülüs, kale, dini kompleks vb. kültür kalıntısını görmek mümkündür. Ayrıca, rotanın güney kesimlerinin St. Paul'un ikinci misyonerlik gezisi güzergahında olabileceğini öne süren araştırmalar mevcuttur. Rotada uygulanabilecek ekoturizm aktiviteleri ise, kültür kalıntıları ve doğal güzelliklerin bir arada olduğu rotaya ilişkin en önemli öneri Artemea Yolu'nun Avrupa Kültür Rotaları programına dahil edilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Gönen, Ekoturizm, Kültür Turizmi, Balıkesir, Artemea, Zeleia.

¹ Doç. Dr., Bandırma Onyeddi Eylül Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü, otekin@bandirma.edu.tr

GÜNEY AVRUPA ÜLKELERİNDE TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİ EĞİTİMİ VE MESLEĞE KABUL SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Serap AKDU¹

Uğur AKDU²

ÖZET

Turist rehberliği, turizm sektörü için önemli bir meslek grubudur. Turist rehberleri ziyaret edilen destinasyonun tarihi, kültürü, gelenekleri ve doğal güzellikleri hakkında doğru bilgi sunarak turistlerin seyahat deneyimlerini zenginleştirmekte, destinasyona yönelik olumlu bakış açısı oluşturmalarını sağlayabilmektedir. Bunun yanı sıra turistler ile bölge halkı arasında kültürel bir köprü görevi gören turist rehberleri turist memnuniyeti ve destinasyonun tekrar ziyaret edilmesini sağlama, kalış süresini uzatma, destinasyonun doğal ve kültürel mirasının korunmasına destek olarak sürdürülebilir turizm gelişimine katkı sağlama gibi daha birçok önemli roller üstlenmektedir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak seyahatin kolaylaşması, turistlerin tatil anlayışlarının ve tatil beklentilerinin değişmesi sonucu rehberlerin rolünün turistleri karşılamak ve bilgilendirmekten daha fazla olduğunun farkında olan ülkeler ülkesini en iyi şekilde temsil etmesi beklenen rehberlerin yetiştirilmesine çok daha fazla önem vermektedirler. Fakat ülkelerin rehberlik eğitiminde prosedürler, süreç ve mesleği yerine getirme koşulları (rehberlik mevzuatının varlığı, eğitim, sınav, yabancı dil yeterliliği, tecrübe, lisans, uygulama alanı) farklılık göstermektedir.

Bu çalışmada farklı ülkelerin turist rehberliği mesleğine başlamalarına ve sürdürmelerine ilişkin süreçler ve prosedürler incelenmiştir. Tüm dünya ülkelerini incelemek mümkün olamayacağından çalışma kapsamına alınacak ülkeler sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda ülkelerin sınırlandırılmasında Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Federation-WEF) tarafından yayınlanan ‘Seyahat ve Turizm Rekabet Edebilirlik Endeksi’ dikkate alınmıştır. Turizm sektöründe rekabet edebilirlik değerlendirmesinde önemli ve dünya

¹ Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, serapakdu@gmail.com

² Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, akduugur@hotmail.com

çapında en popüler göstergelerden biri olan bu endekste verilerin hesaplanmasında kolaylık olması ve daha iyi anlaşılması amacıyla WEF tarafından ülkedeki bölgeler gruplandırılmıştır. Bu gruplandırmalardan biri Türkiye'nin de içinde yer aldığı Güney Avrupa Bölgesi (İspanya, İtalya, Portekiz, Yunanistan, Hırvatistan, Malta, Türkiye ve Kıbrıs) olup çalışma kapsamında incelenecek ülkeler gurubu olarak belirlenmiştir.

Bu doğrultuda çalışmanın amacı belirtilen ülkeler kapsamında turist rehberi olabilme prosedürleri (belirli otoriteler tarafından belirli yeterliliklere sahip kişilere lisans verilmesi durumu, turizm eğitimi veya kurs alma şartı, mesleğe ilişkin mevzuatın olup olmaması, uygulama alanının genişliği, yabancı dil bilme durumu ve sayısı, kimlik belgesi bulundurma şartı gibi) ve mesleği yerine getirme koşullarını karşılaştırmaktır. Bu çalışmanın özellikle Turizm Rehberliği Meslek Yasasının değişime uğradığı bu süreçte meslek yasası olan ülkeler ve Türkiye'deki mevcut durumun tartışılması, dünya genelinde meslek yasasının turizm rehberliği eğitimindeki önemi gibi konuları anlamak amacıyla önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberi, Turist Rehberliği Meslek Yasası, Turizm Rehberliği Eğitimi.

TURİST REHBERLİĞİ MESLEK ODALARI OLAĞAN GENEL KURULLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Tolga Fahri ÇAKMAK¹

Şeyma ÖZKAN²

ÖZET

Turist rehberliği meslek odaları, 2012 yılında kabul edilen 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu uyarınca, her üç yılda bir olağan genel kurul toplantısı düzenleyerek; yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu, denetim kurulu ve delege seçimleri gerçekleştirir. Bu çalışmanın amacı en yüksek üye sayısına sahip olan 5 bölgesel turist rehberi meslek odasının 2021 yılında gerçekleştirmiş olduğu 4. Olağan Genel Kurulu'nda yönetim kademeleri ve delege seçimlerine aday olan turist rehberlerinin genel profilinin ortaya çıkartılmasıdır. Çalışma kapsamında seçilen bölgesel turist rehberi meslek odalarının seçim tutanakları içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Çalışma kapsamında ilk olarak genel kurulda aday olan oda başkanı adayları, yönetim kurulu üyesi adayları ve delege adayları incelenmiştir. Bu incelemeler toplam aday sayısı, adayların cinsiyetleri ve dilleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise meslek odalarının oy verebilecek üye sayısı ile oy veren üye sayısı oranları karşılaştırılarak oda organlarının toplam üyelerin yüzde kaçı ile belirlendiği hesaplanmıştır. Çalışmanın bulguları arasında şunlar yer almaktadır; erkek turist rehberlerinin kurullara adaylık oranı kadın turist rehberlerine göre çok daha yüksektir, adaylar büyük oranda İngilizce dilinden turist rehberidir ve bu dili Almanca, Fransızca, İtalyanca dilleri takip etmektedir. Çalışmada gözlemlenen bir diğer bulgu ise olağan genel kurullara katılımların çok düşük olduğu ve meslek odasına bağlı turist rehberlerinin oransal olarak çok küçük bir kısmının oda başkanlarının belirlenmesinde rol oynadığıdır.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberliği, Olağan Genel Kurul, Seçim.

¹Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Karadeniz Ereğli Turizm Fakültesi, tolgafahricakmak@gmail.com

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, seymaaozkannn@gmail.com

TURİST REHBERLİĞİNDE ÖDOMANİK İYİLİK DÜZEYİNİN İŞ STRESİNE ETKİSİ

Selin BALTA¹

Özcan ZORLU²

Hande AKYURT KURNAZ³

ÖZET

Bir destinasyonu ziyaret eden turistlerin ilk karşılaştıkları, ilk izlenim edindikleri, en fazla vakit geçirdikleri, destinasyon hakkında bilgi aldıkları, yardımlaştıkları, konuştukları, kimi zaman sorunlarını paylaştıkları turist rehberleri (Eker ve Zengin, 2016: 65) Türkiye'nin tanıtımı ve imajı için önemli rol üstlenmektedir. Bununla birlikte turist rehberlerinin nitelikli hizmet sunumunda gerekli olan ana unsurların başında rehberlerin kendilerini iyi-hissetmeleri ve stresle etkili bir şekilde baş edebilmeleri gelmektedir. Nitekim kendini iyi hissetmeyen mutsuz bir turist rehberinden nitelikli bir hizmet ve buna bağlı olarak turist memnuniyeti beklenmemelidir. Bireyin iyilik durumu psikolojik, sosyolojik, öznel iyi oluş gibi farklı açılardan ele alınmakla bireyin genel mutluluk ve iyi olma düzeyinin ölçümünde ödomanik iyilik (Eudaimonic Well-Being) düzeyi ön plana çıkmaktadır. Ödomanik iyilik kısaca bireyin kendi yol gösterici gücüne göre hakikatte yaşamayı başarması olarak tanımlanmakta ve bu durum içsel motivasyon ve kişisel ifade anlayışının merkezidir (Waterman, 1990: 54). Farklı araştırmalarda da ele alınan ödomanik iyilik kendini kabul etme, kişisel gelişim, ilişki kurabilme, özerklik, çevreye hakimiyet ve amaçları olmak üzere altı temel özelliği barındırmaktadır (Ryff, 1989: 1071). Ödomanik iyiliğin temel özellikleri aynı zamanda kişinin yapması gereken öncüllerdir. Birey bu bağlamda, içindeki iyiyi geliştirip daha sonra bu becerileri kullanarak daha büyük iyiliklerin hizmetinde olarak insan yaşamının refahını ön planda tutar (Peterson, Park ve Seligman, 2005: 26). Ödomanik iyilik düzeyi yüksek bir turist rehberinin olumsuzluklara rağmen içsel motivasyonunu koruyarak çevre hakimiyetini sağlaması beklenir ki bu durum turistlerin hem hizmetler hem de destinasyon hakkında olumlu ba-

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, baltaselin.bs@gmail.com

² Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi, ozcanzorlu@aku.edu.tr

³ Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Turizm Fakültesi, handekurnaz@ibu.edu.tr

kış açısına sahip olmasına katkı sağlayacaktır. Bu noktada turist rehberlerinin ödomanik iyilik düzeyi turistlerin turdan memnuniyetini artıran, bir diğer ifade ile tur memnuniyeti sağlayan önemli bir etkidir. Ancak bunun için rehberlerin karşılaştığı olumsuzlukların ve mesleki zorlukların mümkün olduğunca azaltılması gerekmektedir. Mesleki zorluklar ve ilgili olumsuzlukları ortadan kaldırılması rehberlerin yaşam doyumlarını ve mesleki tutumlarını artıracak; işi bırakma, başka mesleğe yönelme, iş arkadaşlarıyla geçinememe gibi problemlerini de azaltacaktır (Kabakulak, 2018: 2). Ayrıca, tüm bu durumlar da kişinin ödomanik iyilik düzeyini olumlu bir şekilde etkileyecektir. Bununla birlikte rehberlik mesleğinin zor çalışma koşulları strese bağlı olarak olumsuz durumları da meydana getirebilmektedir. Acentaların ve turistlerin beklentilerini maksimum düzeyde karşılama çabası içerisinde olan turist rehberleri yoğun duygusal emek harcanmasından kaynaklı çeşitli olumsuzluklarla karşılaşabilmektedirler. Bu olumsuzluklardan birinin de iş stresi olduğu bilinmektedir (Yıldız ve Koçoğlu, 2021: 30). İş stresi sistem kuramı bağlamında ele alındığında çalışanın kendisine yöneltilen bir talebi yetenek, beceri, yetki, zaman vb. mevcut yetkinlikleri ve kaynaklarıyla karşılamadığı durumda ortaya çıkan olgudur (Efeoğlu ve Özgen, 2007: 239). Çalışan insanın iş ortamından artan şekilde gelen talepleri karşılayabilme seviyesine göre iş stresi düzeyi de artmaktadır (Yenihan, Öner ve Çift yıldız, 2014: 39). İnsan etkileşiminin yoğun olduğu hizmetler sektörünün her alanında olduğu gibi turist rehberliği hizmeti de emek yoğun bir uğraşı olarak yüksek stres ortamında icra edilmektedir ve buna bağlı olarak rehberlik mesleği iş stresinin çokça yaşandığı bir meslektir (Tetik, 2006: 7). Nitekim tüm yıl boyunca tatil hayali kuran turistler ve hizmetlerinden iyi bir sonuç elde etmek isteyen seyahat acentaları turist rehberlerinden büyük beklentiye girmektedirler (Ayaz, 2019: 126). Bu beklentiler ise rehber performansını ve hizmet kalitesini düşürebilmektedir. Tüm bu gerçeklerden hareketle bu araştırmada eylemli turist rehberlerinin sahip olduğu ödomanik iyilik düzeyinin iş stresi üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda 01 Şubat-25 Nisan 2024 tarihleri arasında Google Formlar üzerinden 100 eylemli turist rehberine anket uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizi sonucunda, turist rehberlerinin ödomanik iyilik düzeylerinin oldukça yüksek olduğu, bununla birlikte öngörülerin aksine iş stresi yaşamadıkları saptanmıştır. Turist rehberlerinin iş stresi yaşamamasında uygulamanın düşük sezonda gerçekleştirilmiş olması ve rehberlerin bu nedenle yoğun bir çalışma temposu içerisinde olmamasının etkili olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın bir diğer önemli sonucu ise rehberlerin iş stresi yaşamamalarına

bağlı olarak mesleğin zorlukları ile baş edebildikleri ve ödomanik iyilik düzeyinin iş stresi üzerinde anlamlı etkisinin bulunmamasıdır. Bir pilot araştırma olarak gerçekleştirilen uygulama sonuçlarının ilgili alanyazına ve sektör çalışanlarına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turist rehberi, iş stresi, ödomanik iyilik

Kaynakça

- Ayaz, N. (2019). *İş stresi ve iş stresiyle başetme: Turist rehberleri üzerine bir çalışma* (Doctoral dissertation, Izmir Kâtip Celebi University (Turkey)). 1-166.
- Büyüktepe, H. S., Gökdemir, S., ve Korkmaz, H. (2019). Turist rehberlerinin sorunları üzerine nitel bir araştırma: Çanakkale örneği. *Journal of Travel and Tourism Research*, (14), 94-117.
- Efeoğlu, İ. E. ve Özgen, H. (2007). İş-aile yaşam çatışmasının iş stresi, iş doyumunu ve örgütsel bağlılık üzerindeki etkileri: ilaç sektöründe bir araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 237-254.
- Eker, N. ve Zengin, B. (2016). Turist rehberliği eğitiminin değerlendirilmesi: Profesyonel turist rehberleri üzerine bir uygulama. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 65-74.
- İlhan, Y., ve Soybalı, H. H. (2018). Turist rehberlerinin mesleki sorunları üzerine bir araştırma. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 1(1), 13-23.
- Kabakulak, A. (2018). Turist Rehberleri Açısından İş Doyumunun Önemi. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 1(1), 1-12.
- Ön Esen, F., ve Gülmez, M. (2017). Turizm Rehberliği Eğitimi ve Eğitim Modelleri. *FÖ Güzel, V. Altıntaş, & İ. Şahin içinde, Turist Rehberliği Araştırmaları Öngörüler ve Uygulamalar*, 27-47.
- Peterson, C., Park, N., ve Seligman, M. E. (2005). Orientations to happiness and life satisfaction: The full life versus the empty life. *Journal of happiness studies*, 6, 25-41.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological wellbeing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069-1081
- Saltık, Z., ve Kızılrnak, İ. (2020). Profesyonel turist rehberlerinde stres yönetimi ve psikolojik dayanıklılığın ölçülmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 17(1), 53-70.

- Temizkan, R. (2005). Turist rehberlerinin Türkiye imajını algulamaları. (Tez No. 161116) [Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Tetik, N. (2006). Türkiye'de profesyonel turist rehberliği ve müşterilerin turist rehberlerinden beklentilerinin analizi (Kuşadası örneği) (Master's thesis, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*) (1-205).
- Uludağ, G. (2019). İş stresi ve motivasyon ilişkisine yönelik bir alan araştırması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 411-439.
- Waterman, A. S. (1990). Personal expressiveness: Philosophical and psychological foundations. *The Journal of Mind and Behavior*, 47-73.
- Yenihan, B., Öner M. ve Çiftyıldız, K. (2014). İş stresi ve işten ayrılma niyeti arasındaki ilişki: Otomotiv işletmesinde bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 5(1), 38-49.
- Yıldız, H., ve Koçoğlu Sazkaya, M. (2021). Duygusal emek ile iş stresi ilişkisinin incelenmesi: Kamu çalışanlarına yönelik bir araştırma. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 29-50

TURİZM REHBERLİĞİ ÇALIŞMA KARTLARININ FARKLI EĞİTİM DÜZEYLERİYLE VERİLMESİNİN SONUÇLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ümit ŞENGEL¹
Hazan DEMİROĞLU²

ÖZET

Turizm endüstrisinin hızla gelişmesiyle beraber, turizm rehberliği mesleği de önemli bir konuma gelmektedir. Türkiye'de turizm rehberliği eğitimi; ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerinde verilmektedir. Bu eğitimlerin sonucunda turizm rehberliği çalışma kartı (kokart) alma hakkı kazanılmaktadır. Ancak farklı eğitim düzeylerinin mezunları tarafından aynı mesleğin icra edilmesi, bazı eşitsizlikleri beraberinde getirebilmektedir. Bu sebeple bu çalışmada turizm rehberliği çalışma kartlarının farklı eğitim düzeylerinden mezun olmuş bireylere verilmesinin sonuçları üzerinden bir değerlendirme yapılmak istenmiştir. Çalışmanın sonucunda Türkiye'de hali hazırda bulunan bir sorun önemli bir paydaş grubunun görüşleri doğrultusunda incelenerek konuyla ilgili çözüm stratejilerine ilişkin önerilerin sunulması amaçlanmaktadır. Çalışmada hedeflenen amaçlara ulaşmak için nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Derinlemesine bilgi elde etme düşüncesiyle veri toplama araçlarından mülakat kullanılarak veriler toplanmıştır. Üniversitelerin turizm rehberliği bölümlerinde çalışan 12 akademisyenden veri elde edilmiştir. Çalışmanın sonuçları farklı eğitim düzeylerinden aynı çalışma koşullarına imkan sağlayacak çalışma kartlarının elde edilmesinin adaletsiz bir işleyişi beraberinde getirdiğine yoğunlaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Rehberliği, Eğitim, Çalışma Kartı, Kokart.

¹ Doç. Dr., Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Rehberliği, umitsengel@gmail.com

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, hazandemiroglu7@gmail.com.

TÜRKİYE'DE TURİST REHBERLİĞİ EĞİTİMİNİN NİCEL DEĞİŞİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (2014-2023)

*Sinem MUTLU¹
Nazım ÇOKIŞLER²*

ÖZET

Türkiye'de turist rehberliği eğitimi veren bölüm sayısı hızlı bir artış içindedir. Bu çalışmanın amacı Türkiye'de önlisans ve lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi veren bölümlerin 2014 yılından itibaren geçirdikleri nicel değişimin ortaya konmasıdır. 2003-2013 arası döneme ait değişimler Çokışler ve Öter (2015) tarafından ortaya konduğu için, bu çalışmada başlangıç yılı 2014 olarak belirlenmiştir. Çalışma nitel paradigmaya ve ikincil verilere dayalı doküman analizidir. Çalışmanın verileri Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin yayınladığı Tercih Kılavuzlarından derlenmiş, her yıla ait rehberlik eğitimi veren birimler tespit edilmiştir. Daha sonra ay tespit edilen birimlerle ilgili olarak; üniversite türü, kurum türü, öğretim süresi, öğretim türü, öğretim dili, bölüm adı, bursluluk türü ve puan türü verileri derlenmiştir. Son aşamada toplanan veriler iki ayrı tabloda sunulmuş; ilk tabloda rehberlik eğitimi veren birimlerin sayı ve kontenjanlarının yıllara göre dağılımı; ikinci tabloda, birim sayısı ve kontenjanın bölgelere göre dağılımı gösterilmiştir. Bu sayede 2014-2023 yılları arasındaki nicel değişim net olarak gösterilebilmiştir. Araştırmanın öne çıkan bulguları şu şekildedir: 2014'te rehberlik eğitimi 1598 kontenjan için 25 üniversitede verilirken, 2023'te kontenjan 4366'ya, üniversite sayısı, bir yıllık bir düşüş haricinde düzenli bir artışla 57'ye yükselmiştir. Toplam kontenjanda ise 2019, 2022 ve 2023 yıllarında düşüş yaşanmıştır. 2014'te en yüksek kontenjan %36.4 ile İç Anadolu Bölgesine aitken, 2023'te en yüksek kontenjana sahip bölge %27.8 ile Marmara olmuştur. İncelenen dönemin başında uzaktan eğitim veren program sayısı 1, kontenjan sayısı 38 iken 2023'te birim sayısı 3'e ve kontenjan 300'e ulaşmıştır. 2014'te yüzde yüz İngilizce eğitimi veren birim sayısı 2 ve konten-

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği ABD, sinemmutlu2009@hotmail.com

² Doç. Dr. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, cokisler@hotmail.com

janı 90 iken, 2023'te birim sayısı aynı kalmış, kontenjan sayısı ise 57'ye düşmüştür. Bulgular, rehberlik eğitiminin bir doygunluk düzeyine ulaştığı/ulaşmakta olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Turizm Eğitimi, Turist Rehberliği Eğitimi, Doküman Analizi, Türkiye.

TÜRKİYE'DEKİ GASTRONOMİ ROTALARI VE TURLARI ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Özcan ÖZDEMİR¹

Suat AKYÜREK²

ÖZET

Turizm tüm ülkelerin sahip oldukları doğal ve kültürel kaynakların etkili biçimde kullanılmasını sağlayan ve böylece ülkelere ekonomik katkı sunan önemli sektörlerin başında gelmektedir. Ancak değişen ve gelişen yeni teknolojiler, sosyal hayat anlayışları ile tüketici beklentilerinin farklılaşması turizm pazarında tekdüzelikten uzaklaşmayı ve alternatif çözümler sunmayı gerektirmektedir. Yıllardır en yaygın süregelen turizm çeşidi olarak deniz-kum-güneş turizmi çoğu ülkenin kıyasıya rekabet etmesine, bu durum da fiyat politikalarının ve hizmet sektörünün kötüleşmesine, turizmin yıl boyu sürdürülebilirliğinin sekteye uğramasına neden olmaktadır. Bu açıdan deniz-kum-güneş turizmine alternatif çözümlerin getirilmesine, turizm sektörünün yıl boyunca istihdam sağlamasına ve dolayısıyla uzun süreli ekonomik kazanç elde etmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Son yıllarda gittikçe artmaya ve gelişim göstermeye devam eden alternatif turizm türlerinden biri de yıl boyunca kaynak sağlayabilecek potansiyeller sunan gastronomi turizmidir. İnsanların farklı yeme-içme unsurlarını deneyimleme ve öğrenme arzusu dikkate alındığında, yeme-içme seyahat motivasyonlarının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu yönüyle ülkelerin sahip oldukları mutfak kültürleri, mimari, sanat ve tarihi yapılar ile birleşince gastronomi-kültür ekseninde turizm sektörünü tüm yıla yayabilecek alternatif turizm çeşidinden bahsetmek mümkün olabilmektedir. Ülkeleri ziyaret eden turistler tur içeriklerinde belirtilen tarihi ve kültürel yapıları görürlerken, aynı zamanda yöre mutfağı ile öne çıkan gastronomik unsurları da deneyimleyebilme şansı yakalamaktadırlar. Bireylerin artan özel istekleri ve ekonomik durumları da göz önünde bulundurulduğunda, gastroturistlerin seyahatlerini yeme-içme odaklı gastronomi rotalarında gerçekleştirebilme olanakları da buna paralel olarak artış göstermektedir. Özellikle gastronomi turlarında kendilerini geliştirmiş gastroturistlerin mevcut durumları da baz alınarak kısa, orta ve uzun vadede

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Yeşilova İsmail Akın Turizm MYO, Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü, ozcanozdemir@mehmetakif.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, suat.akyurek@gumushane.edu.tr

alternatif turizm çeşidi olarak gastronomi turizminin varlığı bu anlamda oldukça önem taşımaktadır. Bu noktadan hareketle çalışmanın amacı, Türkiye'deki gastronomi rotaları ve gastronomi turlarının genel bir değerlendirilmesini yapmak ve tüm bölgelerdeki gastronomi rotalarında rota-tur özelinde yapılan faaliyetleri incelemektir. Çalışma bu yönüyle bir durum tespit çalışması olup, böylece gastronomi alanında faaliyet gösteren uygulayıcılara ve araştırmacılara öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, konuyla ilgili gerçekleştirilen tüm ikincil kaynaklar araştırma verisi olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte, yazarların katıldıkları gastronomi turları ve rotalarındaki gözlemleri de araştırma bulgularını desteklemek için değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma sonucunda, Türkiye'de mevcut gastronomi rotalarının bulunduğu ve bu rotalarda gastronomi turlarının gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Ancak, Türkiye'nin mevcut potansiyeli göz önüne alındığında gerek rota bazında gerekse gerçekleştirilen turlar bazında yetersiz olduğu ve bu yönde çalışmaların artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberi, Gastrorehber, Gastroturist, Gastronomi, Gastronomi Rotaları ve Turlar.

SUFİ YOLU ROTASI KAPSAMINDA BİLECİK ŞEHİRİ: SEYAHAT ACENTALARI İLE TURİST REHBERLERİNE YÖNELİK ÖNERİLER

*Zeynep YAMAÇ ERDOĞAN¹
Sıla KARACAOĞLU²*

ÖZET

Antik çağlardan günümüze uzanan süreçte pek çok tarihî olaya sahne olmuş ve çeşitli dönemlerden izler taşıyan Bilecik şehri, Marmara Bölgesi'nin güneydoğusunda yer almaktadır. Ege, Marmara, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi'nin kesişim noktasında bulunan destinasyon doğal, tarihî ve kültürel zenginliklere sahiptir.

Çalışma, Bilecik şehrinin sahip olduğu alternatif turizm türleriyle birlikte Sufi Yolu rotasında yer alması sebebiyle doğa, kültür ve inanç turizmi açısından spesifik bir yönünü daha vurgulamayı ve ilin turizm potansiyeli ile gelişimine katkı sağlaması açısından bu rotanın tanıtımını yaparak turizme kazandırılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılarak Bilecik şehrinde gerçekleştirilen turizm türleri ve Sufi Yolu ile ilgili bilgilerin yer aldığı çeşitli kaynaklar (ansiklopediler, makaleler, web siteleri ve haber metinleri vb.) incelenmiştir. Çalışma amacı doğrultusunda yerli ve yabancı turist pazarlarına yönelik alternatif bir doğa-kültür rotası önerisi olarak Sufi Yolu'nun, seyahat acentaları ile seyahat acentalarıyla en çok iş birliği içinde olan turist rehberlerinin dikkatine sunulması hedeflenmektedir.

Bilecik şehri, çeşitlilik arz eden turizm potansiyeline ek olarak son yıllarda Osmanlı Dönemi'nde Hac Yolu'nun bir kısmını oluşturan ve İstanbul'dan başlayıp Konya'da sona eren Sufi Yolu üzerinde yer alan şehirlerden biri olmasıyla da ön plana çıkmaktadır. Bir yürüyüş yolu projesi olan Sufi Yolu, 2014 yılından itibaren bölgeye yapılan çeşitli yürüyüş etkinlikleri sonucunda uluslararası bir ekip tarafından oluşturulmuş 801 km'lik bir yoldur. Yürüyüş tem-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Turizm Rehberliği Bölümü
zeynep.erdogan@bilecik.edu.tr

² Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Turizm Rehberliği Bölümü
sila.karacaoğlu@bilecik.edu.tr

posuna bağlı olarak yaklaşık 40 günde tamamlanacak Sufi Yolu rotasında; İstanbul, Yalova, Bursa, Bilecik, Eskişehir, Afyon ve Konya şehirleri bulunmaktadır. Sufi Yolu'nun rota olarak belirlenmesinde; Anadolu topraklarında yaşamış sufiler, şairler ve alimlerle ilişkili mekânları yeniden ön plana çıkarmak, kültür turizmi ve inanç turizmi kapsamında yeni turistik ürünlerle farkındalık sağlamak ve sahip olunan manevi değerlerle tarihî ve kültürel zenginlikleri yeniden canlandırarak gün yüzüne çıkarmak amaçlanmıştır. Sufi Yolu, hazırlanmış Türkçe ve İngilizce rehber kitapları, GPS verileri ve oluşturulmuş ayrıntılı haritalarla gerek doğa yürüyüşleri için gerek bisikletçiler ve gerekse kültür turistleri için macera odaklı bir deneyim sunmaktadır. Bununla birlikte rota üzerinde geçmişten günümüze geleneklerini sürdüren dergâhları ve geleneksel yaşam tarzlarına şahitlik edilebilecek Anadolu insanını görmek mümkündür. Öte yandan yol üzerinde seyahat acentaları tarafından organize turlar düzenlenmemektedir.

Bilecik şehrinin genel olarak bir turizm destinasyonu olarak çok fazla tanınmadığını ve komşu illerin gölgesinde kaldığını söylemek mümkündür. Bu doğrultuda düzenlenen turlarda şehrin konumundan dolayı bir geçiş noktası olarak görülmesinden ziyade tüm zenginlikleriyle tur güzergâhlarında doğrudan yer alacak bir destinasyon olarak kabul edilmesine çalışılmalıdır. Bu çalışma kapsamında seyahat acentaları ve turist rehberlerine birtakım öneriler sunmak mümkündür. Seyahat acentaları; Sufi Yolu güzergâhı ve çevresine ilişkin detaylı araştırmalar yapabilirler, müşterileri bu yol ile ilgili bilgilendirerek farkındalık yaratabilirler, ilin doğal ve tarihi alanlarındaki değerler ile Sufi Yolu'nu birleştirerek tur programlarına dahil edebilirler, rotanın manevi ve özgün yapısına sadık kalarak kitle turlarından ziyade kapalı ve özel gruplara tur düzenleyebilirler. Turist rehberleri ise rota üzerindeki doğal ve tarihi alanlara hâkim olmak için meslek odalarına Sufi Yolu'na ilişkin uzmanlaşma eğitimi açmalarını talep edebilirler, seyahat acentalarının tur programlarına Sufi Yolu'nu dâhil etmesini isteyebilirler ve güzergâh üzerinde yaşayan halk ile misafirlerin bir araya geleceği ortamlar yaratarak her iki taraf için de kültürel etkileşim sağlayabilirler. Son olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turist Rehberleri Odaları Birliği (TUREB) ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) ortak projeleri ile bu bölgede tur organize edilmesi ve organize turların yönetilmesi anlamında acenta çalışanlarına ve turist rehberlerine eğitim semineri düzenleyebilirler.

Anahtar Kelimeler: Seyahat Acentaları, Turist Rehberleri, Tur Rotası, Sufi Yolu, Bilecik. Seyahat Acentaları, Profesyonel Turist Rehberleri, Tur Rotası, Sûfi Yolu, Bilecik.

TURİST REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK GERÇEKLEŞTİRİLEN FAKÜLTE UYGULAMA VE EĞİTİM GEZİLERİNİN MESLEĞE BAKIŞ AÇISINA ETKİSİ

Cevdet AVCIKURT¹

Arzu BALIKOĞLU²

Beste DEMİR³

ÖZET

Turist rehberi, ülkeyi yerli ya da yabancı turistlere en iyi biçimde tanıtan, onlara gezileri süresince yardımcı olan, doğru bilgiler aktaran, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş kişiler olarak tanımlanabilir. Birçok rol ve görevi içinde barındıran turist rehberliği çok yönlü bir meslektir. Türkiye’de turist rehberliği eğitimi örgün ve yaygın eğitim olarak iki şekilde düzenlenmektedir. Örgün eğitim meslek yüksek okulları ve fakülteler tarafından verilirken, yaygın eğitim ise Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından açılan kurslar ile verilmektedir. Turist rehberliği meslek kanuna göre mesleğe kabul şartları içinde uygulama gezilerine katılım zorunluluğu bulunmaktadır. TUREB ile Kültür ve Turizm Bakanlığı iş birliğinde gerçekleştirilen uygulama gezilerinin amacı turist rehberi adaylarına saha deneyimi kazandırmaktadır. Uygulamanın ön planda olduğu turist rehberliğinde deneyim oldukça önemlidir. Bu nedenle turizm rehberliği eğitimi veren bazı fakültelerde de uygulama ve eğitim gezileri düzenlenmektedir. Bu geziler sayesinde turist rehberi adaylarının mesleki bilgi ve birikiminin artırılması, deneyim kazanması ve olumlu meslek imajı algısı yaratılması amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Balıkesir Üniversitesi turizm fakültesi turizm rehberliği öğrencilerinin uygulama ve eğitim gezileri sonrasında mesleğe bakış açılarındaki değişimin tespit edilmesidir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turist rehberliği, uygulama gezisi, meslek imajı.

¹ Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi, avcikurt@balikesir.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi, arzukilic@balikesir.edu.tr

³ Arş. Gör., Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi, beste.demir@balikesir.edu.tr

TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİ: KRİZLER VE GÜNCEL SORUNLAR

*Uysal YENİPİNAR¹
Gizem KAYAKIRAN*

ÖZET

Turizmin önemini kavrayan ülkeler için Turist Rehberliği mesleği yaşamsal bir öneme sahiptir. Çalışmanın amacı; Türkiye Turist Rehberlerinin Pandemi öncesi ve sonrası mesleki sorunlarını tespit etmek, gelecekte bu ve benzeri olumsuzluklara karşı bireysel ve kurumsal ne gibi önlemler alınması konusunu araştırmaktır. Çalışmada, Turist Rehberliği Odası üyelerine yönelik kapalı uçlu nitel araştırma deseninde hazırlanan sorulardan yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular belli başlıklar altında toplanarak yorumlanmıştır. Pandemi sürecinden genel olarak genç Turist Rehberlerinin olumsuz etkilendikleri tespit edilmiştir. Orta yaş ve üzeri rehberlerin, maddi birikimleri nedeniyle kısmen daha kolay atlattıkları, evlerinde aile ve çocuklarına zaman ayırabildikleri, okumak istedikleri kitapları okuyabildikleri için krizi kolay atlattıkları gözlemlenmiştir. Hazırlıksız yakalanan bazı genç rehberler; maddi yönden zorlandıkları, kendilerini koruyacak sosyal güvence ve desteğin yoksun olduklarını dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberliği, Krizler ve Güncel Sorunlar, Önlemler

¹ Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü,
uysalyenipinar@mersin.edu.tr

TURİZM REHBERLİĞİ BÖLÜMLERİNİN LİSANSÜSTÜ DERS MÜFREDATLARININ İNCELENMESİ

*Uysal YENİPİNAR¹
Süleyman Can ASLAN²*

ÖZET

Türkiye’de, ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyinde eğitim veren turizm rehberliği bölümlerinde son yıllarda artış görülmektedir. Çalışmanın amacı, Türkiye’de lisansüstü Turist Rehberliği Ana Bilim Dallarının ders müfredatlarını incelemektir. Araştırmada, lisansüstü düzeyde turizm rehberliği eğitimi yürüten kurumlara ait bilgilere YÖK’ ün resmi internet sitesinden ulaşılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi ve MAXQDA programlarından yararlanılmıştır. Tezli yüksek lisans programlarında “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği” dersi zorunludur. Turizm Rehberliği Anabilim Dallarının 20 adet mesleki zorunlu, 396 adet seçmeli ders yürütüldüğü tespit edilmiştir. Üniversitelerin tezsiz Yüksek Lisans programlarında 23 adet farklı zorunlu ve 213 adet seçmeli ders bulgulanmıştır. Türkiye’de Turizm Rehberliği Doktora Anabilim Dalı iki Turist Rehberliği Bölümünde yürütüldüğü tespit edilmiştir. İki bölümün Doktora ders programları incelenmiştir. Her iki Bölümde “İleri Araştırma Yöntemleri” dersinin ortak olup 6 adet ders zorunlu ders olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, Lisansüstü Programlar, Lisansüstü Ders Müfredatları.

¹ Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü,
uysalyenipinar@mersin.edu.tr

² Öğr. Gör., Harran Üniversitesi, Halfeti Meslek Yüksekokulu, Turizm Rehberliği PR,
suleymancanaslan@harran.edu.tr

ÜNİVERSİTELERİN ŞEHİR TURİZMİNE KATKILARI: ESKİŞEHİR'DEKİ ÜNİVERSİTELER BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Merve DOĞAN¹

ÖZET

Turizm gerçekleştiği bölgenin ve toplumun ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ve fiziksel özelliklerinden hem etkilenen hem de bu özellikleri etkileyen karmaşık bir kavramdır. Diğer bir deyişle, turizm sadece turistleri ve turizm işletmelerini ilgilendiren bir konu değildir. Bunlar dışında turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği destinasyondaki yerel halk, turizmle dolaylı olarak bağlantısı olan diğer sektörler, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları gibi pek çok paydaş etkileşim halindedir. Üniversiteler nitelikli iş gücü yetiştirilmesine, bölge halkının ve kurumların bilinçlenmesine, ilgili şehir ve bölgenin tanıtımına ve markalaşmasına olan katkılarıyla önemli bir turizm paydaşı olmakla birlikte bir destinasyon olarak Türkiye'nin gerek ülke içinde gerek uluslararası ölçekte pazarlanmasında ve tanıtılmasında rol oynayan destinasyon pazarlama örgütlerinden birisidir (Aksöz, 2010). Üniversitelerin kuruldukları şehirlere ekonomik, sosyal ve kültürel açılarından katkılar sağladığı aşikardır. Üniversiteler bir yandan yarattıkları gelir akımı ile kentin gelişmesinin maddi koşulunu oluştururken, diğer yandan da gelişmenin bilimsel ve sosyal/kültürel koşullarını hazırlamaktadır (Öztürk, Torun ve Özkök, 2011).

Geride bıraktığımız 20 yılda Eskişehir'e kazandırılan müzeler, parklar ve diğer tüm çekicilik unsurları şehrin doğal güzellikleriyle birleşince kendine has bir kimliğe sahip olan Eskişehir son yıllarda şehir turizmi konusunda hızlı bir ilerleme kat ederek özellikle yerli turistler tarafından sıkça tercih edilen bir şehir turizmi destinasyonu haline gelmiştir. Gerek konumu gerekse İstanbul, Ankara ve Konya büyük büyük şehirleri ile Eskişehir arasındaki Yüksek Hızlı Tren hatları sayesinde ulaşılabilirlik bakımından da avantajlı olan şehir Türkiye'nin önde gelen şehir turizmi destinasyonlarından biridir (Çoban, Çoban ve Yetgin, 2019; Evren ve Kozak, 2012; Giritlioğlu ve Avcıkurt, 2010). Ayrıca şehirde yer alan Anadolu Üniversitesi (AÜ), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

¹Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, merve.dogan@bilecik.edu.tr

(ESOGÜ) ve Eskişehir Teknik Üniversitesi (ESTÜ) ile bir üniversite şehri olarak da betimlenen Eskişehir'deki üniversitelerin şehir turizmine önemli katkıları olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle çalışmanın amacı, destinasyon pazarlama örgütlerinden biri olan üniversitelerin şehir turizmine sağladığı katkıları değerlendirmektir. Bu bağlamda Eskişehir ili sınırlarında bulunan üniversitelerin şehir turizmine potansiyel katkıları ele alınmıştır.

AÜ ve ESOĞÜ'deki turizm işletmeciliği, turizm rehberliği, gastronomi ve mutfağın sanatları, sanat tarihi vb. turizmle ilişkili bölümlerde öğrenim gören öğrenci sayıları ve bunlar arasındaki Eskişehir ikametli öğrenci sayısının oranı (www.yokatlas.gov.tr) üniversitelerin Eskişehir turizm sektörüne istihdam bakımından katkı sağladığını düşündürmektedir. Öte yandan, örgün öğretim için Türkiye'nin farklı şehirlerinden ve dünyanın farklı ülkelerinden gelen öğrencilerin; Erasmus değişimi kapsamında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen yabancı uyruklu öğrenci ve personelin şehir deneyimlerine dair memleketlerine döndüklerinde gerçekleştirdikleri WOM (Word of Mouth- Ağızdan Ağıza Pazarlama) Eskişehir'e yerli ve yabancı potansiyel ziyaretçi sağlamaktadır. Ayrıca bilimsel bilgi ve fikir paylaşımı, eğitim gibi amaçlarla üniversiteler tarafından düzenlenen kongre, sempozyum vb. bilimsel etkinliklerin yerli ve yabancı katılımcılarının şehir turizmi faaliyetlerine katılması Eskişehir'in hem ulusal hem uluslararası ölçekte bilinirliğinin artması ve şehrin tanıtılması bakımından üniversitelerin katkıları kapsamında değerlendirilebilir. Son olarak AU, ESOĞÜ ve ESTÜ'nün mezun ettiği öğrenci sayılarından (www.anadolu.edu.tr; www.ogu.edu.tr; www.estu.edu.tr) hareketle her yıl benzer tarihlerde düzenlediği mezuniyet törenlerine katılan öğrenci yakınlarının ve tercih dönemleri, akademik yıl başlangıcı gibi dönemlerde öğrenci yakınlarının şehirde yarattığı hareketlilik üniversitelerin Eskişehir'de dönemsel ziyaretçi akışı yaratılması bakımından sağladığı katkıları olarak değerlendirilebilir. Gelecekteki araştırmalarda söz konusu çıkarım ve değerlendirmelerin turizm işletmeleri ve öğrencilerden elde edilecek somut verilerle desteklenmesinde fayda vardır.

Anahtar Kelimeler: Şehir turizmi, destinasyon pazarlama örgütleri, üniversiteler.

YAPAY ZEKÂ GÖRSELLERİYLE PROFESYONEL TURİST REHBERLİĞİ: GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZ

*Bahadır İnanç ÖZKAN¹
Tuğçe ÖZOĞUL BALYALI²
Ezgi BAYRAM ÖZ³*

ÖZET

Günümüzde yapay zekâ ile oluşturulan görseller, herhangi bir konuyla ilgili bireylerin zihninde imge yaratımıyla farkındalık oluşturmaktadır. Bu tür görsellerin bireylerde nasıl anlam taşıdığını ve aktardığını araştırmaya yönelik çalışmalar hala sınırlıdır. Çalışmanın amacı, Turist Rehberleri Dayanışma Platformu'nda turist rehberlerine yönelik paylaşılan yapay zekâ destekli görsellerde hangi unsurların ön plana çıktığını incelemektir. Bu doğrultuda çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan göstergebilimsel analiz uygulanmıştır. Bu yönüyle araştırma keşifsel niteliktedir. Çalışmada, platformun Whatsapp uygulamasında 10/02/2024 tarihinden itibaren paylaşılan tüm görseller (92 adet görsel) değerlendirme kapsamına alınmıştır. Araştırmaya konu olan görseller MAXQDA nitel veri analizi programı ile analiz edilmiştir. Görseller tüm araştırmacılar tarafından kontrol edilmiş, görüş birliğine varılarak kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda, iki tema ortaya çıkmıştır. Bunlar; “turistik çekicilikler” ve “roller ve özellikler” temalarıdır. İlgili görsellerin mekânsal tasvirlerinde tarihi yapıların ön plana çıktığı görülmüştür. Ayrıca, profesyonel turist rehberlerinin farklı toplumsal yapılara saygısının vurgulandığı tespit edilmiştir. Bu görsellerin analizinin, profesyonel turist rehberliği mesleğinin anlamının ve öneminin anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Analiz edilen bu görsellerin profesyonel turist rehberliği mesleğinin nasıl algılandığını belirlemek, bu mesleğin sahip olduğu etki ve niteliklere karşı bir farkındalık yaratmak ve 6326 sayılı Turist Rehberliği meslek yasasında yapılacak değişikliklerin meydana getireceği olası problemler ve etkileri açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, ORCID: 0000-0002-7665-6765

² Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, ORCID: 0000-0002-2263-4122

³ Arş. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, ORCID: 0000-0001-5391-6248

Anahtar Kelimeler: Profesyonel turist rehberliği, yapay zekâ görselleri, imgesel anlatım, farkındalık, göstergebilimsel analiz.

PREFİGÜRATİF KÜLTÜR KAPSAMINDA TURİST REHBERLERİNİN KİMLİK KEŞFİNDEKİ ÖNEMİ

Çağrı ERDOĞAN¹

ÖZET

“Uzağı ve yakını” fiziksel bir mesafe belirteci olmasının dışında; “aşına olunan ve aşına olunmayan” karşılıklarıyla toplumsal bağlamda tanımlayan Zygmunt Bauman, bireyin uzağa/aşına olunmaya gitmesine gerek kalmaksızın, uzağın onun ayaklarına geldiğini vurgulamıştır. “Uzağa” *yakınlaşılma*dan yeni uzaklara maruz kalılabildiğinin, haliyle referans noktalarının belirsiz bir hal aldığına altını çizmiştir. Toplumsal yapının artan muğlaklığı doğrultusunda kuşaklararası kültür aktarımındaki değişime mercek tutan Margaret Mead, yaşlı kuşağın genç kuşaktan öğrenimini ön plana çıkaran ve hâkim kültür olarak tespit edilen kültürü “prefigüratif” olarak nitelendirmiştir. Görece dar bir sosyo-kültürel uzay tarafından *verilen* ve benimsenmek suretiyle ulaşılabilecek kimlik bilgisi paketlerinin, prefigüratif kültür ortamında dağılarak parçalı ve değişken bir hâl alması söz konusu olmuştur. Bu durum kimlik bilgisi ediniminde ve kültürleme sürecinde bireyin faal bir şekilde keşfe yönelmesini gerektiren koşulları desteklemiş, öteki ve aşına olunmayan ile etkileşime geçilmesinin önemini arttırmıştır. Bu çerçevede kimlik keşfinde turizm deneyiminin arz ettiği potansiyel kendini gösterirken turist rehberlerinin bu husustaki aktif rolünün irdelenmesi araştırmanın ana amacını ifade etmiştir. Konuya dair genel bir bakış sunmak üzere yarı-sistemantik literatür taraması yapılmış, konu turist tipi ve turizm deneyimi odağıyla incelenmiştir. Sonuç olarak kökene temas odaklılığını ve rutin dışı/aşına olunmayan etkileşim talebini beraberinde getiren, daha çok (yine de yalnızca değil) *kurumsallaşmamış turistler*ce gerçekleştirilen turizm deneyimlerinin, kimlik keşfi ve kültürleme sürecinde sağlayabileceği marjinal faydanın turist rehberlerinin desteğiyle yükseltilebileceği -tabii olarak- vurgulanmıştır. Bununla birlikte yüksek seviyede kurumsallaşmış turizm faaliyetlerine katılımın ve aşına olunan çevreden uzaklaşma konusundaki isteksizliğin, kimlik bilgisi edinimi hususunda söz konusu deneyim potansiyelinin hayata geçmesinde kısıtlayıcı olacağı not edilmiştir. Buna rağmen kurumsallaşmış turizm faaliyetlerinin belirgin seviyede rehberli turları kapsadığı düşünüldüğünde,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, cagrie@subu.edu.tr

turist rehberlerinin bahsi geçen olumsuzluğa karşı -muğlak toplumsal yapı ile prefigüratif kültür ortamı da göz önünde bulundurularak- oynayabileceği rol ön plana çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Prefigüratif kültür, turist rehberliği, kimlik, kültürleme, turizm sosyolojisi.

TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİNİN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ: BİLİNÇLİ FARKINDALIK

Yağmur ÇELİK¹

Melike GÜL²

ÖZET

Milattan önceki yıllarda Budizm anlayışının bir öğretisi olarak ortaya çıkmış olan bilinçli farkındalık, geçmiş veya gelecek kaygısı taşımaksızın içinde bulunulan ana yargısız bir şekilde dikkat vermeye yardımcı olan bir düşünce sistemidir. Endüstri Devriminden sonra batı kültürlerinde de kabul görmüş olan bilinçli farkındalık anlayışı bireylerin psikolojik sağlığına olumlu katkı sağlaması ve iş hayatındaki başarı düzeyini arttırması amacıyla bir psikoterapi yöntemi olarak kullanılmıştır. Bilinçli farkındalığın iş yaşamını kolaylaştırıcı etkisi hakkında yapılan araştırmalar günden güne artmaktadır. Turist rehberliği gibi insan ilişkilerinin yoğun olduğu hizmet sektöründe stres son derece yüksek olmaktadır. Bunun yanı sıra turist rehberliği mesleği turistlerle, seyahat acenteleriyle ve gidilen destinasyonda bulunan yerel halk ile birebir iletişim halinde olunan ve dolayısıyla sorunların kaçınılmaz olduğu bir meslek grubudur. Diğer bir deyişle, çevresinde birçok sorun ile mücadele eden turist rehberlerinin şimdiki ana odaklanması zorlaşmakta, bu nedenle turist rehberlerinin mesleki yaşam kalitesi düştüğü gibi, mesleki gelişimi ve iş yaşamına uyumu güçleşmektedir. Tam bu noktada bilinçli farkındalık, turist rehberlerinin yaşadıkları sorunların çözümlenmesinde bir seçenek olarak ortaya çıkmaktadır. Bilinçli farkındalık anlayışından uzak, farkındasızlık durumu ile hareket eden turist rehberleri zihin ve bedenleri ayrı bir yerde olarak otomatik pilota koşturmaktadırlar. Otomatik pilota olan turist rehberleri ne yaptıklarını bilmekle birlikte nasıl yaptıklarına odaklanmamaktadırlar. Dolayısıyla farkındasızlık durumu turist rehberlerinin katı bir zihniyete hapsolmalarına, tek bir bakış açısına saplanarak esneklikten uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle stres altında mesleklerini yerine getirir-

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı, yagmurcelik5892@hotmail.com

² Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Sındırgı Meslek Yüksek Okulu, Otel Lokanta İkram Hizmetleri Bölümü, melikegul@balikesir.edu.tr

ken sorunlara çözüm üretememekte, hatta sorunların daha da derinleşmesine sebep olabilmektedirler. Turist rehberlerinin bilinçli farkındalığı yüksek olduğunda ise, karşılıklarına çıkan zorlu koşulları ve içerisinde yer aldıkları ortamları daha az stresli olarak algılamaktadırlar. Bu çalışmanın amacı bilinçli farkındalık ve bilinçli farkındalığın yedi temel unsuru olan yargılayıcı olmama, sabır, acemi aklı, güven, hırslanmama, kabullenme ve olurluna bırakma unsurlarının turist rehberliği mesleğine ve mesleğin getirdiği sorunlara uyarlanarak çözüm önerileri ortaya koyulmasıdır. Bu kapsamda üç bölümden oluşan çalışmada ilk olarak bilinçli farkındalık kavramı tanıtılarak, yararları ve unsurları anlatılacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde turist rehberlerinin geçmişten günümüze yaşadıkları sorunlar literatür taraması yapılarak özetlenecektir. Üçüncü ve son bölümde ise turist rehberlerinin sorunlarının çözümüne yönelik bir model önerisi, bilinçli farkındalığın yedi temel unsuru olan yargılayıcı olmama, sabır, acemi aklı, güven, hırslanmama, kabullenme ve olurluna bırakma unsurları çerçevesinde geliştirilecektir. Literatür incelendiğinde turist rehberlerinin sorunlarını bilinçli farkındalık anlayışı çerçevesinde ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır. Turist rehberlerinin yaşadıkları sorunların bilinçli farkındalık anlayışı çerçevesinde incelenmesinin öncelikle literatürdeki bu boşluğu dolduracağı ve turist rehberleri ile bu konuda uzman kişilere, akademisyenlere ve turizm sektöründeki paydaşlara yol gösterici olacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilinçli Farkındalık, Farkındasızlık, Turist Rehberleri.

TURİST REHBERLİĞİ MESLEK KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ VE MESLEK ADAYLARINCA DEĞERLENDİRİLMESİ

Nuray EKER¹

Ümmü Gülsüm SATICI²

Selcan SALTIK³

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nda yapılan değişikliklerin profesyonel turist rehberleri ve meslek adayları tarafından değerlendirilmesini sağlayarak değişiklik ile ilgili genel düşüncelerini ve gelecek kaygılarını ortaya koymaktır. Hem turizm rehberliği öğrencilerinin hem de eylemli turist rehberlerinin yasa değişikliği ile ilgili değerlendirmelerini ele alan bu çalışmanın alan yazınına katkı sağlaması arzulanmaktadır. Bu çalışmada yasadaki yeni kanun maddeleri yorumlanarak ortak bir paydada incelenmiştir. Araştırma nitel yaklaşımı benimsemiş ve çalışmanın temel verileri görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Bu kapsamda, 10 turist rehberi ve 10 turizm rehberliği öğrencisiyle birebir mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Rehberlerin ve meslek adaylarının yasadaki kanun değişiklikleriyle ilgili genel değerlendirmelerine bakıldığında iş bulma kaygısı, Türkçe rehberlerle beraber turizm enflasyonunun artacağı düşünülmesi ve Türkçe rehberlerin taban fiyatlarının yabancı dil bilen rehberlerden daha düşük olması nedeniyle turizm piyasasını kötü etkileyeceği konusunda ortak bir paydada buluştuğu görülmektedir. Arkeoloji ve sanat tarihi bölümlerinin çok kıymetli iki ayrı bölüm olduklarını belirtmekle beraber rehberlik mesleği için yeterli olmadığı düşünülmektedir. Ayrıca üniversitelerde ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde rehberlik bölümleri bulunmakta iken rehberlik bölümleri dışında herhangi bir bölüm mezununa ruhsatname alma yetkisinin verilmesine gerek olmadığı ifade edilmiştir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü Öğretim Üyesi, neker@subu.edu.tr

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turizm Rehberliği ABD, 23502005002@subu.edu.tr

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turizm Rehberliği ABD, 23502005004@subu.edu.tr

Bahsi geçen Türkçe rehberlik yapılan mlakaatlarda en çok tepki alan maddelerden bir tanesidir. Bilindiği zere Türkiye’de turist rehberi olunabilmesi için gerekli şartlardan bir tanesi Türkiye Cumhuriyeti vatandağı olmaktır. Bu durumda hali hazırda herhangi bir yabancı dilden alığma kartını almış olan turist rehberlerinin Türkçe bildikleri ve bu nedenle yerli grupların da turlarında rehberlik yapabilecekleri unutulmamalıdır. Türkçe rehberlerin sayısındaki artış ve yabancı dil rehberlerinin taban fiyatının %70’ini alacak olmaları, azalacak olan gelir sebebiyle gelecek kaygısı yaşadıkları katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Bütün bahsi geçen sebepler dolayısıyla sadece rehberlik alanında değil turizm camiasında nitelikle ilgili kaygıları bulunmaktadır.

Profesyonel turist rehberleri ve meslek adayları tarafından mlakaatlarda belirtilen genel düşünce yeni çıkarılan kanuna itiraz edilerek ilgili maddelerin düzenlenmesi gerektiği yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Yasa Düzenlemesi, Turist Rehberi, Turist Rehberliği Ğrencileri, Turist Rehberliği Meslek Kanunu.

TURİST REHBERLERİNİN YEREL KÜLTÜR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN BELİRLENMESİ: AFYON AYAZINI ÖRNEĞİ

Sibel ÇAMDİBİ¹

Özcan ZORLU²

ÖZET

21. yy. ile birlikte değişim ve dönüşümün çok daha belirgin şekilde gözlemlendiği uluslararası ve ulusal turizm hareketlerinde özellikle son yıllarda yerel kültürün ve otantizmin deneyimlendiği içeriği zenginleştirilmiş seyahatler ön plana çıkmıştır. Buna bağlı olarak kültürel değerlere sahip çıkan ve ziyaretçilere unutulmaz tatil deneyimleri yaşatan destinasyonlar kayda değer bir büyüme ivmesi yakalamış durumdadır. Termal turizm, gastronomi turizmi, doğa gibi turizm çeşitlerinin yoğun ilgi görüldüğü Afyonkarahisar ili de bu kapsamda son yıllarda turizm gelişim sürecinin hızlandığı bir destinasyondur. Afyonkarahisar ilinde öne çıkan ziyaret noktalarından birisi ise kaya yerleşmeleri, kaya anıtları, kiliseler ve mezar odaları gibi zengin tarihi ve yerel kültürel mirasa sahip Ayazini bölgesidir. Ayazini bölgesindeki turistik değerlerin tanıtımında ulusal ve yerel örgütlerin çabaları gözlenmekle birlikte, bölgede var olan yerel kültürün turistlere aktarımı ve etkin tanıtımı noktasında turist rehberlerinin rolü azımsanamayacak derecede büyüktür. Bununla birlikte tanıtım faaliyetlerinin etkinliğinin belirlenmesi için farklı paydaşlar tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin belirli aralıklarla ölçülmesi gerekliliği de açıktır. Bu gerçekten hareketle bu araştırmada Afyonkarahisar ili Ayazini bölgesinde hizmet sunan turist rehberlerinin yerel kültür tanıtımındaki rollerinin yerel işletmecilerin görüşleri doğrultusunda belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verilerinin elde edilebilmesi için nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanıldığı 11 adet yerel işletmeci ile yüzyüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler metne dönüştürüldükten sonra açık ve gizli içerik kodlaması ile ana temalar oluşturularak, veri seti MAXQDA 20 nitel analiz programında analiz edilmiştir. Tanımlayıcı analizler sonrası dört tema altında gerçekleştirilen kapsamlı incelemelere göre Ayazini'nde görev

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, sibel.camdibi@usr.aku.edu.tr

² Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi, ozcanzorlu@aku.edu.tr

alan turist rehberleri yerel kültürün tanıtımı ve korunması için çaba sarf etmektedir. Diğer yandan görüşmelerde turist rehberlerinin Ayazini bölgesine sadece geçiş güzergâhı olarak uğramamaları gerektiği, özellikle Ayazini bölgesi için spesifik turlar düzenleyerek gelmeleri gerekliliği saptanmıştır. Araştırmada elde edilen bir diğer önemli bulgu ise turist rehberlerinin Ayazini yerel kültürünü öğrenmeye hevesli oldukları ve tura katılan bireylere yerel kültürün deneyimlenmesi için boş zaman sağlama gayreti içerisinde olduklarıdır. Turist rehberlerinin yerel kültüre ait olguları öğrenme adına esnafa ve köylülere sorular sorması, yerel halk ile iletişimde yapıcı bir rol üstlenmeleri de araştırmanın diğer önemli sonuçlarıdır. Elde edilen araştırma sonuçlarının Ayazini halkı ve yerel işletmelerine, turist rehberlerine ve ilgili literatüre fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turist rehberi, yerel kültür, kültür elçisi, Ayazini.

Kaynakça

- Aslan, Z., & Çokal, Z. (2016). Profesyonel turist rehberinin kültürel değerlere katkısına ilişkin turist algılamaları. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 4(1), 53-69.
- Benckendorff, P. Attraction. İçinde: Jafari, J. ve Xiao, H. (ed.). *Encyclopedia of tourism*, pp: 62, Switzerland: Springer International Publishing.
- Cohen, E. (1985). The tourist guide: The origins, structure, and dynamics of a role. *Annals of Tourism Research*, 12(1), 5-29.
- Çuçen, A. K. (2005). Kültür, uygarlık, evrensellik ve çok-kültürlülük.
- Fredin, S., & Jogmark, M. (2017). Local culture as a context for entrepreneurial activities. *European Planning Studies*, 25(9), 1556-1574.
- Giampiccoli, A., & Kalis, J. H. (2012). Tourism, food, and culture: Community-based tourism, local food, and community development in Mpondoland. *Culture, Agriculture, Food and Environment*, 34(2), 101-123.
- Jamal, T. B. and Getz, D. (1995). Collaboration Theory and Community Tourism Planning. *Annals of Tourism Research*. 22(1): 186-204
- Kalem, M. Y., ve Deniz, F. Ö. (2018). Turizmin Yerel Halkın Sosyo-Kültürel Yapısına Etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 79-91.
- Karacaoğlu, S., & Yolal, M. (2019). Kültürel mirasın korunması ve sürdürülmesinde turist rehberlerinin rolü. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 833-847.

- Karacaoğlu, S., ve Yolal, M. (2019). Kültürel mirasın korunması ve sürdürülmesinde turist rehberlerinin rolü. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 833-847.
- Leask, A. (2003). The nature and purpose of visitor attractions. İçinde: Fyall, A., Garrod, B. ve Leask, A.(ed.). *Managing visitor attractions: new directions*, pp: 5-15, Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Navarro, D. (2015). Tourist resources and tourist attractions: Conceptualization, classification and assessment. *Cuadernos de Turismo*, (35), 481-484.
- Pond, K. L. (1993). *The professional guide: Dynamics of tour guiding*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Pu, P., Cheng, L., Samarathunga, W. H. M. S., & Wall, G. (2023). Tour guides' sustainable tourism practices in host-guest interactions: when Tibet meets the west. *Tourism Review*, 78(3), 808-833.
- Rabotic, B. (2010). 'Professional tourist guiding: the importance of interpretation for tourist experiences. In 20th Biennial International Congress: New Trends in Tourism And Hotel Management, Opatija (Croatia) (Vol. 6).
- Reisinger, Y. (2009). *International tourism: Cultures and behavior*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Smith, S. (2015). A sense of place: Place, culture and tourism. *Tourism Recreation Research*, 40(2), 220-233.
- Stihl, L. (2024). Local culture and change agency in old industrial places: spinning forward and digging deeper. *European Planning Studies*, 32(3), 586-606.
- Şahin, S., ve Yıldırım, H. U. (2020). Turist rehberi adaylarının kültür varlıklarına yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 120-136.
- Weiler, B., & Yu, X. (2007). Dimensions of cultural mediation in guiding Chinese tour groups: Implications for interpretation. *Tourism Recreation Research*, 32(3), 13-22.
- Wimbrayardi, W., Darma Putra, I. E., Hidayat, H. A., & Parmadi, B. (2021). Local Culture as Tourism Attraction of Payakumbuh City. *Humanus: Jurnal Ilmiah Ilmu-ilmu Humaniora*, 20(1), 111-123.
- Yu X., Weiler, B. ve Ham, S. (2002). Intercultural communication and mediation: a framework for analysing the intercultural competence of Chinese tour guides. *Journal of Vacation Marketing*, 8, 87.

TURİST REHBERLERİNİN YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI VE DENEYİM MÜZELERİNE BAKIŞ AÇISININ İNCELENMESİ

Harun ÖZBEY¹

Özcan ZORLU²

ÖZET

Dünyada gelişmekte olan ülkeler için kültürel etkileşim ve ekonomik faktörler bakımından büyük bir öneme sahip olan turizm sektöründe yapay zeka, giderek daha fazla kullanılmakta ve turist deneyimini etkilemektedir. Yapay zekanın kullanım alanları incelendiğinde turizm sektörü ile ilişkilendirilebilecek birçok uygulama yer almaktadır. İlk olarak seyahat rezervasyonları otomasyonlarından başlayıp günümüzde seyahat planlaması, sanal tur, biletleme, rehberlik, navigasyon, dil çevirisi, akıllı turizm uygulamaları ve akıllı destinasyonlar gibi yapay zeka destekli dijital uygulamalar turizm sektörü ile etkileşim göstermektedir. Bu gelişmelerin yanı sıra sanal gerçeklik ile kullanıcıya geçmiş ve günümüz arasında bir köprü oluşturup gerçeklik hissi uyandıran deneyim müzeleri ise, interaktif ve kişiselleştirilmiş bir öğrenme ortamı sunan yeni nesil müzelerdir. Turist rehberleri için destekleyici ve tamamlayıcı rol üstlenen deneyim müzelerinin, yürütülen tur organizasyonlarında ziyaretçilere efektif bir deneyim sunarak tur kalitesine ve memnuniyetine doğrudan etki sağladığı düşünülmektedir. Bu çalışmada, turist rehberlerinin bu iki konu hakkındaki bilgi, tutum ve beklentileri araştırılmıştır. Turist rehberlerinin şu an ve gelecekte teknolojik gelişmelere karşı tutumlarını ve etkileşimini ortaya çıkarmak, yapay zekâ uygulamaları ve deneyim müzelerinin rehberler gözünden olumlu/olumsuz yönleri ve potansiyellerin belirlenmesi ise araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır. Belirlenen amaçlar doğrultusunda araştırma verileri Türkiye'nin farklı bölgelerinde faaliyet gösteren 15 turist rehberinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Bu görüşmelerden elde edilen veriler, MAXQDA 20 nitel analiz programına aktarılmış ve burada içerik analizi tekniğine başvurulmuştur. Araştırmada elde edilen bulguların tartışılması sonucunda rehberlerin birçoğunun kendi kendine öğrenme metodu ve doğal

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, harun.ozbey@usr.aku.edu.tr.

² Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi, ozcanzorlu@aku.edu.tr

dil işleme ile insansı yanıtlar verebilen Chatgpt adlı yapay zekayı bildikleri tespit edilmiş, diğer yapay zeka uygulamalarının ise iş dinamiklerini ve iş motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyeceğini düşündükleri görülmüştür. Diğer yandan deneyim müzelerinin ziyaretçilere interaktif bir deneyim sunarak tura olan ilgiyi arttırabileceği ve iş yükünü azaltarak rehberlere fayda sağlayabilecek bir etkisinin olduğu değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın turist rehberliği mesleği ile yapay zeka ve deneyim müzelerinin birbirine olan etkilerini daha anlaşılabilir düzeylerde ortaya koyarak turist rehberliğine katkı sağlayacağı ve ilgili alanyazındaki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberi, Yapay Zeka, Deneyim Müzeleri, Dijitalleşme.

Kaynakça

- Andersson, T. D. (2007). The tourist in the experience economy. *Scandinavian journal of hospitality and tourism*, 7(1), 46-58.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Clawson, M., & Knetsch, J. L. (2013). *Economics of outdoor recreation*. Rff Press.
- Cornelisse, M. (2014). Memorable tourist experiences in Authentic Vicos, Peru. *Journal of Tourism Consumption and Practice*, 6(1), 104-127.
- Coşkun, F. & Gülleroğlu, H. D. (2021). Yapay Zekanın Tarih İçindeki Gelişimi ve Eğitimde Kullanılması. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 54 (3), 947-966.
- Das, S., Dey, A., Pal, A., & Roy, N. (2015). Applications of artificial intelligence in machine learning: review and prospect. *International Journal of Computer Applications*, 115(9).
- Demir, S. & Ülker Demirel, E. (2019). Bir Deneyimi Unutulmaz Kılan Unsurlar Nedir? Unutulmaz Turizm Deneyimi Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (2), 661-682.
- Dülgeroğlu, O. (2021). Turizmde dijitalleşme: Akıllı turizm uygulamaları, dijital turizm ve turizm 4.0. *Turizm ve İşletmecilik Dergisi*, 2(1), 1-15.
- Gretzel U, Jamal T. 2009. Conceptualizing the creative tourist class: technology, mobility, and tourism experiences. *Tourism Analysis* 14(4): 471-481.
- Gün, S. (2023). *Turizm Teknolojileri*. İksad Yayınevi.

- Ivanov, S. & Webster, C. (2017). Adoption of Robots, Artificial Intelligence and Service Automation by Travel, Tourism and Hospitality Companies a Cost-benefit Analysis. International Scientific Conference Contemporary Tourism-Traditions and Innovations, 19-21 October 2017, Sofia University.
- Kahraman, O. C. (2019). Turist deneyimi ve tekrar ziyaret etme niyeti arasındaki ilişkide kişilik özelliklerinin aracı rolü: Alternatif turizm türlerine katılan turistler üzerine bir araştırma. İstanbul, İstanbul Üniversitesi SBE.
- Krippendorf, J. (1990). *The Holiday Makers* Oxford, UK.
- Li, Y. (2000). Geographical consciousness and tourism experience. *Annals of tourism research*, 27(4), 863-883.
- MacCannell, D. (1973). Staged authenticity: Arrangements of social space in tourist settings. *American journal of Sociology*, 79(3), 589-603.
- Neuhof, B. E. (2014). *An Exploration of the technology enhanced tourist experience* (Doctoral dissertation, Bournemouth University).
- Oh, H., Fiore, A. M., & Jeoung, M. (2007). Measuring experience economy concepts: Tourism applications. *Journal of travel research*, 46(2), 119-132.
- Otto, J. E., & Ritchie, J. B. (1996). The service experience in tourism. *Tourism management*, 17(3), 165-174.
- Quan, S., & Wang, N. (2004). Towards a structural model of the tourist experience: An illustration from food experiences in tourism. *Tourism management*, 25(3), 297-305.
- Samala, N., Katkam, B.S., Bellamkonda, R.S. and Rodriguez, R.V. (2022), "Impact of AI and Robotics in The Tourism Sector: A Critical Insight", *Journal of Tourism Futures*. 8(1). 73-87.
- Shehade, M., & Stylianou-Lambert, T. (2020). Virtual reality in museums: Exploring the experiences of museum professionals. *Applied sciences*, 10(11), 4031.
- Şimşek, M. (2023). Artificial Intelligence in Tourism. In: Kalemci Tüzün, İ. & Öksüz, M. (eds.), *Multifaceted Research in The Field of Tourism II*. Özgür Publications. 141-156.
- Tamer, H. Y., & Övgün, B. (2020). Yapay Zekâ Bağlamında Dijital Dönüşüm Ofisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 75 (2), 775-803
- Tsaih, R. H., & Hsu, C. C. (2018). Artificial Intelligence in Smart Tourism: A Conceptual Framework. *Artificial Intelligence*.
- Uriely, N. (2005). The tourist experience: Conceptual developments. *Annals of Tourism research*, 32(1), 199-216.

Ulusal

TURİST REHBERLİĞİ

KONGRESİ

KONGRE ÖZET BİLDİRİ KİTABI

KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
24-25 MAYIS 2024 TAVŞANLI / KÜTAHYA

DETAY YAYINCILIK

Adakale Sokak No: 14/4 Kızılay-Ankara
Tel: 0312. 434 0949 - Faks: 0312 434 3142
web: www.detayyayin.com.tr
e-posta: detayyay@gmail.com

ISBN: 978-605-254-929-2

9 786052 549292

Sertifika No: 46573

online satış: www.detayyayin.com.tr

